

Ε.Σ.Π.Α.
2014 - 2020
ΚΑΙ
ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση

**Οι δυνατότητες
ένταξης έργων
και δράσεων της Τ.Α.
στα Επιχειρησιακά
Προγράμματα**

Περιεχόμενα

- 5 Πρόλογος
- 6 Εισαγωγικές πληροφορίες
- 11 1. ΕΣΠΑ 2014-2020: Όραμα - Προτεραιότητες - Στόχοι
 - I. Αναπτυξιακό όραμα*
 - II. Κύριες προτεραιότητες χρηματοδότησης*
 - III. Θεματικοί στόχοι*
 - IV. Ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη*
- 23 2. Η «Αρχιτεκτονική» του ΕΣΠΑ 2014-2020
 - I. Επιχειρησιακά προγράμματα*
 - II. Αρμόδιες αρχές και δομές*
 - III. Περιφερειακές επιτροπές αναπτυξιακού σχεδιασμού ΕΣΠΑ (ΠΕΑΣ)*
 - IV. Διαχειριστική επάρκεια*
- 29 3. Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και Τοπική Αυτοδιοίκηση
 - I. Επιχειρησιακά Προγράμματα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον Αειφόρος Ανάπτυξη (ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ)*
 - II. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθηση (ΕΠ-ΑΝΑΔΕΔΒΜ)*
 - III. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑΝΕΚ)*
 - IV. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα (ΕΠ ΜΔΤ)*
 - V. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης*
 - VI. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας*
 - VII. Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας*
- 69 4. Περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα (ΠΕΠ) και Τοπική Αυτοδιοίκηση
 - I. Συνοπτική παρουσίαση δράσεων ΠΕΠ*
 - II. ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης*
 - III. ΠΕΠ Αττικής*
 - IV. ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου*
 - V. ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδος*
 - VI. ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας*
 - VII. ΠΕΠ Ηπείρου*
 - VIII. ΠΕΠ Θεσσαλίας*
 - IX. ΠΕΠ Νότιου Αιγαίου*
 - X. ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας*
 - XI. ΠΕΠ Κρήτης*
 - XII. ΠΕΠ Ιονίων Νήσων*
 - XIII. Πελοποννήσου*
 - XIV. Στερεάς Ελλάδος*
- 118 5. Δράσεις της Αυτοδιοίκησης ανά τομέα αρμοδιοτήτων και δυνατότητες χρηματοδότησης από τα Ε.Π.
- 122 6. Τα βήματα προετοιμασίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τη αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ

Πρόλογος

Στην περίοδο της κρίσης, ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού καθίσταται ακόμη πιο σημαντικός για τις τοπικές κοινωνίες. Η ζήτηση για νέα έργα και νέες υπηρεσίες από τους πολίτες, με αποδέκτη την Αυτοδιοίκηση, αυξάνεται, ενώ παράλληλα δημιουργούνται διαρκώς νέες ανάγκες.

Σε αυτή τη νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται δυστυχώς το έργο της Αυτοδιοίκησης γίνεται όλο και πιο δύσκολο. Οι πόροι που απαιτούνται για να καλυφθούν οι νέες ανάγκες των κοινωνιών περιορίζονται διαρκώς. Αφενός εξαιτίας της δραματικής μείωσης των εσόδων των Δήμων, λόγω της πρωτόγνωρης για τα ελληνικά και τα ευρωπαϊκά δεδομένα, περικοπής των κρατικών επιχορηγήσεων. Αφετέρου, λόγω της μείωσης των ιδίων εσόδων τους που οφείλεται στον περιορισμό της φοροδοτικής ικανότητας πολιτών και επιχειρήσεων. Επομένως, η δύσκολη οικονομική συγκυρία επιβάλλει σε όλους τους Δήμους να αναζητήσουν εναλλακτικές ή συμπληρωματικές λύσεις χρηματοδότησης. Το ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 αποτελεί μια τέτοια λύση.

Το νέο όμως ΕΣΠΑ εμπεριέχει σειρά χαρακτηριστικών που το κάνουν να διαφοροποιείται από το τρέχον. Είναι άκρως ανταγωνιστικό και έχει πολύ σύνθετες τεχνικές, επιστημονικές και διοικητικές απαιτήσεις. Αυτό συνεπάγεται ότι για το σύνολο των Δήμων θα υπάρξουν ανάγκες προσαρμογής, αλλά και υποστήριξής τους, για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις. Για μία μεγάλη κατηγορία όμως Δήμων και κυρίως τους μικρούς, ορεινούς και νησιώτικους Δήμους, που δεν διαθέτουν το κατάλληλο τεχνικό και επιστημονικό προσωπικό, υπάρχει πολύ μεγάλος κίνδυνος ουσιαστικού αποκλεισμού τους από το ΕΣΠΑ, εφόσον δεν γίνει η κατάλληλη προετοιμασία.

Για να μπορέσει λοιπόν η Τοπική Αυτοδιοίκηση να αξιοποιήσει το νέο ΕΣΠΑ και τις Κοινοτικές πρωτοβουλίες χρειάζεται έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση. Για το λόγο αυτό ο παρόν οδηγός, που εκπονήθηκε από την ΕΕΤΑΑ με πρωτοβουλία της Κ.Ε.Δ.Ε., αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για την αξιοποίηση του ΕΣΠΑ από την Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' Βαθμού.

Ο οδηγός αυτός αποτελεί μια ακόμη ουσιαστική πρωτοβουλία της Κ.Ε.Δ.Ε. που στόχο έχει να στηρίξει τους Δήμους όλης της χώρας στην προσπάθειά τους να αξιοποιήσουν τους εθνικούς και τους ευρωπαϊκούς πόρους, προς όφελος τους. Όστε να συμμετάσχουν με ενισχυμένο ρόλο στη νέα εθνική προσπάθεια για την Ανάπτυξη της χώρας μας.

Γεώργιος Πατούλης
Πρόεδρος Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος
Δήμαρχος Αμαρουσίου

Εισαγωγικές Πληροφορίες

Το νέο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι το 5ο μεσοπρόθεσμο αναπτυξιακό πρόγραμμα που καταρτίστηκε από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας με τη συνεργασία των συναρμόδιων Υπουργείων, των Περιφερειών και των λοιπών οικείων εταίρων και εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικής αξιοποίησης των Ευρωπαϊκών και Εθνικών πόρων που θα διατεθούν κατά την περίοδο 2014-2020 για την ανάπτυξη της χώρας.

Αποτελείται από ένα σύνολο είκοσι (20) προγραμμάτων που καλύπτουν όλους τους θεματικούς τομείς (περιβάλλον, υποδομές, οικονομία, κοινωνία) και όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Σημαντικά πολιτικά κείμενα τα οποία συνέβαλλαν στη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών-προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα είναι:

- η Αναπτυξιακή Στρατηγική Ευρώπη 2020 για την προώθηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία
- το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2011-2014.
- το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο Πλαισίου σε επίπεδο Ένωσης και
- τα Μνημόνια Οικονομικής Πολιτικής

Το ΕΣΠΑ 2014-2020 συντάχθηκε βάσει των κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως αυτές αποτυπώθηκαν στην 5η έκθεση για την Πολιτική της Συνοχής¹.

Το σύστημα συντονισμού, εφαρμογής και ελέγχου των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο νέο ΕΣΠΑ, προβλέπεται στο Νόμο 4314/2014 που ψηφίστηκε από τη Βουλή το Δεκέμβριο του 2014.

Με στόχο την ενημέρωση της Αυτοδιοίκησης για τις χρηματοδοτικές δυνατότητες που δίνει το νέο ΕΣΠΑ ειδικά για δράσεις της, η ΕΕΤΑΑ συνέταξε τον παρόντα οδηγό στον οποίο αφενός μεν γίνεται συνοπτική παρουσίαση του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών του Προγραμμάτων αφετέρου δε καταγράφονται για κάθε ένα από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτο-

1. Κατά την Προγραμματική περίοδο 2014-2020, όπως παρουσιάζεται στο σχέδιο Γενικού Κανονισμού, αλλά και στους επιμέρους Κανονισμούς, η Πολιτική της Συνοχής τοποθετείται ως όχημα για την επίτευξη της στρατηγικής Ε 2020. Καλείται όχι απλά να συμβάλει σ' αυτήν, προωθώντας τον κατεξοχήν στόχο της σύγκλισης που υπηρετεί, αλλά να προσανατολιστεί αποκλειστικά στις θεματικές προτεραιότητες της στρατηγικής, με αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις για την εκπλήρωσή τους. Ο αριθμός των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων προέρχεται από 1.431 υποψήφιους συνδυασμούς

διοίκησης που μπορούν να ενταχθούν σε αυτά για χρηματοδότηση.

Το κείμενο είναι οργανωμένο σε έξι κεφάλαια:

Στο **πρώτο κεφάλαιο** περιγράφονται το όραμα, οι προτεραιότητες και οι θεματικοί στόχοι του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** αποτυπώνεται η νέα αρχιτεκτονική του προγράμματος, ο ρόλος των Περιφερειακών Επιτροπών (ΠΕΑΣ) καθώς και τα θέματα Διαχειριστικής Επάρκειας Δικαιούχων.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** αποτυπώνονται συνοπτικά τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα με τις προτεραιότητές τους και παρουσιάζονται ενδεικτικά έργα και δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** αποτυπώνονται συνοπτικά οι προτεραιότητες των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και ενδεικτικά έργα και δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που μπορούν να ενταχθούν σε αυτά.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο** παρουσιάζονται συνοπτικά, με τη μορφή πίνακα, ενδεικτικές δράσεις της Αυτοδιοίκησης ανά τομέα αρμοδιοτήτων της και σημειώνεται η δυνατότητα χρηματοδότησής τους από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Στο **τελευταίο κεφάλαιο** καταγράφονται τα απαιτούμενα βήματα για την προετοιμασία της Αυτοδιοίκησης στην κατεύθυνση αξιοποίησης των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Για τη σύνταξη του οδηγού συνεργάστηκαν οι:

1. Γιάννης Γούπιος, *Διευθυντής Ανάπτυξης και Οικονομικών Τ.Α. της ΕΕΤΑΑ*
2. Ηλίας Λίτσος, *Μηχανικός Παραγωγής, στέλεχος Διεύθυνσης Οργάνωσης και Πληροφορικής (για το Ε.Π. Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα)*
3. Βασιλική Φλέγγα, *Οικονομολόγος, στέλεχος Διεύθυνσης Οργάνωσης και Πληροφορικής της ΕΕΤΑΑ (για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης)*

Τη συνολική ευθύνη σχεδιασμού, οργάνωσης και επιμέλειας του έργου είχε ο Γιάννης Γούπιος.

Ο υπεύθυνος του έργου και τα μέλη της ομάδας ευχαριστούν τον κ. Πάνο Μαϊστρο για τις χρήσιμες παρατηρήσεις του στο σύνολο του έργου καθώς επίσης και τους κ. Ν. Μαμαλούγκα και Β. Στοϊλόπουλο για τη συνεργασία και την υποστήριξη τους στην παρουσίαση του Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑ - Τομέας περιβάλλοντος.

Συντομογραφίες

ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση
ΕΠ ΜΔΤ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα
ΕΠ ΑΝΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΠΑΛΘ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας
ΒΑΑ	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
ΤΑΠΤοΚ	Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων
ΟΧΕ	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
ΕΔΕΤ	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Τ.Σ.	Ταμείο Συνοχής
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΕΠ	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
Δ.Α.	Διαχειριστική Αρχή
ΠΕΑΣ	Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού
ΜΟΔ	Μονάδα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων Α.Ε.
ΕΕΤΑΑ	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
ΦοΔΣΑ	Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΔΕΥΑ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης
ΕΣΗΔΗΣ	Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΕΛ	Έργα επεξεργασίας Λυμάτων
ΟΤΔ	Ομάδα Τοπικής Δράσης

1. ΕΣΠΑ 2014-2020: Όραμα - Προτεραιότητες - Στόχοι

I. Αναπτυξιακό Όραμα

Στο έγγραφο² που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάιο του 2014, διατυπώνεται και τεκμηριώνεται το αναπτυξιακό όραμα και η στρατηγική για την Ελλάδα ως ακολούθως:

«Η αξιοποίηση των αναπτυξιακών πόρων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) για την περίοδο 2014-2020 αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την αντιμετώπιση - στο βαθμό που τους αναλογεί - των διαρθρωτικών, αναπτυξιακών και κοινωνικών προβλημάτων και τη στροφή σε ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα που θα είναι στηριγμένο στις δυνατότητες της χώρας και στην εξειδίκευση και τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα των Περιφερειών της».

Βασική επιδίωξη αποτελεί το «να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για μια ευημερία που θα στηρίζεται στην ανταγωνιστικότητα και εξωστρέφεια των επιχειρήσεων της χώρας. Και το πρώτο πράγμα που απαιτείται γι' αυτό είναι να «συμφιλιωθούμε» με την επιχειρηματικότητα και το επιχειρηματικό κέρδος, εξοστρακίζοντας από τις επιλογές μας την κρατικοδίαιτη επιχειρηματικότητα και την λογική του εύκολου και γρήγορου οφέλους. Χρειάζεται μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας».

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός για την Ελλάδα του 2020 αποβλέπει «στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, έχοντας ως αιχμή την εξωστρέφηση, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της αρχές της αειφόρου ανάπτυξης».

Η στρατηγική που διέπει το νέο ΕΣΠΑ «πρόκειται να κλιμακωθεί χρονικά ξεκινώντας εμπροσθοβαρώς με την αντιμετώπιση του οξύτατου προβλήματος της ανεργίας και της αυξανόμενης ανέχειας που μαστίζουν την ελληνική κοινωνία και οδηγούν όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού κάτω από το όριο της φτώχειας, με σοβαρές πολιτικές προεκτάσεις. Ωστόσο, τα άμεσα μέτρα για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής δεν θα επισκιάσουν τη μακροχρόνια προοπτική της οικονομίας στο πεδίο της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας και της ένταξής της στον παγκοσμιοποιημένο οικονομικό χώρο. Στην εκκίνηση της προγραμματικής περιόδου το ΕΣΠΑ 2014-2020 θα ενισχύσει επίσης κατά προτεραιότητα επενδύσεις σε τομείς με πιο άμεσες και διασφαλισμένες αποδόσεις, και σταδιακά, θα επεκταθεί σε τομείς που αποδίδουν μακροχρόνια μεγαλύτερες προστιθέμενες αξίες και δύνανται να τοποθετήσουν την ελληνική οικονομία στον παγκόσμιο χάρτη ανταγωνισμού. Έμφαση θα δοθεί στην ενίσχυση καινοτόμων δραστηριοτήτων σε όλους τους τομείς, χωρίς να παραγνωρίζεται ωστόσο η ανάγκη στήριξης και άλλων βιώσιμων δραστηριοτήτων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης. Βασική επιδίωξη της στρατηγικής αποτελεί σημαντικό ποσοστό των πόρων του ΕΣΠΑ να δράσουν ως καταλύτης για την ενεργοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων την επόμενη δεκαετία».

II. Κύριες Προτεραιότητες Χρηματοδότησης

Για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος της χώρας επιλέγονται, στο πλαίσιο της στρατηγικής, οι ακόλουθες πέντε χρηματοδοτικές προτεραιότητες με συγκέντρωση των πόρων σε επιλεγμένους θεματικούς στόχους και επενδυτικές προτεραιότητες που όχι μόνο καλύπτουν τα προβλεπό-

2. https://www.espa.gr/elibrary/PA_ESPA_2014_2020.pdf

μενα από τους κανονισμούς ποσοστά, αλλά και θέτουν τον πήχη υψηλότερα.

1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας
2. Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού - ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση
3. Προστασία του περιβάλλοντος - μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον
4. Ανάπτυξη - εκσυγχρονισμός - συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη
5. Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι κύριες αναπτυξιακές ανάγκες που καλείται να καλύψει η Ελλάδα κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 και μέσω του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ), καθώς και οι δυνατότητες που της παρουσιάζονται, αναπτύσσονται συνοπτικά στη συνέχεια ανά Θεματικό Στόχο.

III. Θεματικοί Στόχοι

ΘΣ1: Ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας

Το Όραμα - κεντρικός στόχος του τομέα Έρευνας και Καινοτομίας για το 2020 συνοψίζεται ως εξής: *«Η αναδιάρθρωση και η ενίσχυση του τομέα έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας ώστε να αποτελέσει το βασικό πυλώνα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων μέσω της παραγωγής, διάδοσης και ενσωμάτωσης της νέας γνώσης και της καινοτομίας στα υπάρχοντα αλλά και σε νέα παραγωγικά συστήματα και αλυσίδες αξίας, αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα τις νέες κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες που παράγονται από την έλλειψη πρόσβασης στη νέα τεχνολογία».*

Η Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για μια **έξυπνη εξειδίκευση (RIS3)** διαμορφώνεται παράλληλα, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, μέσα από διεργασίες αλληλεπίδρασης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών (Εθνικών και Περιφερειακών Αρχών).

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 έμφαση θα δοθεί σε παρεμβάσεις που αφορούν την ανάπτυξη συστάδων επιχειρήσεων, πόλων καινοτομίας, κοινοπραξιών, πλατφορμών και γενικότερα δομών σύμπραξης δημόσιων με ιδιωτικούς φορείς σε τομείς προτεραιότητας που θα προσδιορίζονται με βάση τις κλαδικές ανάγκες και τις περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης.

ΘΣ 2: Βελτίωση της πρόσβασης σε ΤΠΕ, της χρήσης και της ποιότητάς τους

Η προώθηση της περαιτέρω διείσδυσης των ΤΠΕ στην οικονομία και κοινωνία στο κρίσιμο επόμενο διάστημα για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, γίνεται μέσω της αλλαγής του υποδείγματος παραγωγής έργων πληροφορικής με την επέκταση χρήσης καινοτόμων τρόπων ανάπτυξης και λειτουργίας των συστημάτων/εφαρμογών και υποδομών, όπως συμφωνίες πλαίσιο και ΣΔΙΤ. Επίσης ενισχύεται με μετρήσιμο τρόπο η καλή διακυβέρνηση των έργων με απτή ορατότητα και λογοδοσία των δομών στρατηγικής διοίκησης και υλοποίησης έργων υπό μία συντονιστική δομή αυξημένης ευθύνης, δι-υπηρεσιακού χαρακτήρα. Τέλος, δίνεται έμφαση στον ολοκληρωμένο και συνεκτικό χαρακτήρα των παρεμβάσεων (ενιαία αντίληψη αντιμετώπισης των επιχειρησιακών και τεχνολογικών προβλημάτων) και ενισχύεται τόσο η προσφορά όσο και η ζήτηση υπηρεσιών ΤΠΕ.

Με βάση τα ανωτέρω, μέσω του 2ου Θεματικού Στόχου επιδιώκεται:

- Η επιχειρηματική καινοτομία και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας με βάση τις Ψηφιακές Τεχνολογίες
- Οι Δημόσιες υποδομές ψηφιακών υπηρεσιών (ευρυζωνικότητα και υπολογιστικές υποδομές) να αποτελέσουν βασικούς καταλύτες της μεγέθυνσης της οικονομίας
- Η ανοικτή ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην άσκηση δημοσίων πολιτικών για ποιοτικές υπηρεσίες

- Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης

ΘΣ 3: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων και αυτών του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ)

Ο θεματικός αυτός στόχος αφορά το μεγαλύτερο και παραγωγικότερο τμήμα της ελληνικής οικονομίας και η εφαρμογή του επικεντρώνεται σε πεδία εξειδίκευσης πάνω στα οποία θα δομηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα με παγκόσμιο ορίζοντα και μακροχρόνια βιωσιμότητα.

Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του 3ου Θεματικού Στόχου επιδιώκεται:

- Μετατόπιση της παραγωγής σε διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες, όπως η βιομηχανία, η μεταποίηση, η παροχή υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, ο τουρισμός, αξιοποιώντας οικονομίες κλίμακας και τεχνογνωσία,
- Ενίσχυση οικονομικών δραστηριοτήτων με περιθώρια ανάπτυξης στο πλαίσιο ευρύτερων Παραγωγικών Αλυσίδων καθώς και διευκόλυνση της εκμετάλλευσης νέων ιδεών και στήριξη δημιουργίας νέων επιχειρήσεων.
- Ενθάρρυνση των ΜΜΕ να ενσωματώσουν περισσότερη τεχνολογία και καινοτομία στην παραγωγική διαδικασία και τα προϊόντα τους.
- Ενίσχυση για την ενσωμάτωση πράσινων υποδομών στις ΜΜΕ με έμφαση στη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, στην ενεργειακή αποδοτικότητα και την αειφόρο διαχείριση των πόρων.
- Παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις και ανάπτυξη ενός καλά σχεδιασμένου πλέγματος μηχανισμών υποστήριξης των επιχειρήσεων σε όλο το εύρος των αναγκών τους όπως συστήματα βελτίωσης παραγωγικότητας, νέα σύνθετα και εξειδικευμένα εργαλεία χρηματοδότησης, υποστήριξη νεοσύστατων επιχειρήσεων.
- Εξασφάλιση ανθρώπινου δυναμικού, καλά εκπαιδευμένου με εξειδικευμένες γνώσεις και οριζόντιες δεξιότητες που θα μπορεί να δημιουργήσει εστίες καινοτομίας, να υποστηρίξει αναπτυξιακούς τομείς προτεραιότητας και να υπηρετήσει ένα νέο επιχειρηματικό υπόδειγμα.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση ενός στρατηγικού σχεδίου για την εξωστρέφεια με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων φορέων, στο οποίο θα έχουν αναγνωρισθεί, τεκμηριωθεί και συμφωνηθεί α) οι αγορές-στόχοι, β) τα προϊόντα-στόχοι και γ) υποστήριξη της εξαγωγικής ωριμότητας.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής για την Εφοδιαστική Αλυσίδα η οποία να ανταποκρίνεται στις νέες συνθήκες διεθνών μεταφορικών ροών αλλά και των εθνικών αναπτυξιακών αναγκών, να συνδέει τις επενδυτικές προτεραιότητες του ιδιωτικού τομέα με τις δημόσιες επενδύσεις σε εθνικές υποδομές που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη του κλάδου, να οριοθετεί τους ρόλους και τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων και να κατευθύνει αποτελεσματικά τους πόρους.

ΘΣ 4: Υποστήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς

Η επιλογή του Θεματικού Στόχου 4 αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των προκλήσεων και στην επίτευξη των στόχων της χώρας στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020. Ιδιαίτερη προτεραιότητα θα δοθεί στα εξής:

- Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτηρίων, με έμφαση στα δημόσια κτήρια
- Υλοποίηση παρεμβάσεων για εξοικονόμηση ενέργειας, ενεργειακή αποδοτικότητα και χρήση ΑΠΕ στις κατοικίες
- Κατασκευή-ολοκλήρωση έργων καθαρών αστικών μεταφορών στα κύρια αστικά κέντρα της χώρας με στόχο την προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας με τη χρήση μέσων φιλικών προς το περιβάλλον
- Υποβοήθηση της παροχής ενεργειακών υπηρεσιών (ESCOs)

- Ενίσχυση επιχειρήσεων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ
- Ενίσχυση των ευφυών συστημάτων διανομής ενέργειας στη χαμηλή και μέση τάση
- Προώθηση της συμπαραγωγής ηλεκτρισμού θερμότητας υψηλής απόδοσης
- Ενίσχυση της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε τεχνολογίες σχετικές με ΑΠΕ, εξοικονόμηση ενέργειας κ.λπ.
- Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις ΜΜΕ, τη γεωργία και τη δασοπονία
- Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων για ενεργειακές εφαρμογές λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία της προγραμματικής περιόδου 2007-2013

ΘΣ 5: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης των κινδύνων

Με βάση την ανάλυση, η Ελλάδα πρόκειται στο πλαίσιο του θεματικού στόχου, να αντιμετωπίσει μείζονες προκλήσεις όπως:

- Να εκπονήσει εθνική στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή σύμφωνα και με τις διεθνείς υποχρεώσεις της, με παράλληλη δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής με σκοπό τη διαμόρφωση των κατάλληλων πολιτικών
- Να προωθήσει κατά προτεραιότητα ολοκληρωμένες στρατηγικές, δράσεις, μέτρα και επενδύσεις για την πρόληψη, προστασία, αποκατάσταση και διαχείριση των δασικών πυρκαγιών, των πλημμυρών, της διάβρωσης του εδάφους, των ακτών και των λοιπών κατά το δυνατόν φυσικών κινδύνων.
- Να εκπονήσει και να εφαρμόσει σχέδια πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων στο κατάλληλο διοικητικό επίπεδο, που θα αξιολογεί, θα χαρτογραφεί και θα διαχειρίζεται τους κινδύνους, για την προώθηση της θωράκισης των παραγωγικών τομέων της χώρας απέναντι στις σοβαρές επιπτώσεις των καταστροφών, εξασφαλίζοντας τη μεσο-μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της οικονομίας. Η ανάπτυξη μιας στρατηγικής για πρόληψη και λήψη μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων των κινδύνων και η ανάπτυξη μιας στρατηγικής διαχείρισης των επιπτώσεων των καταστροφών, όταν αυτές συμβούν, θα συμβάλλουν θετικά, στο μέτρο του δυνατού, στην προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών και του φυσικού περιβάλλοντος.
- Να προωθήσει στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με παρεμβάσεις τόσο στα καλλιεργούμενα είδη όσο και στον τρόπο καλλιέργειας των υπαρχόντων ειδών, αλλά και με την αξιοποίηση υπολειμμάτων και υποπροϊόντων των βιομηχανικών ειδών διατροφής, των γεωργικών καλλιεργειών, των κτηνοτροφικών επιχειρήσεων και της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, ώστε παράλληλα να επιτευχθεί και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής.
- Να εκπαιδεύσει και ευαισθητοποιήσει τον πληθυσμό, τους εθελοντές και τα στελέχη της πολιτικής προστασίας στην πρόληψη και διαχείριση του κινδύνου

ΘΣ 6: Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων

Το Περιβάλλον, στη προσπάθεια βιώσιμης ανάκαμψης, κατέχει κεντρική θέση, γιατί αποτελεί απόθεμα ανάπτυξης. Ιδιαίτερα λόγω της ύφεσης, στόχος είναι ο Τομέας του Περιβάλλοντος να αποτελέσει πεδίο επενδύσεων και μετάβασης μεσοπρόθεσμα σε ένα σταθερότερο παραγωγικό υπόδειγμα, περισσότερο αειφόρο, συμμετοχικό, κοινωνικά δίκαιο με μικρότερης έντασης καταναλωτικά πρότυπα, προσαρμοσμένα καλύτερα στις παραγωγικές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Οι προτεραιότητες που τίθενται στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και των υδατικών πόρων, η προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου και της πολιτιστικής κληρονομιάς, η ολοκλήρωση του χωρο-

ταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και η βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Στον τομέα των στερεών αποβλήτων και με γνώμονα την κάλυψη των ανειλημμένων υποχρεώσεων, οι προτεραιότητες είναι οι εξής:

■ Ολοκλήρωση κατάλληλου εθνικού και περιφερειακού δικτύου εγκαταστάσεων διαχείρισης των αποβλήτων με βάση επικαιροποιημένα σχέδια διαχείρισής τους, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2008/98/ΕΚ, 94/62/ΕΚ, 1999/31/ΕΚ

■ Ολοκλήρωση της κάλυψης των υποχρεώσεων προς συμμόρφωση με την κοινοτική νομοθεσία για τα απόβλητα, με συγχρηματοδότηση έργων τα οποία αποτελούν μέρος ολοκληρωμένων εγκαταστάσεων διαχείρισης (με εξαίρεση στα μικρά νησιά όπου μπορούν να χρηματοδοτηθούν μεμονωμένα οι προβλεπόμενες εγκαταστάσεις διαχείρισης) με ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και μέσω της ενδυνάμωσης της αγοράς των δευτερογενών προϊόντων από την επεξεργασία των αποβλήτων

■ Εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης της παραγωγής αποβλήτων, με σκοπό την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ για ανακύκλωση υψηλής ποιότητας

■ Προώθηση της ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του κοινού και ανάπτυξη μηχανισμών επίτευξης κοινωνικών συναινέσεων

Στον τομέα των υδατικών πόρων και με γνώμονα την κάλυψη των ανειλημμένων υποχρεώσεων, προτεραιότητα αποτελεί η αποδοτική χρήση των πόρων για την επίτευξη καλής κατάστασης των υδάτων. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται:

■ Ολοκλήρωση της κάλυψης των υποχρεώσεων, που απορρέουν από τις οδηγίες 91/271/ΕΚ, 2000/60/ΕΚ, 2007/60/ΕΚ, 2008/56/ΕΚ. Ολοκλήρωση των έργων ελέγχου και περιορισμού των διαρροών, κυρίως σε μεγάλα αστικά κέντρα. Διασφάλιση της ποιότητας των υδάτων κολύμβησης

■ Ενημέρωση / ευαισθητοποίηση, υποστήριξη και ενίσχυση της τεχνογνωσίας των αρμόδιων φορέων για την υλοποίηση σχετικών δράσεων. Ενίσχυση διασυνοριακών και διακρατικών συνεργασιών στην πολιτική των υδάτων

Κομβικής σημασίας έργο, αλλά και προϋπόθεση για την υλοποίηση μεγάλου μέρους των παρεμβάσεων, και των στόχων ανταγωνιστικότητας της χώρας είναι η **ολοκλήρωση και εφαρμογή του χωροταξικού και του πολεοδομικού σχεδιασμού.**

Η προστασία, ανάδειξη και προβολή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που αποτελεί μέρος του Θεματικού Στόχου 6, είναι ουσιώδους σημασίας για μια σειρά από παραγωγικούς κλάδους και ιδίως τον τουρισμό και διαρθρώνεται στην ανάδειξη και αξιοποίησή της, στη διευκόλυνση και βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους επισκέπτες των μνημείων και των μουσείων, τα πολιτιστικά φεστιβάλ, τις εξειδικευμένες εκδηλώσεις σε αρχαιολογικούς χώρους, κ.α.

ΘΣ 7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων

A. Δίκτυα Μεταφορών

Με βάση τις ανάγκες, τις αναπτυξιακές ανισότητες και τις δυνατότητες, οι βασικές στρατηγικές επιλογές για τις Βιώσιμες Μεταφορές αποτυπώνονται στις ακόλουθες ομάδες στόχων:

Η πρώτη ομάδα κεντρικών στόχων αφορά στην ολοκλήρωση των Βασικών Διευρωπαϊκών Δικτύων (σε όλα τα μεταφορικά μέσα)

Η δεύτερη ομάδα στόχων είναι η προώθηση των συνδυασμένων Μεταφορών και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος Εμπορευματικών Μεταφορών

Επισημαίνεται ότι παρεμβάσεις που αφορούν σε τοπικές οδούς θα μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο όταν αυτές καλύπτουν κενά και είναι αναγκαίες για τη στήριξη της συνδεσιμότητας απομακρυσμένων περιοχών.

B. Δίκτυα ενέργειας

Κεντρικός στόχος στον τομέα των ενεργειακών δικτύων είναι ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση υποδομών ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, καθώς και η ολοκλήρωση της ένταξης της χώρας στα μεγάλα διεθνή δίκτυα ώστε να ενδυναμωθεί ο γεωστρατηγικός της ρόλος στον ενεργειακό χάρτη της ευρύτερης περιοχής και της Ευρώπης, συμβάλλοντας παράλληλα στην ενδυνάμωση και ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

ΘΣ 8: Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων

Στο πλαίσιο αυτό, οι προτεραιότητες για την επίτευξη του θεματικού στόχου 8 είναι οι εξής:

- Πρόσβαση στην απασχόληση για τους αναζητούντες θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
- Βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων, ειδικότερα για αυτούς που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης
- Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή
- Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων

ΘΣ 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης

Έμφαση θα δοθεί στην ορθολογική ανάπτυξη ενός πλέγματος παρεμβάσεων που θα υποστηρίζουν τις «Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού» (ομάδες που η ένταξή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς) και τις «Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού» (ομάδες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ως προς την ομαλή ένταξη τους στην αγορά εργασίας, από οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια).

Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης έμφαση θα δοθεί σε παροχές εισοδηματικής υποστήριξης (εντός του πλαισίου επιλεξιμότητας των ΕΔΕΤ), στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ενεργοποίησης στην αγορά εργασίας. Η στρατηγική θα εξειδικευτεί σε Περιφερειακές Στρατηγικές, οι οποίες θα βασίζονται σε τοπικά Σχέδια Δράσης Κοινωνικής Ένταξης και θα προκύψουν από την χαρτογράφηση της εκάστοτε περιοχής αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της φτώχειας, των παρεχόμενων υπηρεσιών και των αναγκών του πληθυσμού, ώστε να είναι εφικτή η ολιστική παρέμβαση που εμπεριέχει α) το στάδιο της προστασίας, β) την ενεργοποίηση και γ) την προώθηση στην απασχόληση και την κοινωνική ένταξη. Οι παρεμβάσεις στον Θ.Σ. 9 αποτελούν συνισταμένη εθνικών στρατηγικών όπως η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης, η Εθνική Στρατηγική για τους Ρομά, η Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών και η Πρωτοβουλία "Health in Action", με κοινό χαρακτηριστικό τους τη συνεκτική και στοχευμένη εφαρμογή με βάση τις ανάγκες τόσο των επιμέρους ομάδων στόχου, όσο και των περιφερειακών και τοπικών συνθηκών, τη μόχλευση δυνάμεων (social engineering) και τη συστηματική μεταφορά τεχνογνωσίας (capacity building). Περαιτέρω, η κινητοποίηση και συμμετοχή στις διαδικασίες σχεδιασμού των ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια, αναγνωρίζεται ως πρωταρχικός στόχος των πολιτικών ένταξης.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι ανάγκες στο πεδίο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού θα αντιμετωπιστούν με τις ακόλουθες προτεραιότητες, οι οποίες θα ιεραρχηθούν από τις Περιφέρειες στη βάση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και αναπτυξιακών αναγκών και σύμφωνα με το πλαίσιο και τις κατευθύνσεις των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών:

- Ενεργές πολιτικές ένταξης με στόχο τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης

- Ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (όπως ρομά, άστεγοι, κλπ)
- Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού
- Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.
- Προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων

ΘΣ 10: Επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και στη Δια Βίου Μάθηση

Η εκπαίδευση, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η δια βίου μάθηση αποτελούν κύριους συντελεστές ανάπτυξης της οικονομίας και της κοινωνίας. Αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο στην περίπτωση της Ελλάδας που καλείται να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις, προκειμένου να αναπτύξει ένα νέο παραγωγικό μοντέλο και παράλληλα να επιτύχει ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τον πληθυσμό. Για το σκοπό αυτό, στόχο υψηλής προτεραιότητας αποτελεί η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και του ανθρώπινου δυναμικού, σε όλες τις βαθμίδες της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης.

Συγκεκριμένα, οι βασικές προτεραιότητες στον τομέα της εκπαίδευσης αφορούν στην αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος σε όλες τις βαθμίδες, το συντονισμό του χώρου της τυπικής εκπαίδευσης με αυτόν της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και της δια βίου μάθησης (μη τυπική εκπαίδευση), καθώς και τη σύνδεση της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Η επίτευξη αυτών των προτεραιοτήτων θα δώσει στη χώρα ανθρώπινο δυναμικό καλά εκπαιδευμένο, με εξειδικευμένες γνώσεις και οριζόντιες δεξιότητες, το οποίο θα είναι σε θέση να δημιουργήσει εστίες καινοτομίας, να υποστηρίξει αναπτυξιακούς τομείς προτεραιότητας και να υπηρετήσει ένα νέο παραγωγικό και κοινωνικό υπόδειγμα.

Καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου

Ο υψηλός αριθμός νέων που εγκαταλείπουν το σχολείο, χωρίς βασικό επίπεδο προσόντων και ικανοτήτων επιβάλλει το σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας συνεκτικής και ολοκληρωμένης πολιτικής για την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, η οποία θα καλύπτει όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.

Ενίσχυση της Δια Βίου Μάθησης

Η ενίσχυση της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση αλλά και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας αυτής, με αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων του πληθυσμού και η σύνδεση της κατάρτισης με την αγορά εργασίας και τις ανάγκες των επιχειρήσεων θα επιτευχθεί μέσω των ακόλουθων επιλογών:

- Διεύρυνση της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση με ενίσχυση του δικτύου των Κέντρων, τη χρήση κατάλληλων μεθοδολογικών εργαλείων, καθώς και την υλοποίηση συστήματος κινήτρων για την προώθηση της συμμετοχής των ενηλίκων και ιδιαίτερα των ευάλωτων ομάδων σε προγράμματα δια βίου μάθησης
- Εισαγωγή εθνικού πλαισίου ποιότητας στη δια βίου μάθηση με παρακολούθηση-αξιοποίηση των αποτελεσμάτων διασφάλισης ποιότητας βασικών δεξιοτήτων-ικανοτήτων

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Η σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας καταδεικνύει ένα σημαντικό πεδίο ρύθμισης με στόχο την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας. Η ρύθμιση αυτή συνδέεται στενά με την υπέρβαση των αδυναμιών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Παράλ-

ληλα απαιτείται στήριξη της έρευνας συμβάλλοντας στην ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας. Στόχος είναι, η εκπαίδευση να είναι περισσότερο στοχευμένη στις ανάγκες και τη ζήτηση της αγοράς, δημιουργώντας και αξιοποιώντας τους δεσμούς μεταξύ πανεπιστημίων / ερευνητικών ιδρυμάτων και του ιδιωτικού τομέα, δίνοντας παράλληλα έμφαση στην ενίσχυση της εφαρμοσμένης έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας.

ΘΣ 11: Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών και των φορέων, καθώς και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης

Η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης αποτελεί βασική προτεραιότητα της χώρας δεδομένου ότι επηρεάζει οριζόντια όλα τα επίπεδα λειτουργίας, παραγωγής και ανάπτυξης και αποτελεί ταυτόχρονα βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική υλοποίηση μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς. Σύμφωνα και με το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για το 2020 και του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων, οι κύριες προτεραιότητες στο πεδίο της ενίσχυσης της θεσμικής ικανότητας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης για την επίτευξη του θεματικού στόχου 11 είναι οι εξής:

- Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση για την αύξηση της θεσμικής ικανότητας και αποτελεσματικότητας της κεντρικής κυβέρνησης και της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης
- Μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις, καταπολέμηση της γραφειοκρατίας και απλούστευση του διοικητικού και νομικού πλαισίου για τη διασφάλιση της καλύτερης παροχής υπηρεσιών σε επιχειρήσεις
- Στήριξη της ανάπτυξης, προώθηση και εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις

IV. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη

Στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής και με οδηγό τον κεντρικό στόχο του αναπτυξιακού σχεδίου για την Ελλάδα του 2020, η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη, καλείται να συμπληρώσει και να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από την άσκηση των τομεακών πολιτικών και των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης.

Για το σκοπό αυτό επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων σε ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες, δρουν οι μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας τους και υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή τους. Εργαλεία υλοποίησης της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης είναι:

- Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
- Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
- Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων

1. Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)

Οι *Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)* αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενότητων. Οι περιοχές αυτές, είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της χωρικής στρατηγικής και του σχεδίου υλοποίησης θα πρέπει να εξασφαλίζεται με τη συμπληρωματικότητα και συνεκτικότητα των προτεινόμενων δράσεων, καθώς και με την αντιπροσωπευτικότητα του συστήματος διακυβέρνησης.

Ως κύριες προκλήσεις για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ορίζονται οι ακόλουθες:

- Προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας με τελικό στό-

χο την επίτευξη απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής και διατήρησης των πόρων

■ Παραγωγική ανασύνταξη στις ζώνες εκτεταμένης αποδιάρθρωσης των τοπικών ή περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων.

■ Εξισορρόπηση των ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων και της μονοκεντρικότητας του ελληνικού οικονομικού και κοινωνικού χώρου, καταπολέμηση της ανοργάνωτης αστικής διάχυσης και των παραδοσιακών ανισοτήτων που σχετίζονται με τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά/ μειονεκτήματα, αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων και των ειδικών προκλήσεων σε ειδικές ομάδες πληθυσμού, ανάσχεση στην καταλληλότερη κλίμακα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Ως **Θεματικοί Στόχοι** που αφορούν στην εφαρμογή των "Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων" εκτός της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, ορίζονται κατά σειρά προτεραιότητας για την τελική επιλογή τους, οι ακόλουθοι:

■ βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, των ΜΜΕ του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ)

■ προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων

■ προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων

■ προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας

και συνοδευτικά, κατά σειρά προτεραιότητας, οι: ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς, βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών, προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.

Οι κατηγορίες χωρικών τύπων όπου μπορούν να εφαρμοστούν Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις, είναι:

■ Υποπεριφερειακές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις, όπου την πρωτοβουλία του σχεδιασμού αναλαμβάνει η Περιφέρεια

■ Δια-περιφερειακές περιοχές με ομοιογενή χαρακτηριστικά και κοινές προκλήσεις, αλλά και προβλήματα που απαντώνται στις μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές του ελληνικού χώρου, όπου το σχεδιασμό αναλαμβάνει κεντρικός φορέας ή διαπεριφερειακό συντονιστικό όργανο

■ Περιοχές επιρροής τομεακών παρεμβάσεων και δράσεων που όμως εντάσσονται σε ολοκληρωμένη τοπική στρατηγική/ σχέδιο, όπου το σχεδιασμό αναλαμβάνει κεντρικός φορέας

Οι "Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις" θα χρηματοδοτηθούν μέσω των ΠΕΠ και μέσω πόρων που θα διαθέσουν στις Περιφέρειες -ενδεικτικά και όχι αποκλειστικά- τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία».

Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών θα γίνει στο πλαίσιο διαβούλευσης περιφερειακών και εθνικών αρχών, με κριτήρια που θα αφορούν στην καταλληλότητα της στρατηγικής για κάθε "Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση", στη συμβολή τους στην βέλτιστη επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, στη διαχειριστική επάρκεια, την τεχνική ετοιμότητα και την ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα.

Η Διαχειριστική Αρχή δύναται να ακολουθήσει **ανταγωνιστική διαδικασία**, ορίζοντας κριτήρια επιλογής για τις περιοχές παρέμβασης ή/και δύναται να **επιλέξει συγκεκριμένη περιοχή παρέμβασης**, σύμφωνα με την περιγραφή στο ΕΠ ή στο έγγραφο εξειδίκευσης.

2. Βιώσιμη αστική ανάπτυξη

Οι κύριες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη είναι:

■ Η ολοκληρωμένη και στοχευόμενη αναπτυξιακή παρέμβαση στα αστικά κέντρα, με σαφείς προ-

τεραιότητες και στόχο την αποκατάσταση του οικονομικού τους ιστού και τη δράση τους ως κινητήριες δυνάμεις στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους

■ Η αντιστροφή της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης των αστικών περιοχών και των περιοχών συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων (ghettos), καθώς και των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών / βιοτεχνικών / επαγγελματικών ζωνών (brown fields)

■ Η άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, στην αναζωογόνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών

■ Η προώθηση και υλοποίηση μέτρων και παρεμβάσεων τοπικής κοινωνικής ευθύνης

■ Η προώθηση της σύνδεσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον, με αιχμή τη στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης

■ Η αντιστροφή της αστικής διάχυσης, η προώθηση της αρχής της «συμπαγούς πόλης» και παράλληλα η ένταξη του κεντρικού πυρήνα, των περιμετρικών περιοχών, της περιαστικής ζώνης και της άμεσα επηρεαζόμενης υπαίθρου, σε ενιαίες στρατηγικές με στόχο την ανάκαμψη, αναβάθμιση και ανάπτυξη

■ Η ανάκτηση του δημοσίου χώρου και η ανάπτυξη δομών κοινωνικής οικονομίας και στέγασης, με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών

Οι Θεματικοί Στόχοι, κατά σειρά προτεραιότητας, είναι οι ακόλουθοι:

■ βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, των ΜΜΕ του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) καθώς και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ)

■ προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας

■ προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας

■ προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων,

■ προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων και

■ βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών

Περιοχές εφαρμογής μπορεί να είναι:

■ Περιοχές εφαρμογής Ρυθμιστικού Σχεδίου ή περιοχές που έχουν:

μητροπολιτική περιοχή ή περιοχή Ρυθμιστικού Σχεδίου ή δια-δημοτική περιοχή

περιοχή όπου η σύνδεση αστικού κέντρου και γειτνιάζοντος αγροτικού χώρου είναι σημαντική ή προβληματική

■ Περιοχές για ειδικές παρεμβάσεις μικρής κλίμακας:

φτωχές και υποβαθμισμένες περιοχές στα αστικά κέντρα

ζώνες κοινωνικού αποκλεισμού / αλλαγών χρήσεων / αυθαίρετης δόμησης και συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων

Στις πρώτες περιοχές η προσέγγιση της "Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης" θα εφαρμοστεί μέσω του εργαλείου της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης. Για τις περιοχές μικρότερης κλίμακας (υποβαθμισμένες κεντρικές περιοχές, ζώνες αλλαγών χρήσεων και αστικής διάχυσης, ζώνες άναρχης αστικής δόμησης, θύλακες φτώχειας και συγκέντρωσης ομάδων που εκτίθενται σε υψηλό κίνδυνο διακρίσεων και αποκλεισμού, ζώνες με ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα εκπομπών διοξειδίου άνθρακα και ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κ.λπ.) η "Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη" δύναται να εφαρμοστεί και στο πλαίσιο της Τοπικής Ανάπτυξης με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ).

Η "Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη" θα χρηματοδοτηθεί μέσω των ΠΕΠ. Συμπληρωματικούς πόρους θα διαθέσουν στις Περιφέρειες, ενδεικτικά και όχι αποκλειστικά, τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και «Ανταγωνιστικότητα, Επιχει-

ρηματικότητα και Καινοτομία». Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

■ Σε περίπτωση που στο ΠΕΠ ή στο Έγγραφο εξειδίκευσης προβλέπονται ρητά συγκεκριμένες περιοχές στις οποίες θα εφαρμοσθεί ΟΧΕ Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, η ΔΑ καλεί την Αστική Αρχή/Ενδιάμεσο Φορέα να υποβάλει τη Στρατηγική Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης

■ Σε περίπτωση που στο ΠΕΠ ή στο Έγγραφο Εξειδίκευσης δεν προβλέπονται συγκεκριμένες περιοχές στις οποίες θα εφαρμοσθεί ΟΧΕ Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, η ΔΑ δημοσιεύει πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υποβολή προτάσεων από Αστικές Αρχές, σύμφωνα με τα κριτήρια για τους τύπους περιοχών που έχουν καθορισθεί

Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των προτάσεων θα γίνει, με κριτήρια όπως η καταλληλότητα της στρατηγικής, η συμβολή της στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, καθώς και η διαχειριστική επάρκεια, τεχνική ετοιμότητα και η ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα.

Προτεραιότητα θα δοθεί σε στρατηγικές που προωθούν τον ολοκληρωμένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, σύμφωνα με την αρχή της «συμπαγούς πόλης» και προωθούν:

■ την ολοκληρωμένη ένταξη της σε ενιαίο σχεδιασμό (μικτών) χρήσεων γης και μετακινήσεων

■ την ενεργοποίηση του οικιστικού δυναμικού για παραγωγικές δραστηριότητες ή κατοικία

■ την εξοικονόμηση ενέργειας, τη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου

■ τη στοχευμένη καταπολέμηση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και

■ την επέκταση των κοινωνικών λειτουργιών και εξυπηρέτησεων.

Η αύξηση του αστικού πρασίνου και των ανοιχτών χώρων συγκέντρωσης, η διάσωση του οικιστικού αποθέματος και η αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής στο σχεδιασμό, αποτελούν ενδεικτικές δράσεις.

Επίσης, η ανάπτυξη πράσινων υποδομών, με την ένταξη περιβαλλοντικών στοιχείων στο αστικό περιβάλλον, καθώς και η προώθηση σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας, συνιστούν επιπρόσθετες σημαντικές επιλογές οικονομικής αστικής ανάπτυξης, ιδίως μέσω της λειτουργίας μικρών-μεσαίων επιχειρήσεων οικολογικής καινοτομίας.

Βασικό χαρακτηριστικό της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, όπως και της ΟΧΕ, είναι η τοπική αντιπροσωπευτική συμμετοχή και η εταιρικότητα, σε όλα τα στάδια της εφαρμογής της ΟΧΕ/ΒΑΑ, από την ανάπτυξη της στρατηγικής μέχρι και την υλοποίηση.

Η συνεργασία της Αστικής Αρχής με τη ΔΑ, είναι απαραίτητη. Οι εμπλεκόμενοι τοπικοί, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς μπορούν να εκπροσωπούν ενδεικτικά τους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, των αναγκαίων υποστηρικτικών υποδομών, του περιβάλλοντος, των νέων τεχνολογιών, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την τοπική κοινωνία. Παράλληλα θα πρέπει να επιδιώκεται η συνεργασία των τομέων που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά και των εμπλεκόμενων που μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της ισόρροπης εταιρικής σχέσης και του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των μελλοντικών παρεμβάσεων

3. Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ)

Η Τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία Τοπικών κοινοτήτων είναι βασισμένη στην προσέγγιση LEADE είναι μια μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης Τοπικών Στρατηγικών «από κάτω προς τα επάνω», με την συμμετοχή των εταίρων σε τοπικό επίπεδο.

Οι κύριες προκλήσεις και οι στόχοι για την Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων αν και διακρίνονται ανάλογα με το χώρο εφαρμογής, έχουν ως κοινό τόπο την προώθηση της τοπικής, συμμετοχής και πρωτοβουλίας, τόσο στη φάση του σχεδιασμού όσο και στην υλοποίηση των παρεμβάσεων.

Στον αγροτικό χώρο και στις περιοχές που στηρίζονται στις αλιευτικές δραστηριότητες, ως προκλήσεις αναδεικνύονται, η παραγωγική ανασυγκρότηση και η βελτίωση του αγροτικού χώρου με στόχο

την καλύτερη ποιότητα ζωής και την ενίσχυση των τάσεων επιστροφής στην ύπαιθρο. Παράλληλα, η ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την καταπολέμηση συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, η διαφοροποίηση της αγροτικής και της αλιευτικής οικονομίας και η διασύνδεση με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού αποτελούν στόχους των αντίστοιχων πολιτικών.

Στον αστικό χώρο οι προκλήσεις αφορούν στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, της αστικής φτώχειας και του αποκλεισμού και στην αντιστροφή της πολύπλευρης υποβάθμισης των αστικών περιοχών, μέσα από τη στοχευμένη αποκατάσταση του οικονομικού ιστού, την ανάπλαση του αστικού περιβάλλοντος και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε οικονομία και κοινωνία αποδοτικής χρήσης των πόρων

Οι θεματικοί στόχοι, των Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ., τόσο στον αγροτικό χώρο όσο και στον αστικό χώρο, είναι οι ακόλουθοι:

- Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
- Βελτίωση ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ
- Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση αποδοτικής χρήσης πόρων
- Προώθηση βιώσιμων μεταφορών και άρση εμποδίων στις υποδομές δικτύων
- Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού
- Επένδυση στην εκπαίδευση, στην απόκτηση δεξιοτήτων και στην δια βίου μάθηση
- Βελτίωση της πρόσβασης σε ΤΠΕ, της χρήσης και ποιότητάς τους
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας, που αποτελεί και την κύρια θεματική προτεραιότητα για τον αστικό χώρο (ιδιαίτερα τις περιοχές μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων).

Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση, τις τάσεις χωρικής ανάπτυξης της χώρας και σύμφωνα με τις επιλογές της ορισθείσας, ανά περίπτωση, στρατηγικής ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, προτείνεται η εφαρμογή Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. σε τρεις κατηγορίες χωρικών τύπων:

- Υπο περιφερειακές, ή και διαπεριφερειακές κατεξοχήν αγροτικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις,
- Αστικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις,
- Περιοχές όπου η σύνδεση αστικού κέντρου και περιμετρικού αγροτικού χώρου είναι ιδιαίτερα σημαντική ή προβληματική

Στις παρεμβάσεις Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. στις αγροτικές περιοχές προγραμματίζεται κατ' ελάχιστον 5% των πόρων του ΕΓΤΑΑ, με δυνατότητα παρέμβασης και άλλων Ταμείων. Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ολοκληρωμένες Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης που θα υποβάλουν οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ). Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και των τοπικών ομάδων δράσης θα γίνει στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας, με κριτήρια που θα αφορούν ενδεικτικά στην καταλληλότητα της τοπικής στρατηγικής, στη συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, και στη διαχειριστική επάρκεια, του φορέα.

Η ΟΤΔ θα είναι ο βασικός συντελεστής σχεδιασμού της στρατηγικής και υποβολής της σχετικής πρότασης και ακολούθως ο φορέας διαχείρισης και υλοποίησης του ενιαίου σχεδίου.

Στον αγροτικό χώρο η χρηματοδότηση θα προέρχεται κυρίως από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης μέσω του μέτρου 19 (LEADER). Συνολικά εκτιμάται ότι θα επιλεγούν κατά μέγιστο αριθμό 52 περιοχές για την εφαρμογή του συγκεκριμένου μέτρου.

Η αξιοποίηση της πολύχρονης εμπειρίας των Ομάδων Τοπικής Δράσης LEADER, είτε για τη βελτίωση των υφιστάμενων δομών είτε για τη δημιουργία νέων σχημάτων, μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη. Η τοπική διαχείριση, η άμεση καταβολή των ενισχύσεων, οι συμμετοχικές διαδικασίες, και η ενίσχυση της εταιρικής σχέσης προδιαγράφουν θετικά την προοπτική τους.

2. Η «Αρχιτεκτονική» του ΕΣΠΑ 2014-2020

I. Επιχειρησιακά Προγράμματα

Το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020 περιλαμβάνει τα εξής Προγράμματα:

A. Τομεακά Προγράμματα

1. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία - ΕΠ ΑΝΕΚ» (Χρηματοδότηση από ΕΤΠΑ και ΕΚΤ)
2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» - ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ (Χρηματοδότηση ΕΤΠΑ και ΤΣ)
3. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» - ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ (Χρηματοδότηση ΕΚΤ)
4. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» - ΕΠ ΜΔΤ (Χρηματοδότηση ΕΤΠΑ και ΕΚΤ)
5. Τεχνική Βοήθεια (Χρηματοδότηση ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και ΤΑ)
6. Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη (Χρηματοδότηση ΕΓΤΑΑ)
7. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας (Χρηματοδότηση ΕΤΘΑ)

B. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Δεκατρία (13) πολυτομεακά και πολυταμειακά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μια από τις ελληνικές Περιφέρειες.

Σημειώνεται ότι στις 13 περιφέρειες:

- από το Τομεακό Πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης εκχωρείται η διαχείριση περίπου 30% των πόρων του Αγροτικού Ταμείου και
- από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομών Μεταφορών, Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης», πρόκειται να εκχωρηθούν στις Δ.Α. των ΠΕΠ, πόροι του Ταμείου Συνοχής για το Περιβάλλον

II. Αρμόδιες Αρχές και Δομές

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, το Δεκέμβριο του 2014 ψηφίστηκε από τη Βουλή ο νόμος 4314/2014³, ο οποίος ορίζει το σύστημα συντονισμού, διαχείρισης, ελέγχου και εφαρμογής των αναπτυξιακών παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020. Σύμφωνα με αυτό:

1. Αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση και έλεγχο των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι:

α) Η Διαχειριστική Αρχή η οποία ορίζεται για κάθε ΕΠ.

Οι Διαχειριστικές Αρχές των Τομεακών και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση του οικείου επιχειρησιακού προγράμματος, σύμφωνα με το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

β) Η Αρχή Πιστοποίησης η οποία ορίζεται για το σύνολο των ΕΠ.

Η Αρχή Πιστοποίησης αποτελεί διοικητική μονάδα επιπέδου Διεύθυνσης Υπουργείου, υπάγεται διοικητικά στο Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων-ΕΣΠΑ και αναλαμβάνει αρμοδιότητες πιστοποίησης.

3. https://www.espa.gr/elibrary/N4314_2014_FEKA265.pdf

γ) Η Αρχή Ελέγχου η οποία ορίζεται για το σύνολο των ΕΠ.

Αρχή Ελέγχου για όλα τα ΕΠ ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών. Έχει την ευθύνη για τον έλεγχο της ορθής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ.

δ) Οι Ενδιάμεσοι Φορείς (ΕΦ)

Ορίζονται με αποφάσεις των αρμοδίων Υπουργείων και Περιφερειών και αναλαμβάνουν τη διαχείριση μέρους ενός ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής, υπό την ευθύνη της.

2. Αρμόδιες αρχές και δομές για το συντονισμό του σχεδιασμού και της εφαρμογής των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 αποτελούν:

α) Η Εθνική Αρχή Συντονισμού

Ασκεί καθήκοντα συνδέσμου και παρέχει πληροφορίες στην Επιτροπή, εκπροσωπώντας τη χώρα συνολικά για το ΕΣΠΑ, το ΔΣΕ/CEF, το Ταμείο Αλληλεγγύης και τα Λοιπά Αναπτυξιακά Προγράμματα και Ταμεία, συντονίζει τις δραστηριότητες των άλλων σχετικών ορισθεισών αρχών και δομών και προωθεί την εφαρμογή του ενωσιακού και του εναρμονισμένου εθνικού δικαίου.

β) Οι Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ των Υπουργείων

Η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ έχει ως αποστολή την υποστήριξη του Υπουργείου και των φορέων που εποπτεύονται από αυτό στην αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών στο σύνολο των τομέων πολιτικής του κάθε Υπουργείου και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας του Υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων σε σχέση με τα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Ειδικότερα έχει την αρμοδιότητα του σχεδιασμού των πολιτικών του Υπουργείου, του προγραμματισμού, της εξειδίκευσης, της προετοιμασίας και της υλοποίησης έργων ή δράσεων που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ μέσω των ΕΠ του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 και άλλων προγραμμάτων.

Σε κάθε Υπουργείο δύναται να συνιστάται Ειδική Υπηρεσία με την ονομασία «Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ», στην οποία προστίθεται η ονομασία κάθε Υπουργείου. Η επιτελική δομή υπάγεται στον οικείο Υπουργό, Γενικό ή Ειδικό Γραμματέα αλλά δεν εντάσσεται στον οργανισμό του οικείου Υπουργείου.

III. Περιφερειακές Επιτροπές Αναπτυξιακού Σχεδιασμού ΕΣΠΑ (ΠΕΑΣ) για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

Σύμφωνα με το άρθρο 24α του Ν. 4314/2014 σε κάθε περιφέρεια με απόφαση του ΔΣ της ΚΕΔΕ και σύμφωνη γνώμη της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων (ΠΕΔ) συγκροτείται Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), η οποία αποτελείται από:

- έναν εκπρόσωπο της ΚΕΔΕ, ως πρόεδρο της επιτροπής
- δύο μέλη του ΔΣ της ΠΕΔ
- ένα μέλος του Περιφερειακού Συμβουλίου
- έναν εκπρόσωπο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης

Η Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού έχει γνωμοδοτικό χαρακτήρα:

Διατυπώνει γνώμη προς την ΔΑ του ΠΕΠ σχετικά με την κατάρτιση και εξειδίκευσή του, με την διαδικασία εκπόνησης των προσκλήσεων και τα κριτήρια και την διαδικασία ένταξης των πράξεων που αφορούν έργα και δράσεις τοπικής ανάπτυξης και ιδίως των πράξεων που εντάσσονται σε κατηγορίες δράσεων με δικαιούχους τους Δήμους και ενημερώνεται από την ΔΑ για την πορεία υλοποίησης των πράξεων αυτών.

Η ΠΕΑΣ μπορεί να διατυπώνει αντίστοιχες εισηγήσεις για τους άξονες προτεραιότητας ή τους ειδικούς στόχους ή τις κατηγορίες των δράσεων αυτών που έχουν ως δικαιούχους δήμους και ενημερώνεται από αυτές για την πορεία υλοποίησής τους.

IV. Διαχειριστική Επάρκεια⁴

Η διασφάλιση της διαχειριστικής ικανότητας των δικαιούχων, κατά την περίοδο 2014-2020 αποτελεί κανονιστική υποχρέωση σύμφωνα με το άρθρο 125, παρ. 3δ του Καν. (ΕΕ) αρ. 1303/2013 (Κανονισμός Κοινών Διατάξεων).

Σύμφωνα, επίσης, με το άρθρο 50 του ν. 4314/2014:

«Η αρχική εκτίμηση της διοικητικής, χρηματοοικονομικής και επιχειρησιακής ικανότητας του δικαιούχου διενεργείται από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή κατά τη διαδικασία αξιολόγησης της εκάστοτε πράξης και πριν την επιλογή της για χρηματοδότηση από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Για το σκοπό αυτό ο δικαιούχος οφείλει, τόσο κατά τη διαδικασία επιλογής όσο και κατά τη διάρκεια υλοποίησης και έως την ολοκλήρωση των πράξεων για τις οποίες κρίθηκε αρχικά επαρκής, να αποδεικνύει τη διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή επάρκειά του και να προσκομίζει όλα τα απαραίτητα στοιχεία όπως αυτά αποτυπώνονται στις διαδικασίες και τα τυποποιημένα έντυπα του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου».

Για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 δεν απαιτείται να έχει ήδη αποκτήσει έγγραφο ή πιστοποιητικό διαχειριστικής επάρκειας πριν την υποβολή αίτησης χρηματοδότησης (όπως ίσχυε κατά την ΠΠ 2007-2013).

Σημειώνεται ότι οι προϋποθέσεις της εξασφάλισης διαχειριστικής ικανότητας των δυνητικών δικαιούχων για την ΠΠ 2014-2020 παρουσιάζουν πολλά κοινά σημεία με τις αντίστοιχες της περιόδου 2007-2013.

Η ΕΕΤΑΑ είχε κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο, εκδώσει οδηγίες και εγχειρίδια διαδικασιών για την απόκτηση διαχειριστικής επάρκειας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα οποία και επικαιροποιεί προκειμένου να χρησιμοποιηθούν από τους Δήμους και στη νέα προγραμματική περίοδο. Αναλυτικότερα, ανά κριτήριο αξιολογούνται τα ακόλουθα:

A. Διοικητική Ικανότητα

Η διοικητική ικανότητα θα αξιολογείται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

A1. Επάρκεια της οργανωτικής δομής ή/και των εμπλεκόμενων υπηρεσιών που θα συμμετέχουν στην υλοποίηση της προτεινόμενης πράξης

Για την αξιολόγηση της οργανωτικής επάρκειας, ο δικαιούχος αποτυπώνει το σύνολο των μονάδων/τμημάτων που εμπλέκονται στα στάδια υλοποίησης της πράξης, καθώς επίσης και τα όργανα λήψης αποφάσεων όπου απαιτείται.

Ανάλογα με τη φύση της προτεινόμενης πράξης και ανεξάρτητα από το είδος του δικαιούχου *θα πρέπει να έχουν προσδιορισθεί οι υπηρεσίες και τα αρμόδια όργανα* που είναι υπεύθυνα για την υλοποίηση των ακόλουθων σταδίων-ενεργειών του κύκλου ζωής μίας προτεινόμενης πράξης:

(i) Προετοιμασία/ωρίμανση πράξεων/υποέργων. Το στάδιο περιλαμβάνει ενδεικτικά τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό των διαδικασιών ωρίμανσης, προκειμένου μια πράξη (τα υποέργα της) να είναι έτοιμη είτε για δημοπράτηση είτε για υλοποίηση με ίδια μέσα. Για τα τεχνικά έργα περιλαμβάνει και τα τμήματα/υπηρεσίες για τις αναγκαίες ενέργειες απόκτησης γης (π.χ. απαλλοτριώσεις).

(ii) Διενέργεια διαγωνισμού, ανάθεση σύμβασης για τις περιπτώσεις δημόσιων συμβάσεων (ή διαδικασία επιλογής ωφελουμένων όπου απαιτείται) ή απόφαση υλοποίησης με ίδια μέσα (αυτεπιστασία).

(iii) Παρακολούθηση και πιστοποίηση φυσικού αντικείμενου υποέργων της πράξης.

4. Βλέπε Οδηγός για την εκτίμηση της διαχειριστικής ικανότητας δυνητικών δικαιούχων ΕΣΠΑ 2014-2020 Υπ. Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού

(iv) Οικονομική διαχείριση πράξης και πληρωμές.

(v) Νομική υποστήριξη (προαιρετικά)

Ειδικότερα αναφέρονται οι οργανωτικές μονάδες του δικαιούχου που είναι υπεύθυνες για τις διάφορες ενέργειες υλοποίησης της προτεινόμενης πράξης, ο αριθμός των στελεχών ανά μονάδα και οι κύριες, σχετικές με την πράξη, ειδικότητες του στελεχιακού δυναμικού που απασχολούνται στις εμπλεκόμενες μονάδες, οι κύριες αρμοδιότητές τους, οι λοιπές εσωτερικές ή/και εξωτερικές υπηρεσίες/τμήματα που εμπλέκονται και ο ρόλος τους στην υλοποίηση της πράξης και των υποέργων της, καθώς και ο τρόπος συντονισμού τους.

A2. Εφαρμογή διαδικασιών διαχείρισης και υλοποίησης έργων.

Ο δικαιούχος υποβάλλει εγχειρίδιο με την αποτύπωση των διαδικασιών που έχει θεσπίσει/εφαρμόζει για τη διοίκηση και διαχείριση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου της πράξης.

Ενδεικτικά το περιεχόμενο του εγχειριδίου ή της συνοπτικής περιγραφής των διαδικασιών περιέχει:

- τις διαδικασίες δημοπράτησης και ανάθεσης συμβάσεων και το αναλυτικό θεσμικό πλαίσιο το οποίο τη διέπει ή σύμφωνα με το οποίο πραγματοποιείται η ανάθεση δημόσιας σύμβασης. Στην εν λόγω διαδικασία πρέπει να αποτυπώνεται, όπου βρίσκει εφαρμογή, και η χρήση του ΕΣΗΔΗΣ
- τις διαδικασίες παρακολούθησης πράξεων που υλοποιούνται με ίδια μέσα (εφόσον απαιτείται)
- τις διαδικασίες παρακολούθησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου συμβάσεων
- τις διαδικασίες πληρωμής φυσικού αντικειμένου
- τον τρόπο λήψης αποφάσεων και συντονισμού της υλοποίησης του έργου (εφόσον απαιτείται)
- τον τρόπο διαχείρισης κινδύνων/λήψης διορθωτικών μέτρων (εφόσον απαιτείται)
- τη χρήση πληροφοριακών συστημάτων διαχείρισης και παρακολούθησης

Για την τεκμηρίωση της κάλυψης της διοικητικής ικανότητας, εναλλακτικά, μπορεί ο φορέας να διαθέτει σε ισχύ και να υποβάλει, πιστοποιητικό από κατάλληλα διαπιστευμένο πιστοποιητικό οργανισμό:

■ είτε κατά το πρότυπο ΕΛΟΤ 1429 «Διαχειριστική επάρκεια οργανισμών για την υλοποίηση έργων δημοσίου χαρακτήρα» για τις κατηγορίες δράσεων που αφορούν τον εκάστοτε οργανισμό, σύμφωνα με τους σχετικούς Οδηγούς Εφαρμογής:

(i) ΕΛΟΤ 1431-1 «Οδηγός εφαρμογής του ΕΛΟΤ 1429 για οργανισμούς υλοποίησης δημοσίων τεχνικών έργων υποδομής»

(ii) ΕΛΟΤ 1431-2 «Οδηγός εφαρμογής του ΕΛΟΤ 1429 για οργανισμούς υλοποίησης δημοσίων συμβάσεων, προμηθειών και υπηρεσιών»

(iii) ΕΛΟΤ 1431-3 «Οδηγός εφαρμογής του ΕΛΟΤ 1429 για οργανισμούς υλοποίησης συγκεκριμένων δράσεων με ίδια μέσα»

■ είτε κατά το πρότυπο ISO 9001, εφ' όσον περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του διαδικασίες διαχείρισης (συγχρηματοδοτούμενων) έργων. Οι εν λόγω διαδικασίες θα πρέπει να καλύπτουν συγκεκριμένη κατηγορία ή κατηγορίες δράσεων ήτοι, Δημόσια Τεχνικά Έργα Υποδομών, Δημόσια Έργα Προμηθειών και Υπηρεσιών ή Δημόσια Έργα που υλοποιούνται με Ίδια Μέσα. Στο πεδίο εφαρμογής του πιστοποιητικού που επιβεβαιώνει τη σχετική ικανότητα του φορέα, πρέπει να αναγράφεται εμφανώς η αντίστοιχη κατηγορία ή κατηγορίες δράσεων σε άμεση συσχέτιση με την προτεινόμενη πράξη.

B. Επιχειρησιακή ικανότητα

Η επιχειρησιακή ικανότητα του δικαιούχου συνδέεται με την συγκεκριμένη προτεινόμενη πράξη και δύναται να αξιολογηθεί βάσει τα παρακάτω κριτήρια:

B1. Επάρκεια της ομάδας έργου που θα υλοποιήσει την πράξη

Η τεκμηρίωση της επάρκειας της προτεινόμενης από το δικαιούχο ομάδας έργου, που θα υλοποιήσει

την προτεινόμενη πράξη, περιλαμβάνει σε ηλεκτρονική μορφή την ακόλουθη τεκμηρίωση

■ **Τον Υπεύθυνο Έργου (ΥΕ) με ονοματεπώνυμο και ειδικότητα**, όπως ορίζεται στο αντίστοιχο πεδίο του Τεχνικό Δελτίο Πράξης (ΤΠΔ) και το προβλεπόμενο ποσοστό απασχόλησης στην πράξη, για όλη την προβλεπόμενη διάρκειά της, καθώς και το ρόλο/αρμοδιότητες του ΥΕ σε σχέση με την υλοποίηση της πράξης

■ **Το λοιπό οργανωτικό σχήμα της ομάδας έργου (ΟΕ)** σε πίνακα, στον οποίο περιγράφονται τα στελέχη (όχι υποχρεωτικά ονομαστικά) με τις ειδικότητές τους, την υπηρεσιακή μονάδα στην οποία ανήκουν, το ρόλο/αρμοδιότητες του καθένα, σε σχέση με την υλοποίηση της πράξης, τη σχέση εργασίας με το φορέα (περιλαμβάνονται και τα στελέχη που έχουν σύμβαση έργου με το φορέα για τη συγκεκριμένη πράξη)

■ **Τον τρόπο συνεργασίας/συντονισμού και λειτουργίας της ΟΕ**, ιδίως όταν περιλαμβάνει στελέχη από υπηρεσιακές μονάδες που δεν υπάγονται ιεραρχικά στον υπεύθυνο έργου

B2. Εμπειρία του δικαιούχου στην υλοποίηση συναφών έργων

Για την τεκμηρίωση της εμπειρίας του φορέα στην υλοποίηση συναφών πράξεων, ο δικαιούχος υποβάλλει σε ηλεκτρονική μορφή:

■ Πίνακα ενταγμένων πράξεων με τις ακόλουθες πληροφορίες: τίτλο και κωδικό MIS/ενάρημο ΠΔΕ για όλες τις συναφείς πράξεις (με ευρεία έννοια) που υλοποίησε ή υλοποιεί ο φορέας από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της περιόδου 2007-2013 με σύντομη περιγραφή του περιεχομένου

■ Στον ίδιο πίνακα θα περιλάβει και τυχόν έργα που έχει υλοποιήσει ο φορέας με προγραμματική σύμβαση ως δικαιούχος για λογαριασμό άλλων

Γ. Χρηματοοικονομική ικανότητα

Η αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής ικανότητας εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις πράξεων, η υλοποίηση των οποίων απαιτεί την καταβολή ίδιων πόρων από τον δικαιούχο.

Υλοποίηση έργων από «αδύναμους δικαιούχους

Στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 ένας «αδύναμος» δικαιούχος μπορεί να μεταβιβάσει την αρμοδιότητα εκτέλεσης συγκεκριμένης πράξης σε άλλο δικαιούχο (υποκατάσταση ως δικαιούχος) με Προγραμματικές Συμβάσεις, που προβλέπονται ήδη στην υφιστάμενη νομοθεσία π.χ. με αξιοποίηση του άρθρου 100 του ν. 3852/2010.

Μπορούμε να διακρίνουμε τις παρακάτω περιπτώσεις:

1. Φορείς με μη συγκροτημένη τεχνική υπηρεσία, που προγραμματίζουν να υποβάλλουν πρόταση για πράξη με τεχνικό περιεχόμενο

Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν μικροί νησιωτικοί ή απομακρυσμένοι ορεινοί δήμοι ή δημοτικές επιχειρήσεις (π.χ. ΔΕΥΑ) καθώς και κάποιοι ΦοΔΣΑ ή Λιμενικά Ταμεία. Οι φορείς αυτοί δεν είναι σε θέση να καλύψουν το κριτήριο της διοικητικής ικανότητας ή και της επιχειρησιακής ικανότητας, με τον τρόπο που αυτό ορίζεται, προκειμένου να προτείνουν την υλοποίηση έργων της αρμοδιότητάς τους. Επομένως στην περίπτωση αυτή θα πρέπει έγκαιρα να κατευθυνθούν στις ακόλουθες προτεινόμενες λύσεις:

α. Μεταβίβαση της αρμοδιότητας του δικαιούχου σε άλλο φορέα μέσω Προγραμματικής Σύμβασης.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις π.χ. ένας μικρός δήμος που δε διαθέτει συγκροτημένη τεχνική υπηρεσία και έχει και αδυναμίες ή δε διαθέτει συγκροτημένη οικονομική υπηρεσία μπορεί να συμβληθεί με ικανό φορέα, έναντι των προϋποθέσεων που ισχύουν π.χ. με ένα Δήμο που καλύπτει τις απαιτήσεις του παρόντος Οδηγού ή με την οικεία Περιφέρεια μέσω προγραμματικής σύμβασης του άρθρου 100 του ν.3852/2010.

β. Αξιοποίηση τεχνικής υπηρεσίας άλλου φορέα με δικαιούχο τον αδύναμο φορέα, σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Στις περιπτώσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το υφιστάμενο πλαίσιο συχνά παρέχει δυνατότητες υποστήριξης στην άσκηση αρμοδιοτήτων τους σε αδύναμους ΟΤΑ α' βαθμού από άλλους ΟΤΑ α' βαθμού ή την Περιφέρεια, αλλά οι δυνατότητες αυτές δεν οδηγούν σε μονοσήμαντες λύσεις. Πιο συγκεκριμένα (και πέραν της περίπτωσης της εφαρμογής του άρθρου 100 του ν. 3852/2010, που ήδη αναφέρθηκε), είναι εφαρμόσιμες οι δυνατότητες των άρθρων 99 (διαδημοτική ή διαβαθμιδική συνεργασία), 95, 204, 205 και 206 του ν.3852/2010.

2. Φορείς με συγκροτημένη τεχνική υπηρεσία, αλλά με διαπιστωμένες αδυναμίες στην επιχειρησιακή ικανότητα

Τέτοιες περιπτώσεις είναι πολύ συχνότερες σε μικρούς δήμους, ΔΕΥΑ, Λιμενικά Ταμεία κλπ που όμως έχουν καταφέρει να συγκροτήσουν τεχνική υπηρεσία. Οι φορείς αυτοί είτε έχουν ελλείψεις σε βασικές ειδικότητες (π.χ. για ηλεκτρομηχανολογικές εργασίες) είτε ο αριθμός των έργων που επιβλέπουν ταυτόχρονα (από εθνικούς πόρους και από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα) προκαλεί σημαντική αδυναμία στην επαρκή επίβλεψη των έργων. Στις περιπτώσεις αυτές, ο φορέας, στο πεδίο της τεκμηρίωσης της επάρκειας της ομάδας έργου που θα υλοποιήσει την προτεινόμενη πράξη (βλ. σημείο 3.2.), θα πρέπει να περιλάβει τη διάγνωση της ανάγκης (π.χ. επίβλεψη ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών) καθώς και την πρόβλεψη με την οποία θα ικανοποιήσει την ανάγκη. Οι εναλλακτικές δυνατότητες για την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος είναι:

■ Η προσφυγή σε σύμβαση διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας με την οποία δεν θα ανατεθεί από τον υποστηριζόμενο φορέα (π.χ. μικρό δήμο) η υποκατάσταση της τεχνικής υπηρεσίας αλλά η υποστήριξή του με προσωπικό για την άσκηση της αρμοδιότητάς του. Με τον τρόπο αυτό δύναται να διατεθούν στελέχη του φορέα που αναλαμβάνει την υποστήριξη για την κάλυψη για συγκεκριμένο έργο της ανάγκης που έχει διαγνωστεί.

■ Η προσφυγή στην πρόσληψη εμπειρογνώμονα-τεχνικού συμβούλου, ή στην ανάθεση παροχής υπηρεσιών με ένταξη σχετικού υποέργου στην πράξη, σύμφωνα με τα άρθρα 38 και 9 του ν.3316/2005. Σύμφωνα με το άρθρο 39, η δυνατότητα προσφυγής στη λύση αυτή αφορά «σε περιπτώσεις ειδικών ή μεγάλων έργων υποδομής, ή έργων στα οποία εφαρμόζονται μη διαδεδομένες ειδικές μέθοδοι μελέτης και κατασκευής, ιδίως σε θέματα ασφάλειας ή αντιμετώπισης και αποτροπής κινδύνου», ενώ για την εφαρμογή της προβλέπεται συγκεκριμένη διαδικασία: Η αρμόδια Διευθύνουσα Υπηρεσία εισηγείται και η προϊσταμένη αρχή αποφασίζει μετά από σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου. Σύμφωνα με το άρθρο 9 συμβάσεις παροχής υπηρεσιών (για σύνταξη των τευχών δημόσιου διαγωνισμού ανάθεσης μελέτης ή υπηρεσίας, για τον έλεγχο και την επίβλεψη έργου ή μελέτης, για την υποστήριξη της υπηρεσίας στη διεξαγωγή ανάθεσης σύμβασης μελέτης, έργου ή υπηρεσίας, στην επίβλεψη ή έλεγχο μελέτης και στη διοίκηση ή επίβλεψη ή έλεγχο έργου) μπορούν να ανατίθενται από τον κύριο του έργου: α) σε έργα και υπηρεσίες συγχρηματοδοτούμενες από κοινοτικές πηγές χρηματοδότησης, όταν τούτο υπαγορεύεται από τους κανόνες διαχείρισης των κοινοτικών κονδυλίων ή β) σε κάθε περίπτωση αιτιολογημένης αδυναμίας των αναθετουσών αρχών να ανταποκριθούν στα καθήκοντα που αντιστοιχούν στις ανατιθέμενες συμβάσεις.

■ Η εφαρμογή της παρ. 8 του άρθρου 28 του Νόμου 4314/2014 περί δημιουργίας μητρώου εξειδικευμένων στελεχών

3. Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και Τοπική Αυτοδιοίκηση

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το σύνολο των τομεακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 -2020. Για κάθε τομεακό εμφανίζονται οι πόροι που θα διατεθούν από: το ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), το ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Στην προτελευταία στήλη αθροίζονται τα ποσά που θα διατεθούν για κάθε Ε.Π. από τα ευρωπαϊκά ταμεία και στην τελευταία στήλη του πίνακα εμφανίζονται τα συνολικά ποσά που εκτιμάται ότι θα διατεθούν για κάθε Επιχειρησιακό.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ & ΥΕΙ	ΕΔΕΤ Ταμείο Συνοχής	ΕΓΤΑΑ	ΕΤΘΑ	Σύνολο Κοινοτικής Συνδρομής	Εκτίμηση Δημόσιας Δαπάνης
Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	2.970.871.632,77	675.506.657,71	2.395.407.389,140	0,00	0,00	3.646.378.290,48	4.557.972.863,100
Υποδομές Μεταφορών Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	1.155.178.564,90	2.104.926.537,56	783.331.459,064	0,00	0,00	3.550.585.954,04	4.262.099.546,290
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	176.750.388,88	200.478.028,30	68.280.653,400	4.223.960.793,00	250.000.000,00	2.104.926.537,56	2.631.158.171,950
Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	3.691.201.484,77	803.982.957,80	3.247.019.501,60	4.223.960.793,00	250.000.000,00	377.228.417,18	471.535.521,475
Σύνολο 13 ΠΕΠ	171.714.541,77	77.616.867,80	3.247.019.501,604			5.278.515.901,63	6.751.349.340,296
Τεχνική Βοήθεια	8.165.716.613,09	3.862.511.049,17				317.612.062,97	391.994.442,433
Γενικό σύνολο ΕΣΠΑ	8.165.716.613,09	3.862.511.049,17				15.275.247.163,86	19.066.109.885,54
Αγροτική Ανάπτυξη						4.223.960.793,00	5.279.950.991,250
Θάλασσα και Αλιεία						250.000.000,00	333.333.333,333
Γενικό σύνολο						19.749.207.956,86	24.679.394.210,13

I. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον Αειφόρος Ανάπτυξη (Ε.Π. - Υ.ΜΕ.ΠΕ.Ρ.Α.Α.)

A. Τομέας Υποδομών Μεταφορών

Οι στόχοι του Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ) της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 ως προς τον τομέα των μεταφορών συνίστανται στην προώθηση της ολοκλήρωσης των υποδομών του βασικού ΔΕΔ-Μ (οδικών, σιδηροδρομικών, λιμένων, αεροδρομίων), την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος Μεταφορών, τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας, καθώς και την ανάπτυξη βιώσιμων και οικολογικών αστικών μεταφορών (αστικών μέσων σταθερής τροχιάς) για την ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.

Κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 θα δοθεί έμφαση στην υλοποίηση της ανάπτυξης/αναβάθμισης σημαντικών τμημάτων του βασικού σιδηροδρομικού δικτύου. Ειδικότερα προτεραιότητα αποτελεί η ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού άξονα ΠΑΘΕΠ (Πάτρα-Αθήνα-Θεσ/νίκη-Προμαχώνας/Ειδομένη) σε συνέργεια και με αξιοποίηση πόρων του χρηματοδοτικού μέσου Connecting Europe Facility.

Σε σχέση με το οδικό δίκτυο θα συνεχισθούν και θα γίνουν νέες βελτιωτικές παρεμβάσεις στο αναλυτικό Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο (ΔΟΔ) για τη βελτίωση της συνδεσιμότητας των περιοχών της χώρας μεταξύ τους και με τους κόμβους του βασικού ΔΕΔ-Μ. Για την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών θα επιδιωχθεί η υλοποίηση κυρίως σιδηροδρομικών συνδέσεων με αναπτυξιακούς πόλους και κύριους λιμένες, που αποτελούν βασικές πύλες εμπορευματικών μεταφορών της χώρας.

Σε σχέση με την οδική ασφάλεια για να μειωθούν δραστικά οι δείκτες ατυχημάτων στο οδικό δίκτυο, προβλέπεται, η υλοποίηση ενός προγράμματος μέτρων βελτίωσης της οδικής ασφάλειας του αναλυτικού ΔΟΔ. Για την ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας το ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ προωθεί δράσεις ανάπτυξης και βελτίωσης των μέσων σταθερής τροχιάς (προαστιακός, ΗΣΑΠ, τραμ), με έμφαση στην ολοκλήρωση των σε εξέλιξη έργων μετρό στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, αλλά και σε επιλεγμένες αποδοτικές παρεμβάσεις αναβάθμισης λοιπών αστικών συγκοινωνιακών υποδομών, στόλου και εξοπλισμού. Τέλος θα συνεχισθούν/ολοκληρωθούν παρεμβάσεις για την αναβάθμιση των υποδομών λιμένων και αεροδρομίων του βασικού ΔΕΔ-Μ, με παράλληλη χρηματοδότηση δράσεων ασφαλείας υποδομών λιμένων και ασφάλειας ναυσιπλοΐας, καθώς και των υποδομών ασφαλείας των αερολιμένων και της αεροναυτιλίας.

Οι στρατηγικοί στόχοι του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ για τις Μεταφορές διατυπώνονται ως ακολούθως:

- Προώθηση της ολοκλήρωσης μέρους των υποδομών του βασικού ΔΕΔ-Μ (οδικών και σιδηροδρομικών) και περαιτέρω
- ανάπτυξη/αναβάθμιση του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ (με έμφαση στο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, αλλά και επιλεγμένες παρεμβάσεις λιμένων και αεροδρομίων)
- Προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και εκσυγχρονισμός του συστήματος μεταφορών
- Βελτίωση της ασφάλειας μεταφορών
- Ανάπτυξη και επέκταση βιώσιμων και οικολογικών αστικών μεταφορών (αστικών μέσων σταθερής τροχιάς και λοιπών καθαρών επιφανειακών μέσων)

B. Τομέας Περιβάλλοντος & Αειφόρου Ανάπτυξης

Οι στόχοι του Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ) της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 ως προς τον Τομέα του Περιβάλλοντος συνίστανται στην προστασία και αξιοποίηση του περιβάλλοντος, ως μέσου για την υποστήριξη της μετάβασης της

Χώρας σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον με ταυτόχρονη υποστήριξη της δημιουργίας ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων στο σύνολο των τομέων της οικονομίας τη διευκόλυνση της προσέλκυσης επενδύσεων και την παροχή ευκαιριών άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον ίδιο τον Τομέα του Περιβάλλοντος.

Στρατηγικοί Στόχοι και Προτεραιότητες του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ για το Περιβάλλον

Δεδομένων των εθνικών στρατηγικών στόχων, των συνεργειών του Προγράμματος με άλλα ΕΠ, των διαθέσιμων πόρων και των αναπτυξιακών αναγκών του ΤτΠ, συνάγεται ότι το ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ θα αποτελέσει το συνεκτικό μέσο για την επίτευξη των στρατηγικών και θεματικών στόχων του ΕΣΠΑ 2014-2020 στον ΤτΠ.

Οι στόχοι του Προγράμματος στην ΠΠ 2014-2020 που καλύπτουν την συγκεκριμένη στρατηγική επιλογή και επιχειρησιακή λογική είναι κατά προτεραιότητα:

- Εκπλήρωση των απαιτήσεων του περιβαλλοντικού κεκτημένου της Ε.Ε. στους τομείς των Αποβλήτων και των Υδάτων
- Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή - Πρόληψη και Διαχείριση Κινδύνων
- Διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας
- Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη - Αστική Αναζωογόνηση

Οι κύριες προτεραιότητες που τίθενται για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων οι οποίες στην πλειονότητα τους ενδιαφέρουν και την Τοπική Αυτοδιοίκησης είναι οι ακόλουθες:

1) Στο πλαίσιο του Στρατηγικού Στόχου (Ε)

■ Προώθηση οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων επενδύσεων στον τομέα των αποβλήτων με στόχο την διασφάλιση επαρκούς και κατάλληλου εθνικού και περιφερειακού δικτύου εγκαταστάσεων διαχείρισης των αποβλήτων, σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ, τις απαιτήσεις του άρθρου 14 της Οδηγίας 94/62/ΕΚ και τη στρατηγική μείωσης των βιοαποδομήσιμων αστικών αποβλήτων που προορίζονται για χώρους υγειονομικής ταφής (οδηγία 1999/31/ΕΚ) και με βάση τον Εθνικό και επικαιροποιημένους Περιφερειακούς Σχεδιασμούς, ως ακολούθως:

- Εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης παραγωγής αποβλήτων
- Ανάπτυξη δικτύων οικιακής κομποστοποίησης συστημάτων, χωριστής συλλογής ανακυκλωσίμων και βιοαποβλήτων και μονάδες κομποστοποίησης βιοαποβλήτων
- Δημιουργία δικτύου «Πράσινων Σημείων»
- Υλοποίηση εγκαταστάσεων ανάκτησης και διάθεσης αστικών αποβλήτων
- Ιδίως στα μεγάλα αστικά κέντρα ή σε περιοχές με υστέρηση υποδομών, με κατάλληλη προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων
- Υλοποίηση δράσεων ολοκληρωμένης διαχείρισης αστικών αποβλήτων σε νησιά και μικρούς απομακρυσμένους οικισμούς
- Ανάπτυξη υποδομών διάθεσης αδρανών αποβλήτων σε περιοχές με χαμηλή πρόσβαση των αντίστοιχων ΣΕΔ, κυρίως σε νησιά
- Υλοποίηση μονάδων επεξεργασίας/αξιοποίησης ιλύος από εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων
- Ανάπτυξη υποδομών ασφαλούς διαχείρισης επικίνδυνων βιομηχανικών και υγειονομικών αποβλήτων, λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή της γενικής αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Σημειώνεται ότι με το νέο ΕΣΔΑ, την εκπόνηση των νέων ΠΕΣΔΑ και των Τοπικών (δημοτικών) Σχεδίων πιθανόν αν υπάρξουν αλλαγές οι οποίες ενδεχομένως θα προκαλέσουν και την τροποποίηση του προγράμματος

■ Ενίσχυση ικανοτήτων θεσμικών φορέων, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση κοινού και ενέργειες για την ομαλή εφαρμογή και παρακολούθηση εφαρμογής της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ, του Εθνικού

Προγράμματος Πρόληψης Παραγωγής Αποβλήτων και του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων

- Υλοποίηση αποκαταστάσεων εγκαταλελειμμένων ρυπασμένων χώρων από επικίνδυνα απόβλητα, στο πλαίσιο του σχετικού εθνικού προγράμματος του ΥΠΕΚΑ

Για τα υγρά απόβλητα και τα ύδατα περιλαμβάνονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις:

- Κάλυψη υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Οδηγίες 91/271 και 2000/60 και ειδικότερα:
- Συμπλήρωση και σταδιακή ολοκλήρωση των υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων κατά Κατηγορία Οικισμών
- Στοχευμένη και ιεραρχημένη εφαρμογή των ΣΔΛΑ, εφαρμογή της αρχής ανάκτησης κόστους, κατάλληλα για τους σκοπούς του Άρθρου 9 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ
- Δράσεις για την προώθηση αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού
- Δομικά έργα ενίσχυσης ύδρευσης και αποκατάστασης υφιστάμενων υποδομών
- Ανάπτυξη και ενίσχυση υποδομών για την εξασφάλιση της επάρκειας του νερού για όλες τις χρήσεις
- Κάλυψη υποχρεώσεων που απορρέουν από λοιπές Οδηγίες (ύδατα κολύμβησης, θαλάσσια στρατηγική, θαλάσσια χωροταξία κ.λπ.)

2) Στο πλαίσιο του Στρατηγικού Στόχου (Ζ)

- Εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίων δράσης για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή σε περιφερειακό και σε τομεακό επίπεδο
- Δράσεις ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης σχετικά με την κλιματική αλλαγή
- Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των περιοχών που έχει αναγνωριστεί ότι κινδυνεύουν περισσότερο, όπως παράκτιες και παραθαλάσσιες περιοχές και ευαίσθητα φυσικά οικοσυστήματα
- Δράσεις διευθέτησης χειμάρρων/ρεμάτων για πρόληψη και αντιμετώπιση πλημμυρών και φυσικών καταστροφών, με βάση ιεράρχηση των αντίστοιχων κινδύνων
- Ενίσχυση των συστημάτων αντιμετώπισης και διαχείρισης φυσικών και περιβαλλοντικών καταστροφών

3) Στο πλαίσιο του στρατηγικού στόχου (Η)

- Ολοκλήρωση Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και περιοχών Natura 2000
- Εποπτεία, παρακολούθηση και σχεδιασμός της διαχείρισης τύπων οικοτόπων και ειδών και των περιοχών Natura 2000
- Σχέδια δράσης / διαχείρισης οικοτόπων / ειδών και περιοχών Natura 2000 και εφαρμογή της διαχείρισης για την μετρήσιμη βελτίωση της κατάστασης
- Οργάνωση και λειτουργία συστήματος ερμηνείας περιβάλλοντος - Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την βιοποικιλότητα και τις περιοχές
- Natura 2000
- Διαχειριστικά μέτρα για μείωση των επιπτώσεων από τα εισβάλλοντα είδη
- Διατήρηση δασικού περιβάλλοντος
- Διατήρηση των γενετικών πόρων

4) Στο πλαίσιο του Στρατηγικού Στόχου (Θ)

- Αξιολόγηση και αναθεώρηση του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
- Ανάπτυξη Εθνικών στρατηγικών για το τοπίο και τη θαλάσσια χωροταξία, (ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών και πιλοτικές παρεμβάσεις διαχείρισης παρακτιών ζωνών) σε εφαρμογή των αντίστοιχων Οδηγιών

- Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εφαρμογή προγράμματος δράσης Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Βιομηχανία, Υδατοκαλλιέργειες, Οικιστικό Δίκτυο, ΑΠΕ κ.λπ.)
- Ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις για προώθηση της αστικής αναζωογόνησης, της αστικής κινητικότητας, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ΑΠΕ στις δημόσιες υποδομές
- Ολοκλήρωση/Επέκταση των υποδομών για αύξηση της δυναμικότητας ηλεκτρισμού μέσω συμ- παραγωγής
- Αναγνώριση ορίων μικρών οικισμών ειδικού ιστορικού, αρχιτεκτονικού, πολιτιστικού κ.λπ. ενδια- φέροντος
- Έργα / μελέτες αντιμετώπισης του θορύβου και της ηχορύπανσης σε εφαρμογή της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ
- Επέκταση / αναβάθμιση του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΔΠΑΡ) έτσι ώστε να καλύπτει μεγαλύτερο ποσοστό του αστικού πληθυσμού της χώρας (π.χ. πε- ριοχές λιμένων) και περισσότερα είδη ρύπων
- Επικαιροποίηση και εφαρμογή σχεδίων για αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, σύμφω- να με τις Οδηγίες 2008/50/ΕΚ, 2001/81/ΕΚ και 2004/107/ΕΚ σχετικά με την ποιότητα του περιβάλ- λοντα αέρα και την ατμοσφαιρική ρύπανση
- Συστήματα / εργαλεία διασφάλισης της ποιότητας και επικύρωσης των δεδομένων των μετρήσε- ων ατμοσφαιρικής ρύπανσης
- Μελέτες, πρότυπα, οδηγοί για την υποστήριξη της εφαρμογής της Οδηγίας 2008/98
- Δημιουργία μητρώων διαχείρισης αποβλήτων για την υποστήριξη της παρακολούθησης εφαρμο- γής της οδηγίας 2008/98
- Δράσεις παρακολούθησης λειτουργίας δικτύων και υποδομών
- Ανάπτυξη εργαλείων για ενσωμάτωση Ευρωπαϊκών Οδηγιών και επαρκή παρακολούθηση της ορθής και πλήρους εφαρμογής

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ στον ΤτΠ είναι:

- Ουσιαστική εναρμόνιση των τομέων του ΤτΠ με το ΕΠΕΚ
- Βελτίωση του πλαισίου άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε όλους τους υποτομείς όπως περιβάλλον, ενεργειακή αποδοτικότητα και πράσινη οικονομία
- Προαγωγή της βιώσιμης αστικής κινητικότητας και της αστικής αναζωογόνησης σε περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο σε υποβαθμισμένες περιοχές ή/και σε αστι- κές λειτουργικές περιοχές με δυναμικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά
- Βελτίωση της πρόληψης και ανταπόκριση στη διαχείριση κινδύνων
- Μείωση των πλημμυρών και των επιπτώσεών τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον
- Προστασία της βιοποικιλότητας και μείωση του κατακερματισμού των βιοτόπων ιδίως στις περιο- χές Natura 2000, σε συνδυασμό με εξορθολογισμό της διοίκησης, επιτήρησης και της διαχείρισής τους
- Πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων, προώθηση επενδύσεων ανακύκλωσης και ανάκτησης αποβλήτων, ολοκλήρωση κατάλληλου δικτύου υποδομών διάθεσης αποβλήτων, προώθηση της επεξεργασίας ιλύος από ΕΕΛ και της ασφαλούς διαχείρισης αδρανών, επικινδύνων βιομηχανικών και υγειονομικών αποβλήτων
- Αύξηση του εξυηρητούμενου πληθυσμού και προστασία του περιβάλλοντος από τα αστικά λύ- ματα
- Ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υδατικών πόρων
- Ενσωμάτωση του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στην αναπτυξιακή διαδικασία και

τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και αναζωογόνηση

■ Μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου μέσω περαιτέρω προώθησης στοχευμένων δράσεων βιοκλιματικής αστικής ανάπτυξης

■ Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις υποδομές

Εκχωρήσεις πόρων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ προς τις Περιφέρειες

Από τους πόρους του Ταμείου Συνοχής του άξονα 14 εκχωρείται περίπου το 40% στις Περιφέρειες για δράσεις στον τομέα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων με βάση την ΥΑοικ.3848/2015 (ΦΕΚΒ'805) και τα σχετικά μνημόνια συνεργασίας.

Στον τομέα στερεών αποβλήτων οι εκχωρήσεις προς τις Περιφέρειες αφορούν κυρίως δράσεις ψηλά στην ιεραρχία αποβλήτων, δηλαδή στην κατηγορία παρέμβασης 17 (πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, κομποστοποίηση), και δευτερευόντως στην κατηγορία παρέμβασης 18 (κεντρική επεξεργασία και διάθεση) ενώ η διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων παραμένει στο τομεακό πρόγραμμα. Οι δράσεις διαχείρισης στερεών αποβλήτων σε τρεις περιφέρειες (Αττική, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη) παραμένουν σε μεγάλο βαθμό στο τομεακό πρόγραμμα.

Στον τομέα υγρών αποβλήτων εκχωρούνται πόροι προς όλες τις Περιφέρειες, πλην των Ιονίων Νήσων, για την υλοποίηση δικτύων αποχέτευσης και ΕΕΛ Β' και Γ' προτεραιότητας, σημαντικός αριθμός εκ των οποίων μεταφέρονται στο ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ από την ΠΠ 2007-2013 ως τμηματοποιημένα με μελέτη στο 2014-2020 ή ως αυτοτελώς μεταφερόμενα έργα.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Α. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ			
Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Διευρωπαϊκό Σιδηροδρομικό Δίκτυο και Συνδέσεις (ΤΣ)	330.879.783	Ολοκλήρωση του κύριου σιδηροδρομικού άξονα της χώρας στην κατεύθυνση Βορράς-Νότος (Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Ειδομένη/Προμαχώνας-ΠΑΘΕ/Π)
2	Διευρωπαϊκό Σιδηροδρομικό Δίκτυο (ΕΤΠΑ)	216.250.000	Αναβάθμιση ΠΑΘΕ/Π: τμήμα ΣΚΑ-Οινόη (χωρίς τη σύνδεση με ΣΚΑ) και το Έργο Προαστιακός Κορωπί-Λαύριο και σύνδεση με λιμένα Λαυρίου, Εκπόνηση/επικαιροποίηση μελετών περαιτέρω ωρίμανσης και τεχνικών μελετών για τα δύο ως άνω μεγάλα έργα
3	Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο και Οδική Ασφάλεια	505.882.353	1. Κατασκευή οδικού άξονα Πάτρα-Πύργος-Τσακώνα τμήμα Πάτρα-Πύργος και Κατασκευή οδικού άξονα Πάτρα-Πύργος-Τσακώνα, τμήμα Καλό Νερό-Τσακώνα 2. Η Μελέτη-Κατασκευή-Χρηματοδότηση-Λειτουργία-Συντήρηση-Εκμετάλλευση του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδας (Ε65) Λαμία-Ξυνιάδα 3. Οδικής παράκαμψης της πόλης της Χαλκίδας 4. "Κατασκευή Οδικής Σύνδεσης της Περιοχής Ακτίου με το Δυτικό Άξονα Βορρά-Νότου" 5. Δράσεις Βελτίωσης της οδικής ασφάλειας σε επικίνδυνα σημεία

Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ
4	Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο (ΕΤΠΑ)	125.000.000	Αναβάθμιση τμημάτων του Βορείου Οδικού Άξονα Κρήτης, [αναβάθμιση οδικού άξονα ΒΟΑΚ, τμήμα Γούρνες-Χερσόνησος, αναβάθμιση και βελτίωση οδικού τμήματος Πάνορμος-Εξάντης του ΒΟΑΚ στο Ν. Ρεθύμνου και αναβάθμιση ΒΟΑΚ κατά τμήματα (Μουρινές, Μοχός)] Δράσεις βελτίωσης οδικής ασφάλειας Βορείου Οδικού Άξονα Κρήτης
5	Περιφερειακή Κινητικότητα και Συνδεσιμότητα Νησιωτικών και Απομακρυσμένων Περιοχών (ΕΤΠΑ)	61.873.400	Δράσεις βελτίωσης της συνδεσιμότητας νησιωτικών και απομακρυσμένων περιοχών μέσω διασύνδεσής τους με το βασικό οδικό δίκτυο, όπως η κατασκευή/αναβάθμιση του οδικού άξονα Σίγρι-Καλλονή στη Λέσβο. Επίσης ειδικός στόχος υποστηρίζεται από δράσεις βελτίωσης της κινητικότητας με σύνδεση λιμένων ή/και τουριστικών πόλων με το ΔΕΔ-Μ
6	Θαλάσσιες Μεταφορικές Υποδομές και Ασφάλεια Ναυσιπλοΐας (ΤΣ)	58.876.471	Δράσεις ολοκλήρωσης των υποδομών κύριων λιμένων, που αφορούν αναβάθμιση/εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών και ανάδειξή τους σε διαμετακομιστικούς κόμβους (π.χ. λιμένας Ηγουμενίτσας-τομέας εμπορευμάτων) Δράσεις βελτίωσης της ασφάλειας ναυσιπλοΐας και ενίσχυσης της έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα μέσω συστημάτων διαχείρισης της θαλάσσιας κυκλοφορίας και φύλαξης λιμένων (π.χ. συστήματα VTΜIS, τήρηση κωδικού ΙSPS, κλπ
7	Αεροπορικές Μεταφορές Υποδομές και Ασφάλεια Αεροναυτιλίας (ΤΣ)	85.294.118	Δράσεις αναβάθμισης νησιωτικών αεροδρομίων, όπως η αναβάθμιση των αεροδρομίων Χίου, Σύρου και Μήλου Δράσεις βελτίωσης των συστημάτων διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας, συστημάτων αυτοματισμού και αεροναυτιλίας, συστημάτων επικοινωνιών, ενίσχυσης της ασφάλειας επιβατών και αναβάθμισης των υποδομών ασφαλείας τους, όπως στα νησιωτικά αεροδρόμια Αστυπάλαιας, Ικαρίας, Κάσου, Καστελλόριζου, Λέρου, Σητείας, Μήλου, Σύρου, Κέρκυρας, Ρόδου, Ηρακλείου και Κω, με σκοπό τη βελτίωση του επιπέδου εξυπηρέτησης αεροσκαφών και επιβατών
8	Καθαρές Αστικές Μεταφορές (ΕΤΠΑ)	838.196.982	Μετρό Θεσσαλονίκης Βασική Γραμμή Ολοκλήρωση κατασκευής και προμήθεια συρμών - Φάση Β΄ Επέκταση του Μετρό Θεσσαλονίκης έως Καλαμαριά Κύριες εργασίες και Προμήθεια συρμών - Φάση Β΄
9	Καθαρές Αστικές Μεταφορές και Βελτίωση Αστικού Περιβάλλοντος (ΤΣ)	527.450.589	Επέκταση του μετρό Αθήνας, τμήμα Χαϊδάρι-Πειραιάς και Συρμοί του Μετρό Αθήνας Ολοκλήρωση κατασκευής και θέση σε λειτουργία - Φάση Β΄ Μετρό Αθήνας ΓΡΑΜΜΗ 4 - Τμήμα Άλσος Βεΐκου-Γουδή
		2.749.703.696	

Β. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
10	Εφαρμογή στρατηγικών επίτευξης χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με έμφαση στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)	Υποστήριξη της μετάβασης σε μία οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς	117.500.000	Ενεργειακές αναβαθμίσεις Δημοσίων κτιρίων (επιδεικτικές δράσεις)	
				Παραγωγή ενέργειας από μονάδες ΣΗΘΥΑ ή με χρήση ΑΠΕ σε νοσοκομεία	
				Βελτίωση της κινητικότητας και της επισκεψιμότητας στην Περιφέρεια Αττικής	Αφορά Δήμους Περιφέρειας Αττικής (ιστορικό κέντρο Αθήνας, νότιο δυτικό τμήμα λεκανοπεδίου συμπεριλαμβανομένου Πειραιά και όμορων δήμων)
				Ολοκλήρωση/επέκταση των υποδομών για την αύξηση της δυναμικότητας ηλεκτρισμού μέσω της συμπαραγωγής - τηλεθέρμανση στις περιφέρειες μετάβασης: Δυτ. Μακεδονίας (Κοζάνη, Φλώρινα, Αμύνταιο) και Πελοποννήσου (Μεγ/λη)	Δήμοι Δυτ. Μακεδονίας (Κοζάνη, Φλώρινα, Αμύνταιο) και Πελοποννήσου (Μεγ/λη)
11	Εφαρμογή στρατηγικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, και πρόληψη και διαχείριση κινδύνων (ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)	Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων μέσω στοχευμένων δράσεων υποστήριξης της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, και αντιμετώπισης υψηλής επικινδυνότητας πλημμυρικών φαινομένων	115.496.158	Μελέτες για τις επιπτώσεις και την προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές	
				Εθνικό σχέδιο δράσης για την διαχείριση των φθοριούχων αερίων που βλάπτουν τη στοιβάδα του όζοντος	
				Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των οικοσυστημάτων, της βιοποικιλότητας και των δασών	
				Ανάπτυξη και εφαρμογή μέτρων διαχείρισης των κινδύνων πλημμυρών (επικαιρ/ση - αναθεώρηση σχ. Διαχ. Κινδύνων πλημμύρας, έργα διευθέτησης χειμάρων/ρεμάτων (π.χ. ρέμα ΕΣΧΑΤΙΑΣ, αντιπλημμυρική προστασία Άρτας), δίκτυο καταγραφής υδρολογικών πληροφοριών και κατάρτιση/ εκσυγχρονισμός Εθνικού Μητρώου υδρολογικής πληροφορίας, επιστημονική υποστήριξη εφαρμογής της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ, ενημέρωση - ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας)	(π.χ. ρέμα ΕΣΧΑΤΙΑΣ, αντιπλημμυρική προστασία Άρτας)

Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
12	Στρατηγικές και δράσεις προώθησης της ενσωμάτωσης του Ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου (ΕΠΤΑ)	Διατήρηση και προστασία περιβάλλοντος και προώθηση της αποδο/τας των πόρων στους τομείς των αποβλήτων και των υδάτων, του αστικού περιβάλλοντος, της ατμόσφαιρας Ρύπανσης, του θορύβου και προστασίας της βιοπ/τας	53.578.006	Οργανωτική, λειτουργική, και διοικητική εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και των λοιπών σχετικών "θυγατρικών" Οδηγιών.	
				Οριζόντιες δράσεις που απαιτούνται από την εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών και γενικότερα, την εθνική και κοινοτική νομοθεσία για την προστασία και διαχείριση των υδατικών πόρων	
				Ολοκλήρωση Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και διαχειριστικών δομών περιοχών Natura 2000	
				Εποπτεία, παρακολούθηση και σχεδιασμός της διαχείρισης τύπων οικοτόπων και ειδών και των Περιοχών Natura 2000	
				Σχέδια δράσης / διαχείρισης οικοτόπων / ειδών και Περιοχών Natura 2000	
				Διαχειριστικά μέτρα για μείωση των επιπτώσεων από τα εισβάλλοντα είδη	
				Συμβολή και διατήρηση του δασικού περιβάλλοντος	
				Διατήρηση των γενετικών πόρων	
				Δράσεις Χωροταξικού σχεδιασμού και αξιοποίησης των περιβαλλοντικών πόρων, για την προώθηση ενιαίας και βιώσιμης εθνικής στρατηγικής και ανάπτυξης	
				Πολεοδομικός και αστικός Σχεδιασμός για την ανάπτυξη βιώσιμων και "έξυπνων πόλεων" (smart cities)	
				Αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης του αέρα	
Προώθηση μέτρων περιορισμού του θορύβου					

Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
13	Στρατηγικές και δράσεις προώθησης της ενσωμάτωσης του Ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου στις περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας (ΕΠΤΑ)	Διατήρηση και προστασία περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων μέσω δράσεων για ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της ένωσης στους τομείς των αποβλήτων και των υδάτων, εμβληματικών παρεμβάσεων για βελτίωση και αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος, και στοχευμένων δράσεων για μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, περιορισμό του θορύβου και προστασία της βιοπ/τας	7.997.798	Οργανωτική, λειτουργική, και διοικητική εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και των λοιπών σχετικών "θυγατρικών" Οδηγιών.	
				Οριζόντιες δράσεις που απαιτούνται από την εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών και γενικότερα, την εθνική και κοινοτική νομοθεσία για την προστασία και διαχείριση των υδατικών πόρων	
				Ολοκλήρωση Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και διαχειριστικών δομών περιοχών Natura 2000	
				Εποπτεία, παρακολούθηση και σχεδιασμός της διαχείρισης τύπων οικοτόπων και ειδών και των Περιοχών Natura 2000	
				Σχέδια δράσης/διαχείρισης οικοτόπων /ειδών και Περιοχών Natura 2000	
				Διαχειριστικά μέτρα για μείωση των επιπτώσεων από τα εισβάλλοντα είδη	
				Συμβολή και διατήρηση του δασικού περιβάλλοντος	
				Διατήρηση των γενετικών πόρων Δράσεις Χωροταξικού σχεδιασμού και αξιοποίησης των περιβαλλοντικών πόρων, για την προώθηση ενιαίας και βιώσιμης εθνικής στρατηγικής και ανάπτυξης	
				Πολεοδομικός και αστικός σχεδιασμός για την ανάπτυξη βιώσιμων και "έξυπνων πόλεων" (smart cities)	
				Αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης του αέρα	
Προώθηση μέτρων περιορισμού του θορύβου					

Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
14	Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος - προαγωγή της αποδοτικής χρήσης των πόρων (ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)	Διατήρηση και προστασία περιβάλ/ντος και προώθηση της αποδ/τας των πόρων	2.046.984.591	Προώθηση δράσεων πρόληψης παραγωγής αποβλήτων	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Προώθηση οικιακής κομποστοποίησης	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Ανάπτυξη συστημάτων χωριστής συλλογής ανακυκλώσιμων και βιοαποβλήτων	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Κομποστοποίηση βιοαποβλήτων	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Δημιουργία "Πράσινων Σημείων" και Δικτύωσή τους	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Παρακολούθηση και υποστήριξη εφαρμογής Οδηγίας 2008/98/ΕΚ και των εθνικών σχεδίων πρόληψης και διαχείρισης αποβλήτων	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Δράσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων σε νησιά και μικρούς απομακρυσμένους οικισμούς	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Ολοκλήρωση και συμπλήρωση υποδομών ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Ανάπτυξη μονάδων διάθεσης αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων σε νησιά	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Δημιουργία μονάδων επεξεργασίας ιλύων από εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Δράσεις υποστήριξης Δήμων και ΦΟΔΣΑ και ευαισθητοποίησης κοινού	Δήμοι ΦΟΔΣΑ
				Δημιουργία μονάδων διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων (βιομηχανικών, νοσοκομειακών κ.λπ.)	
				Έργα αποκατάστασης ρυπασμένων χώρων	
Επέκταση και εκσυγχρονισμός συστημάτων συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων	Δήμοι ΔΕΥΑ				

Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
14	Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος - προαγωγή της αποδοτικής χρήσης των πόρων (ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)	Διατήρηση και προστασία περιβάλ/ντος και προώθηση της αποδ/τας των πόρων	2.046.984.591	Ολοκλήρωση υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων (ΕΕΛ) στους υπολειπόμενους οικισμούς Β' προτεραιότητας (πληθυσμός > 15.000 ι.π. και διάθεση σε κανονικό αποδέκτη) και σταδιακή ολοκλήρωση των υποδομών συλλογής και επεξεργασίας στους οικισμούς Γ' προτεραιότητας (πληθυσμός 2.000 - 15.000 ι.π.)	Δήμοι ΔΕΥΑ
				Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός ΕΕΛ για την επίτευξη ποιοτικών χαρακτηριστικών εξόδου	Δήμοι ΔΕΥΑ
				Παρακολούθηση της λειτουργίας των ΕΕΛ και της πορείας εφαρμογής της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ	
				Δράσεις για την εφαρμογή της οδηγίας για τα ύδατα κολύμβησης στην περίοδο 2014-2020	
				Εφαρμογή της οδηγίας για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (Integrated Pollution reventionand Control (96/61/ΕΚ και 2008/1/ΕΚ) στους υδατικούς πόρους	
				Οδηγίες για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης (91/676/ΕΟΚ)	
				Προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία (Οδηγία 86/278/ΕΟΚ)	
				Παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης των θαλάσσιων υποπεριοχών/αναβάθμιση και λειτουργική επικαιροποίηση του δικτύου παρακολούθησης	
				Δράσεις για την εφαρμογή της αρχής ανάκτησης κόστους, κατάλληλα για τους σκοπούς του Αρ. 9 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ	
				Ανάπτυξη και ενίσχυση υποδομών για την εξασφάλιση της επάρκειας του νερού για όλες τις χρήσεις	Δήμοι ΔΕΥΑ

Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜ/ΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
14	Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος - προαγωγή της αποδοτικής χρήσης των πόρων (ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)	Διατήρηση και προστασία περιβάλ/ντος και προώθηση της αποδ/τας των πόρων	2.046.984.591	Δράσεις προσδιορισμού, καταγραφής ελέγχου και παρακολούθησης των απολήψεων επιφανειακού νερού	
				Δράσεις για τις σημειακές πηγές απορρίψεων που ενδέχεται να προκαλέσουν ρύπανση	
				Αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση ύδατος	
				Ευαισθητοποίηση χρηστών και ενίσχυση των Εταιρικών Σχέσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των Σχεδίων Διαχείρισης	
				Παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων της Χώρας	Δήμοι ΔΕΥΑ
				Δράσεις για την προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού	
				Εφαρμογή της διαχείρισης Οικοτόπων / Ειδών και περιοχών Natura 2000 για την μετρήσιμη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης	Φορείς Διαχείρισης
				Ενημέρωση - ευαισθητοποίηση για την διατήρηση της βιοποικιλότητας	Φορείς Διαχείρισης
				Βελτίωση και αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος μέσω ολοκληρωμένων, πιλοτικών ή/και καινοτόμων παρεμβάσεων	Δήμοι
			2.341.556.553		
15	Τεχνική Στήριξη ΕΤΠΑ		26.576.194		
16	Τεχνική Στήριξη Ταμείου Συνοχής		68.828.702		
			95.404.896		

I. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση

Εισαγωγικό κείμενο

Το νέο Πρόγραμμα στοχεύει στην αντιμετώπιση της ανεργίας, τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης, τη διαμόρφωση ποιοτικών δυνατοτήτων εκπαίδευσης, τη σύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την υποστήριξη της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Στρατηγική επιλογή του Ε.Π. αποτελεί η εμπροσθοβαρής υλοποίηση των δράσεων τα πρώτα έτη της νέας προγραμματικής περιόδου, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της παρατεταμένης ύφεσης, ιδιαίτερα στον τομέα της απασχόλησης, δεδομένου ότι σε περιόδους κρίσης οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων αποτελούν την κύρια πηγή δημόσιας χρηματοδότησης.

Η **στρατηγική** αυτή θα υλοποιηθεί μέσα από εννέα (9) Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ), πλέον των Αξόνων της Τεχνικής Βοήθειας του Προγράμματος, οι οποίοι περιλαμβάνουν δράσεις απόλυτα εναρμονισμένες με τους Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) 8, 9 και 10 του Κανονισμού ΕΚΤ για τη Προγραμματική Περίοδο 2014-2020:

Οι 5 πρώτοι άξονες προτεραιότητας (1, 2, 3, 4, 5) αφορούν θέματα απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής και Πρόνοιας και οι άξονες 6, 7, 8, 9 αφορούν θέματα εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης.

- **ΑΠ 1:** *Συστημικές Παρεμβάσεις των θεσμών της αγοράς εργασίας και της πρόνοιας*
- **ΑΠ 2:** *Βελτίωση Προοπτικών Απασχόλησης και Ανάπτυξης Δεξιοτήτων Ανθρώπινου Δυναμικού*
- **ΑΠ 3:** *Διευκόλυνση της Πρόσβασης στην Απασχόληση των Νέων έως 29 ετών*
- **ΑΠ 4:** *Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας*
- **ΑΠ 5:** *Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου*
- **ΑΠ 6:** *Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος*
- **ΑΠ 7:** *Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και Βελτίωση της Συνάφειας της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας*
- **ΑΠ 8:** *Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της Διά Βίου Μάθησης - σύνδεση με την αγορά εργασίας (Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας)*
- **ΑΠ 9:** *Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της Διά Βίου Μάθησης - σύνδεση με την αγορά εργασίας (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου)*
- **ΑΠ 10:** *Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΠ (11 Περιφέρειες)*
- **ΑΠ 11:** *Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΠ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας*
- **ΑΠ 12:** *Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΠ στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου*

Ειδικότερα:

Ο **ΑΠ 1** υποστηρίζει παρεμβάσεις για τη δημιουργία ή/και αναβάθμιση των συστημάτων της δημόσιας διοίκησης για την ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας και της κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης, ενώ παράλληλα περιλαμβάνει παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ικανότητας συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων καθώς και τριτοβάθμιων συλλογικών φορέων που εκπροσωπούν ομάδες που βιώνουν διακρίσεις ή/και φορέων της κοινωνίας των πολιτών, στις παρεμβάσεις της αγοράς εργασίας.

Ενδεικτικές δράσεις στις οποίες μπορεί να συμμετέχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση

- *Η συμμετοχή των συλλογικών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις συστημικές παρεμβάσεις όπως στην*
- *Ανάπτυξη μηχανισμού για την παρακολούθηση και της εφαρμογής πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής,*

- Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα
- Αναβάθμιση επέκταση και λειτουργική αναβάθμιση στους τομείς απασχόλησης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κοινωνικής προστασίας
- Δράσεις θεσμικής ενδυνάμωσης και βελτίωση ποιότητας κοινωνικού διαλόγου

Ο ΑΠ 2 στοχεύει στην αντιμετώπιση της ανεργίας, την αύξηση της απασχόλησης, την ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας, καθώς και τη δημιουργία νέων βιώσιμων θέσεων εργασίας με έμφαση σε τομείς που η χώρα έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, κυρίως για τις ομάδες εκείνες του πληθυσμού που εμφανίζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας (μακροχρόνια άνεργοι, γυναίκες, άνεργοι με χαμηλά τυπικά προσόντα, άνεργοι 30-44 ετών). Επίσης, υποστηρίζει δράσεις για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας, μέσω κυρίως της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων στήριξης των ωφελουμένων της πιλοτικής εφαρμογής του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος για την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Ενδεικτικές δράσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

- Προγράμματα Κοινωνικού Εργασίας
- Προγράμματα ΝΘΕ για ανέργους και ειδικές ομάδες ανέργων
- Προγράμματα για την ενταξιοποίηση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (βρεφονηπιακοί / παιδικοί σταθμοί, Σταθμοί ολοκληρωμένης Φροντίδας, ΚΔΑΠ, ΚΔΑΠ ΜΕΑ)
- Δημιουργία Περιφερειακών Μηχανισμών υποστήριξης της Ανάπτυξης και προώθησης Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Σημειώνεται ότι η δράση θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΠΑΝΑΕΔΒΜ και από τα 13 ΠΕΠ με συνολικό προϋπολογισμό 490 εκ. € για την περίοδο 2017-2014.

Ο ΑΠ 3 αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της διαρκώς αυξανόμενης ανεργίας των νέων και ειδικότερα αυτών που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης και στη βιώσιμη ένταξή τους στην αγορά εργασίας μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε επιμέρους ομάδας στόχου, αξιοποιώντας την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων και λαμβάνοντας υπόψη το Ελληνικό Σχέδιο Δράσης για το Σύστημα Εγγυήσεων για τη Νεολαία.

Οι ΑΠ 4 & 5 εισάγονται στο Ε.Π. ως διακριτοί Α.Π., προκειμένου να εξυπηρετηθεί η ανάγκη εφαρμογής διαφορετικού ποσοστού συγχρηματοδότησης για τις περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου αντίστοιχα. Οι ΑΠ 4 και 5, περιλαμβάνουν το σύνολο των επενδυτικών προτεραιοτήτων που έχουν επιλεγεί για τους ΘΣ 8 και 9 για την κάλυψη των διαπιστωμένων αναγκών του τομέα της αγοράς εργασίας.

Η στρατηγική του ΕΠ κατά το μέρος που αφορά στον τομέα της εκπαίδευσης και της διά βίου μάθησης εξυπηρετεί το ΘΣ 10 «Επένδυση στην εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση» και εξειδικεύεται στους ΑΠ 6, 7, 8 και 9.

Ο ΑΠ 6 θέτει ως προτεραιότητες τη βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος καθώς και την ενίσχυση της Έρευνας και της Καινοτομίας που εξυπηρετεί τη βελτίωση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, η ενίσχυση της προσχολικής εκπαίδευσης και η διεύρυνση του «Νέου Σχολείου» αποτελούν τις βασικές δράσεις για τη βελτίωση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ η υποστήριξη των φοιτητών για έγκαιρη ολοκλήρωση των προγραμμάτων σπουδών με ευέλικτα χρηματοδοτικά εργαλεία και την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης, η ενδυνάμωση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού των Ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου μέσα από πλαίσιο διασφάλισης ποιότητας αναμένεται να συμβάλλουν στην

αύξηση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ο ΑΠ 7 εστιάζεται στην ανάπτυξη του συστήματος της διά βίου μάθησης με στόχο τόσο την ενδυνάμωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων του ενήλικου πληθυσμού και την παροχή δεύτερης ευκαιρίας εκπαίδευσης, όσο και τη διευκόλυνση της κινητικότητας του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από την εφαρμογή πλαισίων και συστημάτων αναγνώρισης προσόντων και διά βίου συμβουλευτικής. Επιπλέον, σημαντική προτεραιότητα αποτελεί η σύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, μέσω της ενίσχυσης της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και της μαθητείας καθώς και της πρακτικής άσκησης των φοιτητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ενδεικτικές δράσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

■ *Δράσεις Δια Βίου Μάθησης (Κέντρα Δια Μάθησης των Δήμων)*

Οι ΑΠ 8 & 9 εισάγονται στο Ε.Π. ως διακριτοί Α.Π., προκειμένου να εξυπηρετηθεί η ανάγκη εφαρμογής διαφορετικού ποσοστού συγχρηματοδότησης για τις περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου αντίστοιχα και περιλαμβάνουν το σύνολο των επενδυτικών προτεραιοτήτων που έχουν επιλεγεί για το ΘΣ 10 για την κάλυψη των διαπιστωμένων αναγκών του τομέα της εκπαίδευσης και της διά βίου μάθησης.

Ε.Π. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ				
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
1	30.302.101	Ειδικός στόχος 8.7 (i): Ανάπτυξη ή/και αναβάθμιση συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης για την ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας και της πρόνοιας (Π/Υ 12 εκ. €)	Συστημικές παρεμβάσεις 1. Σύστημα διάγνωση αναγκών στην αγορά εργασίας	Προτείνεται η συμμετοχή ΚΕΔΕ/ΕΕΤΑΑ
			2. Επιχειρησιακή και λειτουργική Αναδιοργάνωση ΟΑΕΔ	
			3. Ανάπτυξη μηχανισμού επιτήρησης της αγοράς εργασίας - ΣΕΠ,	
			4. Ανάπτυξη μηχανισμού για την παρακολούθηση της εφαρμογής πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής	Προτείνεται η συμμετοχή ΚΕΔΕ/ΕΕΤΑΑ
			5. Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα	Προτείνεται η συμμετοχή ΚΕΔΕ/ΕΕΤΑΑ
			6. Αναβάθμιση επέκταση και λειτουργική αναβάθμιση στους τομείς απασχόλησης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κοινωνικής προστασίας	
		Ειδικός στόχος 8.7 (ii): Αύξηση της ικανότητας συμμετοχής κοινωνικών	Δράσεις θεσμικής ενδυνάμωσης και δράσεις θεσμικής ενδυνάμωσης και βελτίωση ποιότητας κοινωνικού διαλόγου	Προτείνεται η συμμετοχή ΚΕΔΕ/ΕΕΤΑΑ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
		εταιρών καθώς και των τριτοβάθμιων συλλογικών οργάνων που εκπροσωπούν ομάδες που βιώνουν διακρίσεις ή και φορέων της κοινωνίας των πολιτών στις παρεμβάσεις στην αγορά εργασίας (ΓΣΕΕ, ΕΣΣΕ, ΓΣΕΒΕΕ, ΣΕΒ, ΣΕΤΕ, ΕΣΑΜΕΑ κ.α.) (Π/Υ 20 εκ. €)	Αναβάθμιση ποιότητας παρεμβάσεων με βάση τα διεθνή πρότυπα για την πιστοποίηση προσόντων Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε ανέργους και πρώην επαγγελματίες Υποστήριξη τριτοβάθμιων συλλογικών οργάνων	
2	889.081.860	Ειδικός στόχος 8.1 (i): Πρόσβαση ανέργων στην απασχόληση με έμφαση σε μακροχρόνους ανέργους, γυναίκες και άνεργους 30 έως 44 ετών	Πρόγραμμα Κοινωνικού εργασιών (Π/Υ 200 εκ. €) για 50.000 ανέργους Πρόγραμμα νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα για ανέργους και ειδικές ομάδες (Π/Υ 166 εκ. €)	<i>Δικαιούχοι Δήμοι και Δημόσιοι Οργανισμοί (εμπροσθοβαρής πράξη)</i>
		Ειδικός στόχος 8.1 (ii): Αύξηση ποσοστού καταρτισθέντων ανέργων που λαμβάνουν πιστοποίηση, με έμφαση σε μακροχρόνιους ανέργους που δεν έχουν ενταθεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	Στοχευόμενα προγράμματα κατάρτισης σε κλάδους αιχμής της ελληνικής οικονομίας που οδηγούν σε πιστοποίηση (Δικαιούχος κυρίως ΟΑΕΔ αναφέρονται ως δικαιούχου και οι Δήμοι και οι Περιφέρειες) (Π/Υ 164,5 εκ. €)	<i>(Αναφέρονται ως δικαιούχοι και οι Δήμοι)</i>
		Ειδικός στόχος 8.4(i): Βελτίωση εργασιακής κατάστασης των γυναικών με έμφαση στις εργαζόμενες γυναίκες με επισφαλή θέση εργασίας	Πρόγραμμα Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (προϋπολογισμός τομ. 250 εκ. € με δικαιούχους Δήμους και ιδιώτες) (Π/Υ 250 εκ. €)	Προϋπολογισμός τομ. 250 εκ. € με δικαιούχους δημοτικούς φορείς Δήμους και ιδιώτες. Θα διατεθούν για την δράση άλλα 240 εκ. € από τα ΠΕΠ
			Προγράμματα για τη προώθηση της ισότητας στις επιχειρήσεις	

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
		Ειδικός στόχος 9.1 (i): Βελτίωση των ευκαιριών ένταξης ή επανένταξης στην αγορά δικαιούχων της πιλοτικής εφαρμογής του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος	Προώθηση δράσης (επαν)ένταξης στην αγορά εργασίας και της ισότητας (Π/Υ 20 εκ. €)	
		Ειδικός στόχος 9.5 (i): Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω της ενίσχυσης για την σύσταση και λειτουργία Κοινωνικών επιχειρήσεων (Π/Υ 60εκ €)	Παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών για την ανάπτυξη Κοινωνικών Επιχειρήσεων (λειτουργία περιφερειακών μηχανισμών υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης ΚΟΙΝΣΕΠ - (Π/Υ 19,5 εκ. €)	
			Σύσταση Ταμείου Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (μικροπιστώσεις, ανακυκλούμενες πιστώσεις)	Συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε αναπτυξιακές συμπράξεις
			Ενίσχυση για την έναρξη δραστηριότητας και την λειτουργία Κοινωνικών Επιχειρήσεων μέσω επιχορηγήσεων ή/και με την αξιοποίηση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων, εταιρικά μερίδια, κουπόνια λήψης υπηρεσιών	Συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (κουπόνια λήψης υπηρεσιών)
3	451.797.248	Ειδικός στόχος 8.2 (i): Αύξηση της απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης και βελτίωση των δεξιοτήτων των νέων 15-24 ετών που βρίσκονται εκτός δομών εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΑΕΚ)	<p>Προγράμματα μαθητείας α) στις επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ και β) Πειραματικά σχολεία επαγγελματικής κατάρτισης (ΣΕΚ) - (Π/Υ 38,25 εκ. €)</p> <p>Προγράμματα κατάρτισης σε ειδικότητες αιχμής της ελληνικής οικονομίας (Π/Υ 41 εκ. €)</p> <p>Δράσεις απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (Π/Υ 80,6 €)</p> <p>Δράσεις επιχειρηματικότητας (Π/Υ 39 εκ. €)</p> <p>Δράσεις ολοκληρωμένης παρέμβασης (Π/Υ 45 εκ. €)</p>	

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
		Ειδικός στόχος 8.2 (ii): Αύξηση της απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης και βελτίωση δεξιοτήτων νέων εκτός δομών εργασίας εκπαίδευσης ή κατάρτισης ηλικίας 25-49 ετών	<p>Δράσεις απόκτησης εργασιακής εμπειρίας</p> <p>Επιταγή εισόδου στην αγορά εργασίας</p> <p>Πρακτική άσκηση τέως υποτρόφων του ΙΚΥ σε φορείς του Δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα</p> <p>Πρόγραμμα απασχόλησης για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας</p> <p>Δράσεις επιχειρηματικότητας (προώθηση νεανικής επιχειρηματικότητας)</p>	
4	68.648.270	Περιλαμβάνει ανάλογες δράσεις με τις προτεραιότητες 2 & 3		
5	22.048.804	Περιλαμβάνει ανάλογες δράσεις με τις προτεραιότητες 2 & 3		
6	607.580.793	<p>Ειδικός στόχος 10.1 (i): Μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης σχολείου ιδίως σε γεωγραφικές περιοχές με υψηλά ποσοστά ΠΕΣ</p> <p>Ειδικός στόχος 10.1 (ii): Αύξηση των μονάδων που λειτουργούν στο πλαίσιο του νέου σχολείου-ενίσχυση δομών ποιότητας α' β' βαθμιας και β' βαθμιας</p>	<p>Ανάπτυξη και εφαρμογή δράσεων για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής</p> <p>Διαπολιτισμική εκπαίδευση (ρομά, μειονότητα κλπ)</p> <p>Νέο σχολείο - Σχολείο του 21ου αιώνα</p> <p>Ψηφιακό σχολείο</p> <p>Δράσεις ειδικής αγωγής παράλληλη στήριξη ΑΜΕΑ</p> <p>Αυτοαξιολόγηση σχολικών μονάδων</p> <p>Ανάπτυξη και αναβάθμιση προγραμμάτων σπουδών - προμήθεια και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού</p>	

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
		Ειδικός στόχος 10.1 (iii): Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών	Δράσεις επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στη χρήση και στην ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία	
			Δράσεις επιμόρφωσης ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού για ΑΜΕΑ	
		Ειδικός στόχος 10.1 (iv): Αύξηση της συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση	Ενίσχυση της ποιότητας στην προσχολική εκπαίδευση	
		Ειδικός στόχος 10.2 (i): Αύξηση του ποσοστού έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών και ενίσχυση της ισότιμης συμμετοχής των ΑΜΕΑ και ατόμων από ΕΚΟ και χαμηλές εισοδηματικές τάξεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	Ενίσχυση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της ενδυνάμωσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού	
		Ειδικός στόχος 10.2 (ii): Ενίσχυση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της ενδυνάμωσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού	Γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας	
			Ενίσχυση προγραμμάτων μεταπτυχιακής και διδακτορικής έρευνας	
			Ενδυνάμωση ανθρώπινου δυναμικού τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	
7	453.595.728	Ειδικός στόχος 10.3 (i): Αύξηση της συμμετοχής στη Δια Βίου Μάθηση του πληθυσμού (16-66+ ετών) και διασύνδεση τυπική μη τυπικής και άτυπης μάθησης	Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας	
			Δράσεις Δια Βίου Μάθησης	
			Περαιτέρω ανάπτυξη του Εθνικού πλαισίου προσόντων	
			Περαιτέρω ανάπτυξη του εθνικού συστήματος πιστοποίησης εκρών	
			Επέκταση του συστήματος συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού	

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
		<p>Ειδικός στόχος 10.4 (i): Αύξηση των μαθητών/σπουδαστών/αποφοίτων που συμμετέχουν σε προγράμματα μαθητείας (Ε.Σ 10.4.ι)</p>	<p>Εφαρμογή εθνικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας και διαδικασιών αξιολόγησης στη Δια Βίου Μάθηση και στην Δια Βίου ΣΥΕΠ</p> <p>Ανασχεδιασμός των προγραμμάτων μαθητείας για 150 ειδικότητες/επαγγέλματα</p> <p>Εκπόνηση και αναβάθμιση Προγραμμάτων σε όλες τις ειδικότητες των ΣΕΚ και ΙΕΚ</p> <p>Αναβάθμιση διδακτέας ύλης και των εγχειριδίων των ειδικοτήτων του ΕΠΑΛ</p> <p>Πρακτική άσκηση ναυτικών ακαδημιών</p> <p>Ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων στους αποφοίτους ΕΠΑΛ</p> <p>Ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων στους αποφοίτους ΙΕΚ</p> <p>Λειτουργία ΣΕΚ Ανάπτυξη και εφαρμογή Προγραμμάτων μαθητείας σε όλους τους φοιτούντες σε ΣΕΚ</p>	
8	74.369.697	<p>Ειδικός στόχος 10.4.(ii): Αύξηση συνεργασιών των Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τον επιχειρηματικό κόσμο</p>	<p>Πρόγραμμα πρακτικής άσκησης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Δράσεις επιχειρηματικής καινοτομίας</p>	
		<p>Περιλαμβάνει ανάλογες δράσεις με τις προτεραιότητες 6 & 7</p>		

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
9	Βελτίωση ποιότητας και αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της Δια Βίου Μάθησης στην περιφέρεια Νότιου Αιγαίου	24.127.938	Περιλαμβάνει ανάλογες δράσεις με τις προτεραιότητες 6 & 7		
10	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής	42.043.286			
11	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Στερεά Ελλάδα	3.015.648			
12	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Νότιο Αιγαίο	883.543			
		2.667.494.916			

III. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑΝΕΚ)

Εισαγωγή

Το ΕΠΑΝΕΚ αξιοποιώντας €3,65 δις Κοινοτικής Συνδρομής (€4,67 δις Δημόσιας Δαπάνης) από τον προϋπολογισμό της Νέας Προγραμματικής Περιόδου, στοχεύει στην δημιουργία ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος, που αναδεικνύει σε κεντρικό ρόλο παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και εξωστρεφείς τομείς της οικονομίας και υλοποιεί την στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης με στόχο τη σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και την ενίσχυση των υφιστάμενων πλεονεκτημάτων της Ελλάδας και των περιφερειών της ως αναγκαίες προϋποθέσεις για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους και την ευημερία των πολιτών της.

Η στρατηγική του ΕΠΑΝΕΚ, με γνώμονα το νέο μοντέλο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας οικοδομείται και στηρίζεται σε τέσσερις στρατηγικούς πυλώνες. Οι πυλώνες αυτοί αφορούν στα εξής:

A. Προσαρμογή των επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις

Η ανάδειξη και υιοθέτηση ενός νέου παραγωγικού μοντέλου που θα στηρίζεται στην εξωστρέφεια και την καινοτομία δε μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την προσαρμογή των γνώσεων, δεξιοτήτων και των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. Η χώρα χρειάζεται ανθρώπινο δυναμικό καλά εκπαι-

δευμένο με εξειδικευμένες γνώσεις και οριζόντιες δεξιότητες που θα μπορεί να δημιουργήσει εστίες καινοτομίας, να υποστηρίξει αναπτυξιακούς τομείς προτεραιότητας και να υπηρετήσει ένα νέο επιχειρηματικό υπόδειγμα.

Με βάση τα παραπάνω, απαιτείται γρήγορη και αποτελεσματική μετάβαση των επιχειρήσεων και των εργαζομένων στα νέα δεδομένα της εποχής και την εξομάλυνση των οδυνηρών συνεπειών που προκάλεσε η οικονομική κρίση κυρίως στην αγορά εργασίας. Τα αποτελέσματα που επιδιώκονται είναι τα εξής:

- Προσαρμογή των επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού στις αλλαγές
- Ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εργαζομένων που θα υποστηρίξουν την προσαρμογή των επιχειρήσεων στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις
- Δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για την καταπολέμηση της ανεργίας και τη δημιουργία νέων, βιώσιμων θέσεων απασχόλησης

B. Επικέντρωση σε τομείς παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και δυνάμει εξωστρεφείς και καινοτόμους

Ενίσχυση των δυναμικών εστιών επιχειρηματικότητας που διαθέτει η χώρα και οι οποίες συγκεντρώνουν σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε όρους τεχνολογίας, καινοτομίας, ποιότητας, δυνατότητας συνεργειών και εξωστρέφειας. Οι τομείς αυτοί συγκεντρώνουν τα χαρακτηριστικά εκείνα (κρίσιμη μάζα και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα) με τα οποία θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρει η έξυπνη εξειδίκευση.

Οι στρατηγικοί τομείς που αναγνωρίστηκαν και καταγράφηκαν στο νέο αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας «Ελλάδα 2021» είναι:

- Αγροδιατροφή / Βιομηχανία τροφίμων
- Ενέργεια
- Εφοδιαστική Αλυσίδα
- Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες
- Περιβάλλον
- Τουρισμός
- Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)
- Υγεία
- Υλικά Κατασκευές

Γ. Στοχευόμενη επιλογή επενδύσεων / επιχειρήσεων / δραστηριοτήτων που διαθέτουν τα ζητούμενα χαρακτηριστικά για το νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα

Για την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων του Προγράμματος απαιτείται επικέντρωση των επενδύσεων στις επιχειρήσεις που διαθέτουν αναπτυξιακές προοπτικές. Τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που αξιολογούνται θετικά, όσον αφορά στις αναπτυξιακές τους προοπτικές, και διαφοροποιούνται σε μικρό ή μεγάλο βαθμό ανά τομέα, συνοψίζονται παρακάτω:

- Εξωστρέφεια (δημιουργούμενο εξαγωγικό δυναμικό)
- Καινοτομία / Δημιουργικότητα
- Σημαντικό μέγεθος σε κύκλο εργασιών και απασχόληση / επαρκής γκάμα προϊόντων για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου ανταγωνισμού
- Στόχευση σε εξειδικευμένα τμήματα της παγκόσμιας αγοράς ("niche markets") - Θετικά αποτελέσματα και οικονομική προοπτική / ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων
- Επανακυκλοφορία των πόρων στην εσωτερική αγορά (μεγιστοποίηση του ποσοστού της εγχώριας προστιθέμενης αξίας)

- Νέα επιχειρηματικότητα / δημιουργία νέων επιχειρήσεων (π.χ. start ups)
- Μικρό αποτύπωμα O2, NO 2, SO2, κ.λπ. / χαμηλή επιβάρυνση του περιβάλλοντος
- Συνεργασία επιχειρήσεων κοινού σκοπού με στόχο την ενίσχυση της καθετοποίησης, τη δημιουργία διαπραγματευτικού πλεονεκτήματος, την ολοκλήρωση του προσφερόμενου προϊόντος / υπηρεσίας
- Προϊόντα / Υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας (Premium brands)

Δ. Εξασφάλιση των παραγόντων που διευκολύνουν τη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων στο ελληνικό επιχειρησιακό περιβάλλον

Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικού προ τις επιχειρήσεις, προσελκύει επενδύσεις. Υπό το πρίσμα αυτό η στρατηγική του προγράμματος θα πρέπει να στοχεύσει στην διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσα από τις εξής παραμέτρους:

- Αναδιάρθρωση της Δημόσιας Διοίκησης προς την κατεύθυνση εξάλειψης των γραφειοκρατικών εμποδίων και την επιτάχυνση των διαδικασιών για τη δημιουργία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και την απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών που σχετίζονται με την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία
- Ανάπτυξη δομών και υποδομών νέων με σκοπό την έμμεση ή και άμεση βελτίωση και λειτουργία του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της χώρας

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ				
Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
1	Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με τομεακές προτεραιότητες	1.851.845.894	1.1. Αύξηση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και συνεργασιών για την ανάπτυξη καινοτόμου επιχειρηματικότητας σύμφωνα με την εθνική στρατηγική έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση (στρατηγική RIS3)	
			1.2. Αύξηση της προσφοράς ψηφιακών υπηρεσιών, εφαρμογών και ολοκληρωμένων λύσεων ΤΠΕ για τις επιχειρήσεις	
			1.3. Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας μέσω νέων καινοτόμων ιδεών κατά προτεραιότητα στους στρατηγικούς τομείς της χώρας	
			1.4. Αναβάθμιση του επιπέδου επιχειρηματικής οργάνωσης και λειτουργίας των ΜΜΕ κατά προτεραιότητα στους εννέα (9) στρατηγικούς τομείς της χώρας	
			1.5. Αύξηση εξαγωγών ελληνικών επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα στους εννέα (9) στρατηγικούς τομείς	
			1.6. Αύξηση διείσδυσης των νέων μορφών ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας	

Α.Π.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΗΜΟΙ Δικαιούχοι φορείς υλοποίησης
			1.7. Μείωση της παραγωγής αποβλήτων και της περιβαλλοντικής ρύπανσης από τη λειτουργία των επιχειρήσεων	
2	Προσαρμογή εργαζομένων, Επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις	663.074.016	2.1. Αύξηση της υγιούς νεοφυούς επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης	
			2.2. Προσαρμογή των επιχειρήσεων και των εργαζομένων τους στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις, ειδικότερα των επιχειρήσεων που διαθέτουν τα ζητούμενα χαρακτηριστικά του νέου αναπτυξιακού υποδείγματος της χώρας	
			2.3. Ενίσχυση συμμετοχής των επιχειρήσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης	
			2.4. Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσω αναβάθμισης της ικανότητας της δημόσιας διοίκησης να υποστηρίζει την επιχειρηματικότητα	ΚΕΔΕ / ΟΤΑ
3	Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης επιχειρηματικότητας	1.064.347.107	3.1. Αναβάθμιση ή/και ανάπτυξη υποδομών έρευνας και καινοτομίας για τη βελτίωση της καινοτομικής ικανότητας της χώρας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας	
			3.2. Επέκταση υποδομών ευρυζωνικών υπηρεσιών και δικτύων υψηλών ταχυτήτων	
			3.3. Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης της λειτουργίας των επιχειρήσεων και του κτιριακού αποθέματος επαγγελματικής χρήσης	
			3.4. Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του οικιακού και δημόσιου κτιριακού αποθέματος	
			3.5. Ανάπτυξη ή/και προώθηση οικονομικής δραστηριότητας που βασίζεται στο φυσικό κεφάλαιο και στην πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδος με επίκεντρο τον τομέα του Τουρισμού	
			3.6. Βελτίωση της δυνατότητας ανάκτησης βιομηχανικών αποβλήτων και απορριμμάτων και αύξηση της επαναξιοποίησής τους	
			3.7. Μείωση εξάρτησης της χώρας από το πετρέλαιο	
			3.8. Αύξηση της εφαρμογής έξυπνων συστημάτων για την αποτελεσματικότερη διαχείριση της διανομής ενέργειας	
4	Τεχνική συνδρομή ΕΤΠΑ	54.678.618	Τεχνική Βοήθεια	
5	Τεχνική συνδρομή ΕΚΤ	12.432.637	Τεχνική βοήθεια	
		3.646.378.272		

III. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα (ΕΠ ΜΔΤ)

Εισαγωγή

Το όραμα του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση του Δημόσιου Τομέα» είναι: «*Στα επόμενα επτά χρόνια, η ελληνική ΔΔ να καταστεί συνεκτική, καλά συντονισμένη, ευέλικτη, εξωστρεφής και προσανατολισμένη στο αποτέλεσμα, αποκαθιστώντας τη σχέση εμπιστοσύνης του κράτους με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, παρέχοντας πολιτοκεντρικές και συνεχώς αναβαθμιζόμενες υπηρεσίες αποτελώντας έτσι έναν από τους βασικούς πυλώνες για την ανάκαμψη της χώρας.*»

Το όραμα αυτό, εναρμονισμένο με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, το θεματολόγιο για τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» καθώς και το κείμενο θέσεων της ΕΕ για την χώρα αποτυπώνεται στο ΕΠ ΜΔΤ με τους εξής διακριτούς στρατηγικούς στόχους:

1. Ενίσχυση της οργανωτικής, θεσμικής και επιχειρησιακής ικανότητας της κεντρικής κυβέρνησης και της αποκεντρωμένης ΔΔ καθώς και της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, μέσω του εκσυγχρονισμού τους, σύμφωνα με τις αρχές της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, διαφάνειας και λογοδοσίας και της βελτίωσης του συντονισμού του δημόσιου τομέα, με στόχο την καλλίτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων.
2. Ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο Δημόσιο Τομέα η οποία σε συνδυασμό με συστημικές δράσεις και πολιτικές, θα αποτελέσουν τα κύρια εργαλεία μετασχηματισμού των υφιστάμενων διαδικασιών και αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, καθιστώντας τη Διοίκηση αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη.
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα, μέσω της βελτίωσης της διαχείρισης του προσωπικού, της ορθολογικής κατανομής των ανθρώπινων πόρων, της ενίσχυσης του ρόλου, της σημασίας και της διαχείρισης των υψηλόβαθμων στελεχών καθώς και της παροχής αναβαθμισμένων υπηρεσιών κατάρτισης/εκπαίδευσης, με στόχο την ατομική ανάπτυξη των υπαλλήλων και την ανταπόκρισή τους στις ανάγκες των διαρθρωτικών και θεσμικών αλλαγών των μεταρρυθμίσεων.

Οι 3 στρατηγικοί στόχοι παρέμβασης εξειδικεύονται σε 7 ειδικούς στόχους, οι οποίοι αποτελούν τον οδηγό για τη δημόσια διοίκηση του μέλλοντος.

Ο πρώτος στρατηγικός στόχος διαρθρώνεται στους κάτωθι ειδικούς στόχους:

■ Αύξηση των τομέων δημόσιας δράσης τους οποίους εφαρμόζονται νέα συστήματα και διαδικασίες για την ενίσχυση του επιτελικού χαρακτήρα της δημόσιας διοίκησης: Αφορά στη βελτίωση του επιτελικού χαρακτήρα της Διοίκησης και την ενίσχυση του συντονισμού του Δημοσίου Τομέα. Σκοπός είναι η δημιουργία μιας ευέλικτης και καλά συντονισμένης διοικητικής δομής, ικανής να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες προκλήσεις και ανάγκες αλλά και ικανής να προσαρμόζεται σε αλλαγές και ανάγκες που θα παρουσιάζονται στο μέλλον. Επιδιώκεται η μετατροπή των δομών της κεντρικής διοίκησης από δομές υλοποίησης σε δομές διαμόρφωσης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών, μεταφέροντας ταυτόχρονα την εφαρμογή των πολιτικών αυτών και την εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων σε αποκεντρωμένες δομές. Βασικός στόχος θα είναι η αποτελεσματικότερη παρακολούθηση και έλεγχος του κυβερνητικού έργου και της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης ώστε να εξασφαλίζεται η συνεκτικότητα πολιτικών και επιχειρησιακών λειτουργιών και, όπου απαιτείται, να λαμβάνονται διορθωτικά μέτρα.

■ Αύξηση των φορέων του δημοσίου τομέα στους οποίους εφαρμόζονται σχέδια λειτουργικής αναδιοργάνωσης και απλοποίησης διοικητικών διαδικασιών: Αφορά στον εκσυγχρονισμό των δομών, στην απλοποίηση και προτυποποίηση τόσο των εσωτερικών διαδικασιών και κανόνων λειτουργίας

των φορέων του δημόσιου τομέα όσο και των υπηρεσιών που παρέχονται σε πολίτες. Επίσης θα προωθηθεί η λειτουργία μιας διοίκησης που θα είναι προσανατολισμένη στις ανάγκες των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό θα απλοποιηθούν υφιστάμενες εξωστρεφείς διαδικασίες που συνδέονται με την ικανοποίηση των πολιτών, θα τροποποιηθεί κατάλληλα το θεσμικό πλαίσιο και θα σχεδιαστούν νέες διαδικασίες, υπηρεσίες και εργαλεία για την ταχύτερη και καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

■ **Αύξηση των φορέων του δημόσιου τομέα που εφαρμόζουν συστήματα στοχοθεσίας, αξιολόγησης και εσωτερικού ελέγχου για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας στη δημόσια διοίκηση:** Αφορά στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας μέσω της αξιολόγησης της εφαρμογής δημόσιων πολιτικών και της εφαρμογής συστημάτων διοίκησης μέσω στόχων. Παράλληλα η ενδυνάμωση των διαδικασιών και μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου της διοίκησης, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών θα οδηγήσει στην ενίσχυση της διαφάνειας, της διαβούλευσης και λογοδοσίας και στην καταπολέμηση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα. Στο πλαίσιο του στρατηγικού στόχου βασικές κατηγορίες δράσεων αποτελούν η ενίσχυση του συντονισμού του κυβερνητικού έργου και των δημοσίων φορέων, η ενίσχυση της στρατηγικής ικανότητας των επιτελικών φορέων του Δημοσίου Τομέα για την ανάπτυξη και την παρακολούθηση της εφαρμογής δημοσίων πολιτικών καθώς και η κωδικοποίηση της Νομοθεσίας και η μείωση της πολυνομίας και κακονομίας. Συγχρόνως προωθείται η αναδιοργάνωση των φορέων του Δημοσίου Τομέα και η βελτίωση της λειτουργίας τους, η υλοποίηση δράσεων μείωσης διοικητικών βαρών, απλούστευσης και προτυποποίησης υπηρεσιών προς τους πολίτες. Επίσης υποστηρίζεται η ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων διοίκησης και αξιολόγησης των δημοσίων φορέων μέσω στόχων, η ενίσχυση του εσωτερικού ελέγχου στους φορείς του δημόσιου τομέα, της διαφάνειας και της καταπολέμησης της διαφθοράς καθώς και η ενίσχυση της διαβούλευσης και της λογοδοσίας με τη συμμετοχή των πολιτών.

Ο δεύτερος στρατηγικός στόχος διαρθρώνεται στους κάτωθι ειδικούς στόχους:

■ **Αύξηση των φορέων και συστημάτων του δημόσιου τομέα όπου εντείνεται η χρήση αποτελεσματικών μεθόδων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης:** Αφορά στη βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας των δημοσίων φορέων μέσω και της χρήσης ηλεκτρονικών συστημάτων καθώς και η δημιουργία του περιβάλλοντος εκείνου που θα επιτρέψει την επίτευξη διαλειτουργικότητας και τη μέγιστη επικοινωνία και ηλεκτρονική ανταλλαγή στοχευμένης πληροφορίας μεταξύ των φορέων του δημοσίου προς όφελος τόσο της αποδοτικότητας των δημοσίων φορέων όσο και των συναλλασσομένων.

■ **Αύξηση των υπηρεσιών, εφαρμογών και συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που παρέχονται προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις:** Αφορά στην παροχή ολοκληρωμένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών στους πολίτες, οι οποίες θα αλλάξουν την καθημερινότητά τους σε σχέση με τις συναλλαγές τους με τον Δημόσιο Τομέα και παράλληλα θα ενισχύουν την ισότιμη και ενεργή συμμετοχή τους στον σχεδιασμό, την άσκηση και τον έλεγχο δημοσίων πολιτικών. Βασικό όχημα για την υλοποίηση της Μεταρρύθμισης του Δημοσίου Τομέα αποτελούν οι δράσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά και υποστηρικτικά στις διοικητικές μεταρρυθμίσεις, ενισχύοντας την προσβασιμότητα και συμβάλλοντας δραστικά στην αναβάθμιση του επιπέδου των δημοσίων υπηρεσιών σε όλο το φάσμα της διοικητικής δράσης. Παράλληλα θα εξασφαλιστεί η ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και θα προαχθεί η ενεργή συμμετοχή των πολιτών. Στο πλαίσιο του στρατηγικού στόχου βασικές κατηγορίες δράσεων αποτελούν η αναβάθμιση ανάπτυξη και λειτουργία συστημάτων ΤΠΕ για την υποστήριξη της καλύτερης οργάνωσης και λειτουργίας του Δημοσίου Τομέα, της διασφάλισης του ορθού σχεδιασμού, της ανοιχτής διάθεσης, της ορθής διαχείρισης, της ασφάλειας και της διαλειτουργικότητας δεδομένων και συστημάτων ΤΠΕ το

Δημόσιο Τομέα. Επίσης θα δοθεί έμφαση σε δράσεις παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών προσβάσιμες σε όλους τους πολίτες καθώς και ενιαίας εξυπηρέτησης των πολιτών από το Δημόσιο Τομέα και ενίσχυσης της συμμετοχικής δημοκρατίας.

Ο τρίτος στρατηγικός στόχος διαρθρώνεται στους κάτωθι ειδικούς στόχους:

■ Αύξηση των φορέων της δημόσιας διοίκησης όπου εφαρμόζονται νέα συστήματα αξιολόγησης και ορθολογικής διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού: Αφορά στην εξασφάλιση της ορθής κατανομής, της βέλτιστης διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων του δημοσίου τομέα καθώς και της εφαρμογής πολιτικών αξιολόγησης αυτών. Στο πλαίσιο αυτό θα εφαρμοστεί ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο σύστημα πολιτικών διαχείρισης ανθρώπινων πόρων στο οποίο θα εμπλέκονται όλοι οι κύριοι δρώντες. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διαχείριση των υψηλόβαθμων στελεχών της Δημόσιας διοίκησης.

■ Αύξηση του αριθμού στελεχών/υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης με πιστοποιημένες διοικητικές ικανότητες: Αφορά στην ανάπτυξη δράσεων, προγραμμάτων και εργαλείων στοχευόμενης κατάρτισης ώστε να στηριχθεί ατομική ανάπτυξη των υπαλλήλων του δημοσίου τομέα και να μπορεί το προσωπικό να ανταποκριθεί στις ανάγκες της διοίκησης, των πολιτών και του συνεχώς μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος. Οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει το ανθρώπινο δυναμικό του δημοσίου τομέα είναι μεγάλες. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την διαρκή συρρίκνωσή του οδηγεί στην αύξηση των ευθυνών του. Προκειμένου να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις κρίνεται απαραίτητη η συστηματική του κατάρτιση, μέσω εντοπισμού των αναγκών, σε θέματα δημοσίας διοίκησης αλλά και η εκπαίδευσή του σε νέες τεχνολογίες που αποτελούν βασικό μέσο αποδοτικότητας. Στο πλαίσιο του στρατηγικού στόχου βασικές κατηγορίες δράσεων αποτελούν η βελτίωση των πολιτικών προσωπικού και η ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού. Όσον αφορά στο θέμα της διαρκούς κατάρτισης των δημοσίων υπαλλήλων θα υλοποιηθούν δράσεις ανάπτυξης γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού του Δημοσίου Τομέα καθώς και δράσεις βελτίωσης της ποιότητας σχεδιασμού των προγραμμάτων σπουδών και του εκπαιδευτικού υλικού.

Επειδή ο τελικός στόχος της κατηγορίας δράσης δεν είναι η παραγωγή καταρτισμένων δημοσίων υπαλλήλων, αλλά η κατάρτισή τους με τρόπο που να συμβάλλουν στη βελτίωση της οργάνωσης και της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης, το μεγαλύτερο ποσοστό των προγραμμάτων κατάρτισης θα συνδέεται στη φάση του σχεδιασμού και της εφαρμογής τους με συγκεκριμένες δράσεις διοικητικής μεταρρύθμισης ή/και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και επομένως θα αποκτά επιχειρησιακά τον χαρακτήρα του «on the job training».

Ο Προϋπολογισμός του Προγράμματος ανά Άξονα Προτεραιότητας διαμορφώνεται ως εξής

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ
Α.Π. 1, 2, 3 (ΕΚΤ)	Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση για την αύξηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του Δημοσίου Τομέα	140.148.281
Α.Π. 4, 5, 6 (ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	223.137.222
Α.Π. 7, 8, 9 (ΕΚΤ)	Βελτίωση της διαχείρισης και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του Δημοσίου Τομέα	114.666.774
Α.Π. 10, 11, 12 (ΕΚΤ)	Τεχνική Υποστήριξη για την Εφαρμογή / Υλοποίηση των δράσεων ΕΚΤ	4.777.785
Α.Π. 13, 14, 15 (ΕΤΠΑ)	Τεχνική Υποστήριξη για την Εφαρμογή / Υλοποίηση των δράσεων ΕΤΠΑ	4.183.826
		486.913.888

Σε όλους τους Άξονες Προτεραιότητας ωφελούμενοι μπορεί να είναι οι ΟΤΑ.

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνονται οι κατηγορίες δράσεων, η υλοποίηση των οποίων θα οδηγήσει στην επίτευξη των 7 ειδικών στόχων.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ" 2014-2020	
ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ
Ειδικός στόχος 1.1: Αύξηση των τομέων δημόσιας δράσης στους οποίους εφαρμόζονται νέα συστήματα και διαδικασίες (κωδικοποίηση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, επανα-οριοθέτηση αρμοδιοτήτων, μηχανισμοί παρακολούθησης δημόσιων πολιτικών) για την ενίσχυση του επιτελικού χαρακτήρα της δημόσιας διοίκησης	Κατηγορία Δράσης 1.1.1: Δράσεις ενίσχυσης της στρατηγικής ικανότητας και των επιτελικών λειτουργιών των φορέων του δημοσίου τομέα, καθώς και του συντονισμού του κυβερνητικού έργου και των δημοσίων φορέων για την ανάπτυξη και την παρακολούθηση της εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών (περιλαμβανομένης της προώθησης της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης) Κατηγορία Δράσης 1.1.2: Δράσεις κωδικοποίησης της Νομοθεσίας και μείωσης της πολυνομίας και της κακονομίας
Ειδικός στόχος 1.2: Αύξηση των φορέων του δημοσίου τομέα στους οποίους εφαρμόζονται σχέδια λειτουργικής αναδιοργάνωσης και απλοποίησης διοικητικών διαδικασιών	Κατηγορία Δράσης 1.2.1: Δράσεις εφαρμογής αναδιοργανώσεων των φορέων του δημοσίου τομέα και βελτίωσης της λειτουργίας τους Κατηγορία Δράσης 1.2.2: Δράσεις μείωσης διοικητικών βαρών, απλούστευσης και προτυποποίησης υπηρεσιών προς τους πολίτες
Ειδικός στόχος 1.3: Αύξηση των φορέων του δημοσίου τομέα που εφαρμόζουν συστήματα στοχοθεσίας, αξιολόγησης και εσωτερικού ελέγχου για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας στη δημόσια διοίκηση	Κατηγορία Δράσης 1.3.1: Δράσεις ανάπτυξης και εφαρμογής συστημάτων στοχοθεσίας και αξιολόγησης των δημοσίων φορέων Κατηγορία Δράσης 1.3.2: Δράσεις ενίσχυσης του εσωτερικού ελέγχου στους φορείς του δημοσίου τομέα, της διαφάνειας και της καταπολέμησης της διαφθοράς Κατηγορία Δράσης 1.3.3: Δράσεις βελτίωσης των σχέσεων της δημόσιας διοίκησης με την κοινωνία και ενίσχυσης της αμφίδρομης επικοινωνίας και της συμμετοχής των πολιτών, μέσω και της ενίσχυσης της διαβούλευσης και της λογοδοσίας
Ειδικός στόχος 2.1: Αύξηση των φορέων και συστημάτων του δημοσίου τομέα όπου εντείνεται η χρήση αποτελεσματικών μεθόδων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Κατηγορία Δράσης 2.1.1: Δράσεις αναβάθμισης, ανάπτυξης και λειτουργίας συστημάτων ΤΠΕ για την υποστήριξη της καλύτερης οργάνωσης και λειτουργίας του Δημοσίου Τομέα Κατηγορία Δράσης 2.1.2: Δράσεις διασφάλισης του ορθού σχεδιασμού, της ανοιχτής διάθεσης, της ορθής διαχείρισης, της ασφάλειας και της διαλειτουργικότητας δεδομένων και συστημάτων ΤΠΕ στον Δημόσιο Τομέα
Ειδικός στόχος 2.2: Αύξηση των υπηρεσιών, εφαρμογών και συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που παρέχονται προς τους πολίτες	Κατηγορία Δράσης 2.2.1: Δράσεις αναβάθμισης, ανάπτυξης και λειτουργίας εργαλείων ΤΠΕ για την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στους πολίτες
Ειδικός στόχος 3.1: Αύξηση των φορέων της δημόσιας διοίκησης όπου εφαρμόζονται νέες οριζόντιες πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού	Κατηγορία Δράσης 3.1.1: Δράσεις βελτίωσης των πολιτικών προσωπικού και εφαρμογής τους και δράσεις ανάπτυξης και εφαρμογής συστημάτων διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ
Ειδικός στόχος 3.2: Αύξηση του αριθμού στελεχών/υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης με πιστοποιημένες δεξιότητες/διοικητικές ικανότητες	Κατηγορία Δράσης 3.2.1: Δράσεις ανάπτυξης γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού του Δημοσίου Τομέα
	Κατηγορία Δράσης 3.2.2: Δράσεις βελτίωσης της ποιότητας σχεδιασμού των προγραμμάτων σπουδών και του εκπαιδευτικού υλικού
Ειδικός στόχος 4.1: Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογής του ΕΠ (Παροχή Τεχνικής Συνδρομής για τις δράσεις του ΕΚΤ)	Κατηγορία Δράσης 4.1.1: Δράσεις για την εφαρμογή, την διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος
	Κατηγορία Δράσης 4.1.2: Πληροφόρηση και δημοσιότητα
	Κατηγορία Δράσης 4.1.3: Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι
Ειδικός στόχος 5.1: Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογής του ΕΠ (Παροχή Τεχνικής Συνδρομής για τις δράσεις του ΕΤΠΑ)	Κατηγορία Δράσης 5.1.1: Δράσεις για την εφαρμογή, την διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος
	Κατηγορία Δράσης 5.1.2: Πληροφόρηση και δημοσιότητα
	Κατηγορία Δράσης 5.1.3: Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι

V. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Βασικές αρχές της αγροτικής ανάπτυξης την περίοδο 2014-2020 αποτελούν η οικονομική και περιβαλλοντική αειφορία, η προώθηση της κοινωνίας της γνώσης ως δομικού στοιχείου της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, η εξωστρέφεια, η απασχόληση και η κοινωνική συνοχή.

Βάσει των ανωτέρω, το **όραμα** για την αγροτική ανάπτυξη είναι η ολοκληρωμένη ανάπτυξη και βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του αγροτικού χώρου, με βασικό όχημα την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού συστήματος και την ανάδειξη του πολυλειτουργικού χαρακτήρα των αγροτικών περιοχών. Η επίτευξη του οράματος για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του αγροτικού χώρου, συμβάλλει και στους τρεις στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, μέσω των τριών ενωσιακών στόχων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Η **στρατηγική** διαρθρώνεται γύρω από τρεις αλληλένδετους και συμπληρωματικούς στόχους, που προσβλέπουν στην άμβλυση των επιπτώσεων της μακροχρόνιας ύφεσης, λόγω της υφιστάμενης οικονομικής κρίσης και την επίτευξη των γενικότερων δεσμεύσεων, που έχει αναλάβει η χώρα για την δημοσιονομική εξυγίανση και την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, ως ακολούθως:

- Δημιουργία ενός ισχυρού, ανταγωνιστικού και βιώσιμου αγρο-διατροφικού συστήματος.
- Προαγωγή της αειφορίας του αγρο-διατροφικού συστήματος και των αγροτικών περιοχών.
- Δημιουργία Βιώσιμων και Πολύ-λειτουργικών αγροτικών περιοχών.

Περιοχές εφαρμογής του προγράμματος είναι οι αγροτικές περιοχές, ήτοι οι 52 από τους 54 Νομούς της Ελλάδας, εξαιρουμένων των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης. Οι «αγροτικές περιοχές» καλύπτουν το 94,3% της Ελληνικής επικράτειας (82,2% αγροτικές και 12,1% ενδιάμεσες) και κατοικεί σε

αυτές περίπου το ήμισυ του πληθυσμού της χώρας (54,5%).

Επισημαίνεται ότι και στους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, που χαρακτηρίζονται ως αστικές περιοχές, υπάρχουν αγροτικές περιοχές με σημαντική πρωτογενή παραγωγή, οι οποίες θα είναι επιλέξιμες για ορισμένες παρεμβάσεις του ΠΑΑ 2014-2020.

Συνεπώς, η πλειοψηφία των μέτρων του προγράμματος εφαρμόζονται στο σύνολο της χώρας. Σημειώνεται ότι για τα μέτρα 6.2 και 6.3 (σχετικά με την εκκίνηση μη γεωργικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων αντίστοιχα) και τα υπομέτρα 7.6 (σχετικά με μελέτες και δράσεις για ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς σε αγροτικά οικοσυστήματα) η περιοχή παρέμβασης αφορά σε Τοπικές ή Δημοτικές Κοινότητες με μόνιμο πληθυσμό έως και 5.000 κατοίκους.

Το μέτρο 19 (LEADER) εφαρμόζεται σε αγροτικές περιοχές, έτσι όπως ορίζονται σύμφωνα με τη νέα Τυπολογία της ΕΕ σε επίπεδο Νομού - NUTS3 (Νομοί κυρίαρχα ή ενδιάμεσα αγροτικοί), συμπεριλαμβανομένου του Νομού Θεσσαλονίκης και των Δήμων Νήσων του Νομού Αττικής.

Οι περιοχές αυτές έχουν τα ακόλουθα χωρικά χαρακτηριστικά:

- Προτείνονται μέσω της «από κάτω προς τα επάνω» προσέγγισης. Τα εταιρικά σχήματα καθώς και οι περιοχές εφαρμογής θα πρέπει να αποτελούν προϊόν διαβούλευσης με τους αντιπροσωπευτικούς φορείς της περιοχής και της προτεινόμενης στρατηγικής και τον τοπικό πληθυσμό.

- Ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης να κυμαίνεται μεταξύ 10.000 και 150.000 κατοίκους.

- Να αποτελούνται από τοπικές/δημοτικές κοινότητες των οποίων ο συνολικός μόνιμος πληθυσμός ή ο μόνιμος πληθυσμός των εκτός σχεδίου περιοχών είναι μικρότερος των 15.000 κατοίκων με εξαίρεση τα μικρά νησιά στα οποία δεν ισχύει ο ανωτέρω πληθυσμιακός περιορισμός.

Οι θεματικές κατευθύνσεις ενδεικτικά μπορούν να αφορούν τα παρακάτω:

- Την υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, και την ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας

- Την υλοποίηση κοινωνικών δράσεων για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής

- Την ενίσχυση δράσεων και παρεμβάσεων για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή

- Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού

- Την ενίσχυση της καινοτομίας και των καινοτόμων παρεμβάσεων

- Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και κυρίως του αγροδιατροφικού τομέα.

- Την εισαγωγή πρακτικών για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής.

Ως προς την προτεινόμενη περιοχή θα αξιολογηθούν στοιχεία όπως δημογραφικά χαρακτηριστικά, χαρακτηριστικά απασχόλησης, η συμμετοχή περιοχών ειδικού ενδιαφέροντος και αναγκών.

Ως προς την εταιρική σχέση και την οργανωτική δομή της Ο.Τ.Δ. θα ληφθούν υπόψη η αντιπροσωπευτικότητα της εταιρικής σχέσης, η οικονομική επιφάνεια και η ετοιμότητα υλοποίησης.

Συνολικά θα επιλεγούν κατά μέγιστο αριθμό 50 περιοχές για την εφαρμογή του συγκεκριμένου μέτρου, οι οποίες συνολικά μπορούν να καλύπτουν έκταση ίση έως και το 100% των επιλέξιμων περιοχών παρέμβασης LEADER.

Οι **προτεραιότητες** του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, βάσει των οποίων έχουν σχεδιαστεί τα Μέτρα και Υπο-μέτρα (ή δράσεις), είναι οι ακόλουθες:

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του πρωτογενή τομέα,

- Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας

- Ενίσχυση της αξίας αλυσίδας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων

- Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και η αντιμετώπιση ή/και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

- Ενίσχυση του κοινωνικού ιστού στις αγροτικές περιοχές

Οι **ανωτέρω επιλογές διατρέχονται οριζόντια από**

- την εισαγωγή της καινοτομίας και των αποτελεσμάτων της γεωργικής έρευνας,

- την προστασία των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος σε όλες τις διαδικασίες (παραγωγικές, διαχείριση)
- τις αναγκαίες υποστηρικτικές επιλογές της μεταφοράς γνώσης και της παροχής εξειδικευμένων συμβουλών.

Τα μέτρα του Προγράμματος, 17 συνολικά, ικανοποιούν μία ή περισσότερες από τις προτεραιότητες ή όλες τις προτεραιότητες.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα μέτρα και τα υπο-μέτρα ή δράσεις του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, οι δικαιούχοι της κάθε δράσης και τα συνολικά ποσά που θα διατεθούν ανά Μέτρο.

Οι Δήμοι, είναι δικαιούχοι στα ακόλουθα Μέτρα:

- στο Μέτρο 4 και ειδικότερα στο υπό-μέτρο 4.3. «Υποδομές που σχετίζονται με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή της γεωργίας και της δασοπονίας»,
- στο Μέτρο 7, υπό-μέτρα 7.1. και 7.6. «βασικές υποδομές και υπηρεσίες για τις αγροτικές περιοχές»
- στο μέτρο 19 «Στήριξη της τοπικής ανάπτυξης LEADER (ΤΑΠΤοΚ)»,
- στο Μέτρο 8 «Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών», υπο-μέτρο 8.3. «Πρόληψη ζημιών σε δάση από δασικές πυρκαγιές και φυσικές καταστροφές»

Ο εκτιμώμενος προϋπολογισμός του Μέτρου 4 ανέρχεται σε 540 εκ. €, του Μέτρου 7 σε 1,2 εκ. € και του Μέτρου 19 σε 400 εκ. €.

Τέλος, σημειώνεται ότι στο Μέτρο 2 προβλέπεται η συμβουλευτική υποστήριξη των αγροτών μέσω ειδικού μηχανισμού υποστήριξης. Το μέτρο αυτό είναι σκόπιμο να αξιοποιηθεί από την Τοπική Αυτοδιοίκηση για την αναβάθμιση των Γραφείων Αγροτικής Ανάπτυξης των Δήμων.

Ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, ανά Μέτρο, είναι οι ακόλουθες:

Μέτρο 4.3.1: Υποδομές εγγείων βελτιώσεων

Το Μέτρο στηρίζει την υλοποίηση τεχνικών έργων και των αντίστοιχων συνοδευτικών μελετών τους όπως:

- εκσυγχρονισμός των υπαρχόντων δικτύων άρδευσης καθώς και των σχετικών υποστηρικτικών τους υποδομών,
- ανακαίνιση και αντικατάσταση ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού
- ταμίευση νερού και συνοδά αρδευτικά δίκτυα
- τεχνητός εμπλουτισμός
- χρήση ανακυκλωμένων υδάτων
- εγκαταστάσεις υδρομετρητών

Μέτρο 4.3.2: Έργα αναδασμών

- Μελέτες απαραίτητες για τη διενέργεια των αναδασμών ή των στοιχειωδών παράλληλων έργων αυτών
- Δαπάνες που αφορούν την κατασκευή των συνοδών αποστραγγιστικών έργων και του απαραίτητου αγροτικού δικτύου καθώς και οδών πρόσβασης στα νέα τεμάχια που θα δημιουργηθούν.
- Δαπάνες αρχαιολογίας και μεταφοράς δικτύων

Μέτρο 4.3.2: Διάνομιξη και βελτίωση δασικού οδικού δικτύου

- Μελέτες και Έργα Διάνομιξης νέων δασικών οδών σε δάση και δασικές εκτάσεις, έργα βελτίωσης του υπάρχοντος δασικού οδικού δικτύου, συνοδά αυτών έργα καθώς και υποδομές μετατόπισης

μεταφοράς δασικών προϊόντων.

Μέτρο 4.3.2: Αγροτική οδοποιία

■ Δαπάνες για τη μελέτη και κατασκευή ή κατασκευή [συμπεριλαμβανομένων και των άλλων δαπανών, που απαιτούνται όπως απαλλοτριώσεις, μεταφοράς δικτύων Οργανισμών Κοινής Ωφελείας (ΟΚΩ)] του έργου και δαπάνες αρχαιολογικών εργασιών.

Μέτρο 71: Εκπόνηση μελετών προστατευόμενων περιοχών

■ Εκπόνηση Θεματικών Σχεδίων Διαχείρισης για τον Τομέα της Γεωργίας (συμπεριλαμβανομένης της κτηνοτροφίας) σε προστατευόμενες περιοχές, ήτοι περιοχές του δικτύου NATURA 2000 (ή Εθνικά πάρκα στα οποία έχουν ενταχθεί οι περιοχές NATURA με τις περιφερειακές ζώνες αυτών), οι οποίες περιλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις με γεωργική χρήση (καλλιεργούμενες εκτάσεις και βοσκότοποι). Σκοπός είναι η προώθηση της αειφόρου διαχείρισης των γεωργικών εκτάσεων που βρίσκονται στις περιοχές αυτές και ο σχεδιασμός εξειδικευμένων δράσεων και γεωργικών πρακτικών που προωθούν τη διατήρηση και προστασία της βιοποικιλότητας και που θα οδηγούν στην τήρηση δεσμεύσεων (υποχρεωτικού ή εθελοντικού χαρακτήρα) από τους γεωργούς.

Μέτρο 76: Στήριξη για μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων υψηλής φυσικής αξίας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών πτυχών και των δράσεων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης

■ Αφορά στη μελέτη μαζί με την υλοποίηση δράσεων (υποβολή ολοκληρωμένων προτάσεων) για την προστασία της φυσικής κληρονομιάς και των φυσικών πόρων σε αγροτικά οικοσυστήματα και σε τοπικό επίπεδο, επικεντρώνοντας σε γεωργικές εκτάσεις με ιδιαίτερη αξία όπως Γεωργική Γη Υψηλής Φυσικής Αξίας (HNV). Πρόκειται για τοπικής εμβέλειας και μικρής κλίμακας παρέμβαση και αφορά περιοχές μικρού μεγέθους (για παράδειγμα εντοπισμένες ενότητες παραδοσιακών καλλιεργειών, μικρούς νησιωτικούς υγροτόπους, ορεινά τοπικά οικοσυστήματα) και οικισμούς μέχρι και 5.000 κατοίκους. Επιδίωξη είναι να συνεισφέρει στη συναίνεση των τοπικών κοινωνιών για ανάληψη τέτοιων δράσεων και ειδικά στην ενθάρρυνση και τη δικτύωση των γεωργών για την υιοθέτηση «φιλικών» γεωργικών πρακτικών, όπως τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα. Περιλαμβάνει τη μελέτη μαζί με την υλοποίηση δράσεων για την αειφορική διαχείριση αγροτικών οικοσυστημάτων σε τοπικό επίπεδο και συγκεκριμένα: α) την εκπόνηση τοπικής μελέτης για τη διαχείριση των τοπικών αγροτικών οικοσυστημάτων (συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής τοπικών γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων) μαζί με σχετικό πρόγραμμα υλοποίησης προτεινόμενων δράσεων β) την υλοποίηση δράσεων ευαισθητοποίησης και δικτύωσης για τα περιβαλλοντικά μέτρα (π.χ. γεωργών) και ενδεχομένως τη δημιουργία μικρών υποδομών για τη την αποκατάσταση και τη βελτίωση της βιοποικιλότητας και της οικολογικής αξίας των γεωργικών οικοσυστημάτων (όπως φυτεύσεις και δημιουργία - διατήρηση φυτοφρακτών, τεχνικά έργα προστασίας/διευθέτησης εδάφους ή υδάτων συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης σχετικών υποδομών «παραδοσιακού χαρακτήρα» π.χ. ξερολιθιές - αλώνια - γούρνες, καθαρισμός και αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων και υδατικών συστημάτων, διαμόρφωση λοιπών «πράσινων» υποδομών, δημιουργία φωλιών και καταφυγίων για άγρια πανίδα κ.λπ.).

Μέτρο 19: Υπομέτρο 19.2 Στήριξη υλοποίησης δράσεων των στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD/LEADER)

Στο συγκεκριμένο υπομέτρο δίνεται η δυνατότητα υλοποίησης επενδύσεων δημόσιου χαρακτήρα με σκοπό την επίτευξη του σημαντικότερου μέρους των στόχων των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης. Το σύνολο των έργων θα πρέπει να είναι σύμφωνο με τα όσα προβλέπονται στη στρατηγική και το τοπικό πρόγραμμα και να απευθύνονται στο σύνολο του τοπικού πληθυσμού.

Ενδεικτικές κατηγορίες έργων:

- Βελτίωση (συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής αναβάθμισης), αποκατάσταση και επέκταση δημόσιων κτηρίων για κοινωφελή χρήση, για δραστηριότητες όπως διενέργεια εκδηλώσεων, άθληση, εκπαίδευση (μουσεία, εκθετήρια, βιβλιοθήκες κ.λπ.), η δημιουργία πολυχώρων, η στέγαση υπηρεσιών ή/και τοπικών επαγγελματιών με σκοπό την επίδειξη και πώληση τοπικών προϊόντων.
- Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση πολιτιστικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου.
- Έργα υποδομών ή υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.
- Έργα δημιουργίας, ανάπτυξης ή βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών αναψυχής, πολιτισμού, καθώς και ενέργειες ανάδειξης και προβολής για την αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής.
- Έργα που στοχεύουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών.

Εκτός των ανωτέρω κατηγοριών έργων, στο πλαίσιο της πρότασης της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης, οι Δήμοι καλούνται να προτείνουν επιπλέον δράσεις με σκοπό την επίτευξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης ανάπτυξης της περιοχής εφαρμογής. Οι επιπλέον δράσεις οι οποίες θα προταθούν θα πρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής και να είναι σύμφωνες με την επιλεξιμότητα του ΕΓΤΑΑ.

Εκχωρήσεις από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης στα Π.Ε.Π.

Από το Τομεακό Πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης εκχωρείται η διαχείριση άνω του 30% των πόρων του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Το σύνολο του προϋπολογισμού των δράσεων αναδασμού, αγροτικής και δασικής οδοποιίας, **θα εκχωρηθεί στις Περιφέρειες** καθώς επίσης και το σύνολο των εγγειοβελτιωτικών έργων με προϋπολογισμό μέχρι 2,2 εκ €. Επίσης θα εκχωρηθεί η διαχείριση του προγράμματος LEADER.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ" 2014-2020					
A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΡΟΥ	A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟ-ΜΕΤΡΟΥ Ή ΔΡΑΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
1	Δράσεις μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης	1.1.	Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων	70.000.000	Φορείς που παρέχουν κατάρτιση, ενημέρωση, ΜΜΕ στις αγροτικές περιοχές
		1.2.	Δραστηριότητες επίδειξης και δράσεις ενημέρωσης		
		1.3.	Βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές για διαχείριση γεωργικών εκμεταλλεύσεων και δασών, καθώς και για επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δάση		
2	Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση	2.1.	Χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών	125.000.000	Αρχές ή φορείς παροχής συμβουλών προς όφελος των γεωργών ή κατάρτισης συμβούλων
		2.3.	Επιμόρφωση των συμβούλων		
3	Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων	3.1.	Στήριξη για νέα συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας	40.470.000	Αγρότες και ομάδες γεωργών
		3.2.	Στήριξη για δραστηριότητες πληροφόρησης και προώθησης που πραγματοποιούνται από ομάδες παραγωγών στην εσωτερική αγορά		

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΡΟΥ	A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟ-ΜΕΤΡΟΥ Ή ΔΡΑΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
4	Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού	4.1.	Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις	356.794.642	Γεωργοί ή ομάδες γεωργών
		4.2.	Επενδύσεις στη μεταποίηση/εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων	250.000.000	Πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες επιχειρήσεις
		4.3.1.	Υποδομές εγγείων βελτιώσεων	454.856.539	Δασαρχεία, φυσικά πρόσωπα, ΝΠΙΔ, ΝΠΔΔ, Δήμοι
		4.3.2.	Έργα αναδασμών	19.200.000	
		4.3.3.	Δασική οδοποιΐα	34.436.975	
		4.3.4.	Αγροτική οδοποιΐα	30.000.000	
4.4.	Μη παραγωγικές επενδύσεις που συνδέονται με την επίτευξη γεωργο-περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων	3.200.000	Μελισσοκόμοι, κτηνοτρόφοι, καλλιεργητές		
5	Αποκατάσταση του γεωργικού παραγωγικού δυναμικού που επλήγη από φυσικές καταστροφές και ανάληψη κατάλληλων προληπτικών δράσεων	5.1.	Επενδύσεις σε προληπτικές δράσεις που αποσκοπούν στη μείωση των συνεπειών πιθανών φυσικών καταστροφών	40.000.000	Ενεργοί γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δημόσιοι φορείς (που πραγματοποιούν σχετικές επενδύσεις)
		5.2.	Επενδύσεις για την αποκατάσταση της γεωργικής γης και του παραγωγικού δυναμικού που έχει πληγεί από φυσικές καταστροφές, από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα και από καταστροφικά συμβάντα		
6	Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων	6.1.	Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για νέους γεωργούς	376.800.000	Φυσικά ή νομικά πρόσωπα που διαθέτουν γεωργική εκμετάλλευση ή πρόκειται να επενδύσουν στον τομέα. Πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις
		6.2.	Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για μη γεωργικές δραστηριότητες σε αγροτικές περιοχές		
		6.3.	Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων		
		6.4.	Επενδύσεις για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μη γεωργικών εκμεταλλεύσεων (ανειλημμένες μόνο)		
7	Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χώρων σε αγροτικές περιοχές	7.1.	Εκπόνηση και επικαιροποίηση προγραμμάτων για την ανάπτυξη των δήμων και των χωριών σε αγροτικές περιοχές και των βασικών υπηρεσιών τους, καθώς και σχεδίων προστασίας και διαχείρισης των τόπων του Natura 2000 και άλλων περιοχών μεγάλης φυσικής αξίας	96.806.561	ΟΤΑ α' βαθμού και φορείς τους
		7.3.			Στήριξη για την ευρυζωνική υποδομή, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας, βελτίωσης και επέκτασής της, την παθητική ευρυζωνική υποδομή και την πρόβλεψη πρόσβασης στην ευρυζωνικότητα και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΡΟΥ	A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟ-ΜΕΤΡΟΥ Ή ΔΡΑΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
		7.6.	Μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων με υψηλή φυσική αξία, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών πτυχών, καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης		ΟΤΑ α' βαθμού και φορείς τους Ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα
		7	Ανειλημμένες 321, 322, 323		
8	Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών	8.1.	Δάσωση και δημιουργία δασικών εκτάσεων	254.205.500	Κάτοχοι γεωτεμαχίων και ενώσεις τους
		8.2.	Εγκατάσταση και συντήρηση γεωργοδασοκομικών συστημάτων		
		8.3.	Πρόληψη ζημιών σε δάση από δασικές πυρκαγιές, φυσικές καταστροφές και καταστροφικά φαινόμενα		Δασαρχεία, ιδιώτες κάτοχοι δασών, φυσικά και νομικά πρόσωπα ΔΔ και ΙΔ και Δήμοι
		8.4.	Αποκατάσταση ζημιών σε δάση από δασικές πυρκαγιές, φυσικές καταστροφές και καταστροφικά φαινόμενα		Δασαρχεία, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ενώσεις των προηγούμενων
		8.6.	Επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στην επεξεργασία, κινητοποίηση και εμπορία δασικών προϊόντων		Ιδιώτες δασοκαλλιεργητές, δήμοι και ενώσεις τους και ΜΜΕ
9	Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών	9	Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών στους τομείς της γεωργίας και τη δασοκομίας	25.000.000	Ομάδες και οργανώσεις παραγωγών
10	Ενισχύσεις για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα	10.1.	Ενίσχυση για γεωργο-περιβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις	354.141.358	Φυσικά και νομικά πρόσωπα ή ομάδες αυτών που ανταποκρίνονται στον ορισμό των ενεργών αγροτών (Κανονισμός Ε.Ε. άρθρο 9, Ν. 1307/2013)
		10.2.	Διατήρηση, βιώσιμη χρήση και ανάπτυξη γενετικών πόρων στη γεωργία		
11	Βιολογική γεωργία	11.1.	Ενίσχυση για στροφή σε πρακτικές και μεθόδους βιολογικής γεωργίας	600.875.000	Φυσικά και νομικά πρόσωπα ή ομάδες αυτών που ανταποκρίνονται στον ορισμό των ενεργών αγροτών (Κανονισμός Ε.Ε. άρθρο 9, Ν. 1307/2013)
		11.2.	Ενίσχυση για διατήρηση πρακτικών και μεθόδων βιολογικής γεωργίας		

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΡΟΥ	A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟ-ΜΕΤΡΟΥ Ή ΔΡΑΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
12	Ενισχύσεις στο πλαίσιο του natura 2000 και της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα	12.2	Αντισταθμιστική ενίσχυση σε δασικές περιοχές του Natura 2000	7.500.000	
13	Ενισχύσεις περιοχών που αντιμετωπίζουν φυσικά ή αλλά ειδικά μειονεκτήματα	13.1.	Αντισταθμιστική ενίσχυση σε ορεινές περιοχές	950.005.216	Ενεργοί γεωργοί, κτηνοτρόφοι, πτηνοτρόφοι
		13.2.	Αντισταθμιστική ενίσχυση σε άλλες περιοχές που αντιμετωπίζουν σημαντικά φυσικά μειονεκτήματα		
14	Καλή μεταχείριση των ζώων	14	Ενίσχυση για την καλή διαβίωση των ζώων	10.000.000	
16	Συνεργασία	16.1/ 16.2	Ίδρυση και λειτουργία επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας	97.000.000	Επιχειρησιακές ομάδες ΕΣΚ (Ευρωπαϊκές Συμπράξεις Καινοτομίας)
					Συσπειρώσεις, δίκτυα
		Ενώσεις παραγωγών, συνεταιρισμών			
		16.4.	Στήριξη για οριζόντια και κάθετη συνεργασία μεταξύ φορέων της αλυσίδας εφοδιασμού για τη δημιουργία και ανάπτυξη βραχέων αλυσίδων εφοδιασμού και των τοπικών αγορών, καθώς και στήριξη για δραστηριότητες προώθησης σε τοπικό πλαίσιο σχετικά με την ανάπτυξη βραχέων αλυσίδων εφοδιασμού και τοπικών αγορών		
		16.5.	Στήριξη για κοινή δράση που αναλαμβάνεται με σκοπό τον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος ή την προσαρμογή σε αυτή, καθώς και στήριξη για κοινές προσεγγίσεις στα περιβαλλοντικά έργα και τις τρέχουσες περιβαλλοντικές πρακτικές		
19	Στήριξη της Τοπικής Ανάπτυξης - LEADER (ΤΑΠΤΟΚ)	19.1.	Προπαρασκευαστική στήριξη	400.000.000	Ομάδες Τοπικής Δράσης, ΟΤΑ α' βαθμού , ιδιωτικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα
		19.2.	Στήριξη για την υλοποίηση πράξεων στο πλαίσιο της στρατηγικής ΤΑΠΤΟΚ		
		19.3.	Προετοιμασία και υλοποίηση των δραστηριοτήτων συνεργασίας της ομάδας τοπικής δράσης		
		19.4.	Στήριξη για λειτουργικά έξοδα και συντονισμό		

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΡΟΥ	A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟ-ΜΕΤΡΟΥ Ή ΔΡΑΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
20	Τεχνική βοήθεια	20.1.	Στήριξη για τεχνική βοήθεια (εκτός του ΕΑΔ)	60.000.000	
		20.2.	Στήριξη για τη δημιουργία και τη λειτουργία του ΕΑΔ		
113	Πρώρη συνταξιοδότηση			62.000.000	
ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ				4.718.291.793	

VI. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020

Το ΕΠΑΛΘ 2014-2020 αξιοποιώντας τους πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), θα συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στην επίτευξη των στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) και της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (ΟΘΠ). Οι βασικές στρατηγικές επιλογές της χώρας για την ενίσχυση του τομέα της αλιείας στοχεύουν:

- στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης των προϊόντων τους

- στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.

Το αναπτυξιακό όραμα που τίθεται για την αλιεία στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 είναι: «Η βιώσιμη ανάπτυξη του τομέα της αλιείας στην κατεύθυνση ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, προστασίας του περιβάλλοντος και διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής».

Η δομή του ΕΠΑΛΘ 2014-2020 αναπροσαρμόζεται γύρω από τις έξι βασικές προτεραιότητες της Ένωσης για την ανάπτυξη της αλιείας, έναντι των πέντε αξόνων της παρούσας προγραμματικής περιόδου, γεγονός που συνεπάγεται αύξηση της συγκέντρωσης των εθνικών και κοινοτικών πόρων γύρω από προτεραιότητες που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες προκλήσεις και προβλήματα. Οι έξι προτεραιότητες για την ανάπτυξη της αλιείας είναι οι ακόλουθες:

A.Π.	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
Π.1	Προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας	186.200.000
Π.2	Προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας	89.758.782
Π.3	Ενίσχυση της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής	92.088.225
Π.4	Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής	54.117.647
Π.5	Ενίσχυση της εμπορίας και μεταποίησης	78.227.020
Π.6	Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής	5.927.413
	Τεχνική Βοήθεια	17.037.218
		523.356.305

Η προτεραιότητα 4: Αύξηση της απασχόλησης κι της εδαφικής συνοχής θα υλοποιηθεί μέσω Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ - LEADER)

VII. Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας

Η ενδυνάμωση των χωρικών συνεργασιών στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, συνιστά μία εκ των βασικών επιλογών της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 αποδίδοντας ιδιαίτερη βαρύτητα τη δικτύωση και στην ανάπτυξη συνεργιών.

Στην σημερινή συγκυρία η στρατηγική αυτή καθορίζεται, μεταξύ άλλων, και από τους στόχους των μέσων που είναι:

- Η συνέχιση, εμβάθυνση και περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας με τα Κράτη Μέλη της ΕΕ που γειτνιάζουν με την Ελλάδα, μέσω των Διασυνοριακών Προγραμμάτων ΕΕΣ, που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, «Ελλάδα - Βουλγαρία», «Ελλάδα - Ιταλία» και «Ελλάδα - Κύπρος»

- Η προετοιμασία των υποψήφιων κρατών μελών για την ένταξη τους και την προσαρμογή στο ευρωπαϊκό κεκτημένο, για τα προγράμματα του IPA II (3 διακρατικά Προγράμματα IPA II «Ελλάδα - Αλβανία», «Ελλάδα - πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» και «Ελλάδα - Τουρκία»)

- Η Προώθηση της συνεργασίας, η διαφύλαξη των συνόρων και της ειρήνης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, για τα προγράμματα του ENI (2 Πολυμερή διασυνοριακά - MED ENI CBC και Black Sea Basin ENI CBC)

Τα προγράμματα ΕΕΣ στα οποία θα συμμετέχει η Ελλάδα θα είναι εστιασμένα στις επενδύσεις που δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τη μελλοντική ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τους στόχους των Προγραμμάτων ΕΕΣ και τις γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις συνδιαμορφώνονται, σε συνεργασία με τις άλλες χώρες, τα πολυμερή προγράμματα εδαφικής συνεργασίας ως κάτωθι, ανά Πρόγραμμα ΕΕΣ:

- ΑΔΡΙΑΤΙΚΗΣ - ΙΟΝΙΟΥ (Διακρατικό)
- MED (Διακρατικό)
- MED ENI CBC (διασυνοριακό)
- BLACK SEA BASIN ENI - CBC (διασυνοριακό)
- INTERREG EUROPE (διαπεριφερειακό)
- BALKAN MEDITERRANEAN (διακρατικό)

Διμερή διασυνοριακά Προγράμματα ΕΕΣ

Στόχος για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 είναι η συνέχιση της συνεργασίας της χώρας, τόσο με τα Κράτη Μέλη της ΕΕ που γειτνιάζουν με την Ελλάδα μέσω των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, «Ελλάδα - Βουλγαρία», «Ελλάδα - Ιταλία» και «Ελλάδα - Κύπρος», όσο και η εμβάθυνση της συνεργασίας με τις γείτονες, προς ένταξη στην ΕΕ, χώρες μέσω των Προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το «Μέσο Προενταξιακής Βοήθειας II - IPA II», «Ελλάδα - Αλβανία IPA CBC» και «Ελλάδα - πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας IPA CBC»

Στο πλαίσιο αυτό και όσον αφορά στα Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας, η Ελλάδα συμμετέχει σε έξι Προγράμματα, συνολικού προϋπολογισμού, που ξεπερνά τα 320.000.000 ευρώ, τη Διαχειριστική Αρχή των οποίων εξακολουθεί να διατηρεί.

Τα Προγράμματα είναι τα εξής:

Ελλάδα - Βουλγαρία (προϋπολογισμού 110.735.958 €)

- Προστασία, διαχείριση και προώθηση περιβαλλοντικών πόρων
- Συνεργασία και δικτύωση σε ζητήματα υγείας και κοινωνικής πρόνοιας
- Υποστήριξη και ανάδειξη του ανθρώπινου δυναμικού - Υποστήριξη προπαρασκευαστικών δράσεων εν όψει της ανοικτής αγοράς εργασίας
- Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και δράσεις για την αναδιάρθρωση της οικονομίας

Ελλάδα - Κύπρος (προϋπολογισμού 44.593.923 €)

- Ενέργεια
- Μεταφορές - Ναυτιλία
- Ασφάλεια

Ελλάδα - Ιταλία (προϋπολογισμού 88.955.170 €)

- Ενίσχυση της διάδρασης μεταξύ ερευνητικών/ καινοτομικών ινστιτούτων, ΜΜΕ και δημοσίων αρχών
- Βελτίωση των δικτύων και υπηρεσιών μεταφορών, πληροφοριών και επικοινωνίας
- Αξιοποίηση και βελτίωση της από κοινού προστασίας και διαχείρισης φυσικών πόρων και πρόληψη φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων με έμφαση στο θαλάσσιο και παράκτιο χώρο.

Ελλάδα - Αλβανία IPA II CBC (προϋπολογισμού 22.143.015 €)

- Υποδομές για διασυνοριακή προσβασιμότητα,
- Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και του Τουρισμού
- Εξοικονόμηση Ενέργειας και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων

Ελλάδα - ΠΓΔΜ (προϋπολογισμού 24.810.005 €)

- Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης
- Προστασία του Περιβάλλοντος με στόχευση στους υδατικούς πόρους και την εξοικονόμηση Ενέργειας και την προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων

4. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) και τοπική Αυτοδιοίκηση

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ						
Α/Α	ΕΠ	ΕΔΕΤ			ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ
		ΕΤΠΑ	ΕΚΤ & ΥΕΙ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		
1	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ	352.936.804,28	53.254.664,32	59.813.744,699	466.005.213,30	578.108.447,160
2	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	640.647.291,24	131.244.054,75	186.884.511,586	958.775.857,58	1.184.728.313,765
3	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	263.809.882,37	57.094.661,02	74.378.415,431	395.282.958,82	488.634.697,391
4	ΗΠΕΙΡΟΣ	226.500.790,20	34.176.723,45	24.772.717,452	285.450.231,10	354.991.265,535
5	ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	326.269.401,51	66.519.182,47	38.252.121,319	431.040.705,30	535.988.225,644
6	ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	245.794.494,49	18.795.693,00	18.677.521,097	283.267.708,59	352.711.288,594
7	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	74.278.999,27	20.747.212,78	69.338.087,900	164.364.299,95	328.728.599,899
8	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	160.803.272,47	55.470.599,11	63.786.240,479	280.060.112,06	345.384.975,332
9	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	155.534.239,77	26.005.519,76	15.000.000,000	196.539.759,53	244.571.758,236
10	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	214.491.238,72	26.844.361,12	11.414.114,510	252.749.714,35	315.097.869,812
11	ΚΡΗΤΗ	289.648.876,11	58.257.622,34	5.242.983,373	353.149.481,82	441.051.338,796
12	ΑΤΤΙΚΗ	678.314.113,31	233.659.463,65	192.254.184,687	1.104.227.761,65	1.366.148.364,949
13	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	62.172.081,03	21.913.200,03	23.516.816,531	107.602.097,59	215.204.195,183
	Σύνολο ΠΕΠ	3.691.201.484,77	803.982.957,80	783.331.459,064	5.278.515.901,63	6.751.349.340,296

Ι. Συνοπτική Παρουσίαση Δράσεων ΠΕΠ

Εισαγωγή - Συνοπτική Παρουσίαση

Στα ΠΕΠ αντιστοιχεί το 28% του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Οι βασικοί τομείς προτεραιότητας όλων των ΠΕΠ είναι οι παρακάτω:

Α. Ανταγωνιστικότητα - Καινοτομία (Θ.Σ. 1, 2 & 3)

Αφορά τους τρεις Θεματικούς Στόχους 1, 2 & 3 και κυρίως την ανταγωνιστικότητα της τοπικής οικονομίας, την υποστήριξη της έρευνας και καινοτομίας, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ Ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης:

- Ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών και οργανισμών της Περιφέρειας για δημιουργία και λειτουργία υποδομής παροχής υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις στους βασικούς κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς
- Ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τις ειδικές πληθυσμιακές ομάδες,
- Ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ενισχύουν τον τουρισμό και αναβαθμίζουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες στους επισκέπτες

■ Συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην υποστήριξη των επιχειρήσεων σε συνεργασία με άλλους τοπικούς φορείς (επιμελητήρια, επαγγελματικοί φορείς κ.λπ.)

B. Περιβάλλον (Θ.Σ. 4, 5 & 6)

Αφορά τους θεματικούς στόχους 4, 5 και 6 οι οποίοι έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

Για την ενεργειακή αναδιάρθρωση για μια οικονομία χαμηλών ρύπων (Θ.Σ. 4) περιλαμβάνονται δράσεις για:

■ Τη μείωση της κατανάλωσης συμβατικής ενέργειας μέσω της εφαρμογής προγραμμάτων μείωσης της κατανάλωσης και αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, της αξιοποίησης των ΑΠΕ και της προώθησης σχεδίων συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας

■ Την προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την αστική κινητικότητα με απώτερο στόχο τη μείωση της ρύπανσης

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

■ *Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση των δημοσίων κτιρίων, (εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού, επεμβάσεις στο κέλυφος, και στα λειτουργικά χαρακτηριστικά του κτιρίου, με προτεραιότητα σε μεγάλα ενεργοβόρα κτίρια όπως: κτίρια σχολείων, γυμναστήρια, κολυμβητήρια*

■ *Προώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (στα μεγάλα αστικά κέντρα των Περιφερειών)*

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

■ *Κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων σε αστικές, περιαστικές, παραποτάμιες και παράχθιες περιοχές, όπως αναφέρονται παραπάνω.*

■ *Έργα προστασίας των ακτών (π.χ. θωρακίσεις, πρόβολοι, ύφαλοι, κυματοθραύστες), και έργα επανάμωσης και σταθεροποίησης της ακτής στις περιοχές με φαινόμενα διάβρωσης ή σε περιοχές που απειλούνται από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας*

■ *Επενδύσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών*

■ *Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των αρχών, της οικονομίας και του πληθυσμού*

Για την προστασία του περιβάλλοντος και αποδοτική χρήση των πόρων (Θ.Σ. 6) περιλαμβάνονται οι παρακάτω δράσεις που όλες σχεδόν αφορούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση

■ *Ολοκλήρωση και εκσυγχρονισμός των υποδομών διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων και εφαρμογή των δεσμεύσεων που απορρέουν από την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία (ΥΜΕΠΕΡΑΑ), σύμφωνα και με τα κριτήρια της Αιρεσιμότητας 6.2 και την ιεραρχία στον τομέα των αποβλήτων*

■ *Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ειδικά της βιοποικιλότητας, προστασία του εδάφους και προώθηση υπηρεσιών οικοσυστήματος, που περιλαμβάνουν και τους τόπους NATURA 2000*

■ *Η ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής ποταμών της ΠΚΜ και η βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, των δασών και των θαλασσών*

■ *Προστασία και αποκατάσταση του αστικού περιβάλλοντος και του ατμοσφαιρικού αέρα στα μεγάλα αστικά κέντρα*

■ *Μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη χρήση και αποθήκευση νερού*

■ *Προστασία της ποιότητας των εσωτερικών υδάτων, του παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος*

■ *Προστασία και ανάδειξη και για τουριστικούς σκοπούς της οικοπολιτιστικής κληρονομιάς, ειδικά των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της ιστορικής και θρησκευτικής κληρονομιάς, καθώς και αναβάθμιση των μουσείων*

■ Η ολοκλήρωση του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, με παράλληλη προώθηση της χωροταξίας του παράκτιου χώρου της.

Γ. Υποδομές μεταφορών (Θ.Σ. 7)

Περιλαμβάνονται δράσεις που αφορούν:

- την ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων, που είναι ενταγμένοι στα ΔΕΔ-Μ, καθώς και των λιμενικών και αεροπορικών υποδομών ευρωπαϊκού και εθνικού ενδιαφέροντος (κυρίως μέσω του σχετικού τομειακού Ε.Π.)
- τη βελτίωση της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ
- την προώθηση υποδομών για την ανάδειξη της Θεσσαλονίκης σε διεθνές διαμετακομιστικό κέντρο και την ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών
- την αναβάθμιση της οδικής ασφάλειας

Δ. Προώθηση απασχόλησης

Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (Θ.Σ. 8, 9)

Για την προώθηση της απασχόλησης (Θ.Σ. 8) και την προώθηση της ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (Θ.Σ. 9) περιλαμβάνονται δράσεις που αφορούν και την Τοπική Αυτοδιοίκηση (κοινωνικές δομές).

1. Κοινωνικές υποδομές

- συμπλήρωση/αναβάθμιση του δικτύου των πολυδύναμων και περιφερειακών ιατρείων
- συμπλήρωση των δομών πρόνοιας (ξενώνες παιδιών, κέντρα υποστήριξης ευπαθών ομάδων κ.λπ.)
- συμπλήρωση των βρεφονηπιακών - παιδικών σταθμών ΚΔΑΠ ΜΕΑ, ΚΗΦΗ κ.λπ.

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- Ανάπτυξη και αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών (δημιουργία, βελτίωση, αναβάθμιση, επέκταση κοινωνικών υποδομών όπως δομές αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης ΑμεΑ, κέντρα διημέρευσης, παιδικοί, βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ-ΜΕΑ, υποδομές φροντίδας αστέγων κ.λπ.)
- Υποδομές στέγασης και εκπαίδευσης, χώροι υγιεινής, *one stop shops* / Κέντρα Κοινότητας με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες για ευπαθείς ομάδες (ρομά, κ.λπ.)
- Κέντρα φιλοξενίας (π.χ. για αστέγους, ασυνόδευτους ανηλίκους, γυναίκες θύματα βίας κ.α.) - Ανοικτές Δομές Φιλοξενίας για μετανάστες και αιτούντες Άσυλο - Διαμόρφωση κτιρίων για τη στέγαση των Κέντρων Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)
- Επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων δομών και υποδομών υγείας
- Επενδύσεις από δράσεις που θα ενταχθούν στο εργαλείο «Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Κοινοτήτων» σε οικιστικές και αγροτικές περιοχές
- Υποδομές που συμβάλουν στην τοπική ανάπτυξη (στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης)

2. Δράσεις κοινωνικής πολιτικής

- Εξασφάλιση του ελάχιστου δυνατού επιπέδου υπηρεσιών υγείας, «Health Safety Net», στις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε ευπαθείς ομάδες - ενίσχυση της απασχολησιμότητας των γυναικών μέσω της δημιουργίας δομών φύλαξης (παιδιά, ηλικιωμένοι)
- Κοινωνική ένταξη για ευάλωτες ομάδες, όπως ΑμεΑ, Ρομά, μετανάστες συμπεριλαμβανομένων

των αιτούντων άσυλο και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας

- Αντιμετώπιση του προβλήματος των αστέγων και διεύρυνσης της εφαρμογής των δομών κοινωνικής αλληλεγγύης
- Κοινωνική επιχειρηματικότητα
- Υλοποίηση Ολοκληρωμένων Σχεδίων Απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο, με τη χρήση ΤΑΠΤΟΚ (CLLD)

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- *Ολοκληρωμένες δράσεις/ παρεμβάσεις για ευπαθείς ομάδες οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν πλέγμα δράσεων (συμβουλευτική, mentoring, επαγγελματικός προσανατολισμός, απασχόληση, κατάρτιση, ευαισθητοποίηση, δημοσιότητα κ.λπ.)*
- *Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί / βρεφικοί / βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, κ.λπ.)*
- *Λειτουργία κέντρων υποδοχής αστέγων με πρόβλεψη κινητών μονάδων, λειτουργία one stop shops / Κέντρων Κοινότητας περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (ρομά, μετανάστες) - προγράμματα για την κινητοποίηση και ενεργό συμμετοχή των ρομά και των μεταναστών στις διαδικασίες Τοπικής Διακυβέρνησης*
- *Δημιουργία και Ανάπτυξη Δικτύων και Κοινωνικών Συμμαχιών για την Ευαισθητοποίηση και Ενημέρωση σε θέματα κοινωνικής ένταξης των περιθωριοποιημένων ομάδων*
- *Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες - Βρεφονηπιακοί Σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας*
- *Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών*
- *Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*
- *Λειτουργία Δικτύου Δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία, φαρμακεία, ιατρεία κ.λπ.)*
- *Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων*
- *Υποστήριξη λειτουργίας Ανοικτών Δομών Φιλοξενίας για μετανάστες - αιτούντες άσυλο - αιτούντες διεθνούς προστασίας*
- *Πρωτόηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού σε τοπικό επίπεδο*

E. Εκπαίδευση (Θ.Σ. 10)

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- *Δημιουργία, βελτίωση ή επέκταση υφιστάμενων κτιριακών υποδομών σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης που φορούν την τοπική αυτοδιοίκηση*
- *Δημιουργία ή περαιτέρω ανάπτυξη ειδικών εργαστηριακών υποδομών και απόκτηση εξοπλισμών για βελτίωση δεξιοτήτων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης,*

Εκχωρήσεις από Τομεακά προς τις Περιφέρειες

1. Εκχωρήσεις πόρων από ΥΜΕΠΕΡΑΑ

Από τους πόρους του Ταμείου Συνοχής του άξονα 14 εκχωρείται περίπου το 40% στις Περιφέρειες για δράσεις στον τομέα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων με βάση την ΥΑοικ.3848/2015 (ΦΕΚΒ'805) και τα σχετικά μνημόνια συνεργασίας.

Στον τομέα στερεών αποβλήτων οι εκχωρήσεις προς τις Περιφέρειες αφορούν κυρίως δράσεις ψηλά στην ιεραρχία αποβλήτων, δηλαδή στην κατηγορία παρέμβασης 17 (πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, κομποστοποίηση), και δευτερευόντως στην κατηγορία παρέμβασης 18 (κεντρική επεξεργασία και διάθεση) ενώ η διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων παραμένει στο τομεακό πρόγραμμα.

Οι δράσεις διαχείρισης στερεών αποβλήτων σε τρεις περιφέρειες (Αττική, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη) παραμένουν σε μεγάλο βαθμό στο τομεακό πρόγραμμα.

Στον τομέα υγρών αποβλήτων εκχωρούνται πόροι προς όλες τις Περιφέρειες, πλην των Ιονίων Νήσων, για την υλοποίηση δικτύων αποχέτευσης και ΕΕΛ Β' και Γ' προτεραιότητας, σημαντικός αριθμός εκ των οποίων μεταφέρονται στο ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ από την ΠΠ 2007-2013 ως τμηματοποιημένα με μελέτη στο 2014-2020 ή ως αυτοτελώς μεταφερόμενα έργα

2. Εκχωρήσεις από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Από το Τομεακό Πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης εκχωρείται η διαχείριση περίπου 30% των πόρων του Αγροτικού Ταμείου. Το σύνολο του προϋπολογισμού των δράσεων αναδασμού, αγροτικής και δασικής οδοποιίας, κτηνοτροφικών πάρκων θα εκχωρηθεί στις Περιφέρειες καθώς επίσης και το σύνολο των εγγειοβελτιωτικών έργων με προϋπολογισμό μέχρι 2,2 εκ €

Τέλος, θα εκχωρηθεί η διαχείριση του προγράμματος LEADER.

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα ανά άξονα προτεραιότητας των ΠΕΠ.

II. ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	70.423.094	Ανάπτυξη συστημάτων επικοινωνίας με τους υπόλοιπους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμοι) και την αποκεντρωμένη διοίκηση
		Συμπλήρωση της λειτουργικότητας υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων ώστε να προστεθούν νέες λειτουργίες (εφαρμογές χρήσης ψηφιακής γης, ψηφιακές υπογραφές, ηλεκτρονική διακίνηση πληροφορίας, ηλεκτρονική τιμολόγηση, ηλεκτρονικές προμήθειες, κ.ο.κ.) ή να βελτιωθεί ο βαθμός πληροφοριακής τους ωριμότητας στο επίπεδο των πλήρως ψηφιακών συναλλαγών με τους πολίτες
		Ηλεκτρονικός Πολιτισμός (π.χ. εφαρμογές ηλεκτρονικής ξενάγησης, δημιουργία και λειτουργία στο διαδίκτυο «εικονικών μουσείων» που αναδεικνύουν τόσο το πολιτιστικό απόθεμα όσο και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, δημιουργία και λειτουργία στο διαδίκτυο «εικονικών ξεναγήσεων» σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές και ιστορικά κέντρα πόλεων)
		Ψηφιοποίηση πολιτιστικού περιεχομένου με σκοπό να αξιοποιηθεί στη συνέχεια σε δράσεις ολοκληρωμένης τουριστικής προβολής
		Ψηφιοποίηση και διάθεση με όρους ανοικτής πρόσβασης δημόσιων δεδομένων
		Ανάπτυξη συστημάτων αλληλεπίδρασης των Δήμων με τους δημότες τους στη λογική των «έξυπνων πόλεων»

II. ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
2	271.059.379	Ανάπτυξη βασικών υποδομών και εφαρμογών για την αξιοποίηση της γεωθερμίας σε αστικές, αγροτικές και βιομηχανικές περιοχές
		Παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων σε όλους του τομείς (π.χ. Εκπαίδευση, Υγεία, Δημόσια Διοίκηση)
		Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας
		Έργα αποκατάστασης/προστασίας από τη διάβρωση του εδάφους στην παράκτια ζώνη
		Δράσεις πολιτικής προστασίας (εξοπλισμοί, συστήματα, κ.α. που δεν καλύπτονται από άλλα προγράμματα)
		Παρεμβάσεις σεισμικής θωράκισης κτιρίων και άλλων κατασκευών
		Προμήθεια εξοπλισμού προεπεξεργασίας στερεών αποβλήτων και κομποστοποίησης
		Προμήθεια απορριματοφόρων, κάδων ανακύκλωσης, εξοπλισμού λειτουργίας ΚΔΑΥ
		Επέκταση/Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης
		Επεξεργασία υγρών λυμάτων και δίκτυα αποχέτευσης. Συστήματα παρακολούθησης της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων (συμπεριλαμβανομένων των υδάτων κολύμβησης), και της λειτουργίας των ΕΕΛ
		Δράσεις για την προώθηση της εξοικονόμησης ύδατος και για την ανάκτηση κόστους
		Έργα προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων (π.χ. Φίλιπποι, Άβδηρα, Θάσος, Κομοτηνή, Σαμοθράκη, Ζώνη-Μεσημβρία), καθώς και Στοιχείων της παραδοσιακής πολιτιστικής κληρονομιάς
		Έργα ανάδειξης, προβολής, και βελτίωσης επισκεψιμότητας ιστορικών τόπων, εθνικών πάρκων (π.χ. Δέλτα Έβρου, Δέλτα Νέστου Βιστωνίδας-Ισμαρίδας), τόπων ιδιαίτερου φυσικού κάλους, και άλλων αξιόλογων περιοχών
		Έργα αποκατάστασης-ανάδειξης-επανάχρησης ιστορικών διατηρητέων μνημείων
		Αναβάθμιση αστικών συνόλων, παραδοσιακών οικισμών και μεμονωμένων πολιτιστικών στοιχείων που εντάσσονται σε ολοκληρωμένη παρέμβαση πολιτισμού-τουρισμού (π.χ. μουσεία, πολιτιστικά κέντρα, πνευματικά κέντρα, θρησκευτικά μνημεία)
Δράσεις Τουριστικής Προβολής ΠΑΜΘ		
Σύνταξη και εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης σε περιοχές του δικτύου Natura 2000. Υποδομές/δράσεις/υλικό ερμηνείας περιβάλλοντος και διαχείρισης/προσέλκυσης επισκεπτών σε προστατευόμενες περιοχές		

II. ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<p>Υλοποίηση πράσινων υποδομών και οικολογικών διαδρόμων. Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας παράκτιων και παραθαλάσσιων περιοχών</p> <p>Ειδικές δράσεις αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής σε παράκτιες περιοχές που κινδυνεύουν</p> <p>Βελτίωση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης</p>
3	91.568.827	<p>Ανάπτυξη νέων / αναβάθμιση και βελτίωση υφισταμένων δομών και υποδομών Κοινωνικής Φροντίδας π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών φροντίδας και υποστήριξης όπως Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ), παιδικές κατασκηνώσεις</p> <p>Ανάπτυξη/αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών προσχολικής, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, κ.λπ.)</p>
4	65.343.147	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις προώθησης της απασχόλησης (π.χ. Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) σε τομείς της περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης</p> <p>Παροχή υπηρεσιών φροντίδας παιδιών</p> <p>Λειτουργία One-Stop Shops σε στοχευμένες ευπαθείς ομάδες με διευρυμένες υπηρεσίες ενίσχυσης της επαγγελματικής αποκατάστασης</p> <p>Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες</p> <p>Ανάπτυξη δικτύου Αλληλεγγύης για το συντονισμό και την αξιολόγηση των δράσεων των δομών καταπολέμησης της φτώχειας</p> <p>Ανάπτυξη/αναβάθμιση δομών (π.χ. κέντρα ημέρας, κινητές μονάδες, κέντρα ευπαθών ομάδων, γραφεία διαμεσολάβησης, δημιουργική απασχόληση παιδιών, ενισχυτική διδασκαλία, κ.α.)</p> <p>Νέα μοντέλα παροχής υπηρεσιών υγείας-κοινωνικής φροντίδας (ΠΕΔΥ Δήμων)</p> <p>Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης στην Κοινωνική Οικονομία με την υλοποίηση ολοκληρωμένων δράσεων για τη δημιουργία και την υποστήριξη της λειτουργίας των κοινωνικών επιχειρήσεων κάθε μορφής σε τοπικό επίπεδο</p>
5	8.119.709	
6	1.225.184	
	507.739.340	

III. ΠΕΠ Αττικής

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1 Ενίσχυση των Μηχανισμών και των Επενδύσεων των ΜΜΕ της Περιφέρειας Αττικής στην Έρευνα και την Καινοτομία (ΕΤΠΑ)	29.832.550	<p>Ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τις ειδικές πληθυσμιακές ομάδες, από τους Δήμους και τους Φορείς Κοινωνικής Φροντίδας της Περιφέρειας (π.χ. τηλεϊατρική στα Νησιά, εξειδικευμένη εκπαίδευση ΑΜΕΑ στις Τ.Π.Ε.)</p> <p>Ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ενισχύουν τον τουρισμό και αναβαθμίζουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες στους επισκέπτες</p>
2 Διάδοση και Ανάπτυξη Καινοτόμων Προϊόντων και Υπηρεσιών των ΜΜΕ με τη χρήση ΤΠΕ (ΕΤΠΑ)	40.000.000	<p>Υποστήριξη της αφομοίωσης των ΤΠΕ από τους πολίτες μέσω παροχής ανοιχτής πρόσβασης στο Internet σε ιστορικά και εμπορικά κέντρα και τερματικούς σταθμούς, μέσω πολιτικών «Co-design» των εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και τις διοικητικές διαδικασίες που έχουν ευρεία απήχηση και εφαρμογή (επισκέπτες, ΑΜΕΑ, σχέσεις με τοπικές υπηρεσίες κ.λπ.)</p> <p>Ανάπτυξη Συστημάτων και Εφαρμογών ΤΠΕ για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, κοινωνικής φροντίδας και της ισότιμης πρόσβασης σε φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας</p> <p>Ανάπτυξη Συστημάτων και Εφαρμογών ΤΠΕ για την παροχή υπηρεσιών σε ΑΜΕΑ</p> <p>Ανάπτυξη Συστημάτων και Εφαρμογών ΤΠΕ για τον συνεχή εμπλουτισμό, ανάπτυξη και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Αθήνας, με έξυπνους μηχανισμούς και εργαλεία και αξιοποίηση των καναλιών ηλεκτρονικής προβολής της Αττικής, ως τουριστικού και επιχειρηματικού προορισμού</p>
3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των ΜΜΕ Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής για προσέλκυση Επενδύσεων και Προαγωγή της Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας (ΕΤΠΑ)	132.049.165	<p>Στήριξη της Επιχειρηματικότητας σε συνδυασμό με την αστική αναζωογόνηση: δημιουργία pre-incubators και υποστήριξη της εκκόλαψης νέων επιχειρηματικών σχημάτων</p>
4 Πρώθηση της ενεργειακής απόδοσης της χρήσης	78.601.816	<p>Πιλοτικές/εμβληματικές παρεμβάσεις βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας σε Δημόσια κτίρια και κτίρια της Αυτοδιοίκησης, ιδίως μέσω Ο.Χ.Ε.</p>

III. ΠΕΠ Αττικής

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
<p>ΑΠΕ και της Συμπαράγωγής και Προώθησης Χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στις Αστικές Περιοχές (ΕΤΠΑ)</p>		<p>Στοχευμένες παρεμβάσεις βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας σε κατοικίες που χωροθετούνται σε ζώνες αστικής αναζωογόνησης</p>
		<p>Στοχευμένες παρεμβάσεις νέων εγκαταστάσεων ή αναβαθμίσεων συστημάτων Κεντρικού Ελέγχου Εγκαταστάσεων (BMS) σε ενεργοβόρα δημόσια κτίρια και εγκατάσταση τηλεμετρίας για την απομακρυσμένη παρακολούθηση και καταγραφή της λειτουργίας τους</p>
		<p>Πιλοτικές/εμβληματικές παρεμβάσεις παραγωγής ενέργειας από μονάδες ΣΗΘΥΑ σε Δημόσιες Υποδομές της Περιφέρειας Αττικής, ιδίως μέσω Ο.Χ.Ε.</p>
		<p>Επεμβάσεις σε υφιστάμενες διατάξεις εφεδρικής ηλεκτροπαραγωγής με σκοπό τη χρήση καθαρότερων καυσίμων, την ανάκτηση και αποθήκευση θερμότητας προς χρήση στο κτίριο και την ένταξη του όλου εξοπλισμού</p>
		<p>Πρόγραμμα κανονικής λειτουργίας</p>
<p>5 Προώθηση της Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, καθώς και της Πρόληψης και Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΤΠΑ)</p>	<p>95.577.123</p>	<p>Δημιουργία υποδομών και υλοποίηση δράσεων για την πρόληψη πλημμυρικών συμβάντων (έργα διευθέτησης ροής υδάτων, έργα βιώσιμης διαχείρισης επιφανειακών υδάτων, έργα αντιπλημμυρικής προστασίας σε περιοχές υψηλών οικιστικών αναγκών και απαιτήσεων) με στόχο πέραν της αντιπλημμυρικής προστασίας και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του μικροκλίματος της περιοχής. Στοχευμένες δράσεις για την εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών και την προστασία και διαχείριση των υδατικών πόρων της Αττικής σε συμμόρφωση με το εγκεκριμένο σχέδιο (ΦΕΚ 1004/Β/2013)</p>
		<p>Παρεμβάσεις αντιπλημμυρικής προστασίας που αφορούν στην ολοκλήρωση των έργων αντιπλημμυρικής προστασίας της προηγούμενης περιόδου, εφόσον καλύπτουν τις απαιτήσεις του σχεδίου αξιολόγησης κινδύνων πλημμύρας κατ' εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ</p>
		<p>Ορθολογική δασική διαχείριση, στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό, σχεδιασμός και εγκατάσταση συστήματος πυρανίχνευσης μέσω αισθητήρων που θα αποδώσει οφέλη στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και στις τοπικές κοινωνίες, καθώς και χρηματοδότηση μικρών έργων πυρόσβεσης με συλλογή νερού (μικροί ταμειυτήρες-φράγματα που έχουν και αντιπλημμυρική προστασία)</p>
		<p>Δράσεις υποστήριξης πυροσβεστικής υπηρεσίας</p> <p>Ανάπτυξη εκτεταμένου δικτύου λειτουργικών υποδομών φιλικών στους ποδηλάτες, στους ανθρώπους με αναπηρία και σε ηλικιωμένους, για ίσες δυνατότητες και ευκαιρίες μετακίνησης και ήπιας άθλησης</p>

III. ΠΕΠ Αττικής

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<p>Ανάπτυξη δικτύου μονοπατιών σε δασικές περιοχές, για αναψυχή και ήπιας μορφής αθλητική δραστηριότητα</p> <p>Έργα αποτροπής από τη διάβρωση παραθαλάσσιων περιοχών, εκτός τουριστικής εκμετάλλευσης και προστασία θαλάσσιας ζωής της Αττικής</p>
6	155.546.875	<p>Στον τομέα της επεξεργασίας λυμάτων: Κατασκευή-ολοκλήρωση ΕΕΛ Περιφέρειας (σε συνεργασία με ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ) Συμπλήρωση και ολοκλήρωση δικτύων ακαθάρτων σε οικισμούς Γ' Κατηγορίας Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ Παρακολούθηση και αξιολόγηση της λειτουργίας υφιστάμενων ΕΕΛ της Αττικής Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων σε νέες ή υφιστάμενες ΕΕΛ με έμφαση στην αστική και περιαστική χρήση κατά την έννοια της ΚΥΑ 145116/201</p> <p>Στον τομέα των αστικών στερεών αποβλήτων (ΑΣΑ): Περιφερειακές υποδομές διαχείρισης ΑΣΑ (προμήθεια εξοπλισμού) Ολοκληρωμένη (αποκεντρωμένη) Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων σε νησιά και σε μικρούς/ απομακρυσμένους οικισμούς της Περιφέρειας Αττικής (Ολοκλήρωση εγκαταστάσεων επεξεργασίας ΑΣΑ Κυθήρων) Εγκαταστάσεις διαχείρισης σε άλλα νησιά της Περιφέρειας Ανάπτυξη δικτύου «Πράσινων Σημείων» (ενδεικτική αναφορά στο πιλοτικό πρόγραμμα ανακύκλωσης του Δ. Αθηναίων) Προώθηση μονάδων διαχείρισης βιοαποβλήτων (ενδεικτική αναφορά στο πιλοτικό πρόγραμμα κομποστοποίησης του Δ. Αθηναίων) Στοχευμένη διαχείριση βιομηχανικών, υγειονομικών, επικινδύνων και μη, αποβλήτων Αποκατάσταση-απόδοση ρυπασμένων χώρων σε νέες χρήσεις που συμβάλλουν στην αστική αναζωογόνηση</p> <p>Εγκαταστάσεις-Υποδομές για την ύδρευση νησιών και μικρών οικισμών με στόχο την κάλυψη των απαιτήσεων της Οδηγίας 98/83/Ε: Εκσυγχρονισμός-αναβάθμιση υφιστάμενων συστημάτων ύδρευσης (τηλεχειρισμός κλπ) Ανάπτυξη συστημάτων ελέγχου διαρροών σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας και συστήματα υδροληψίας, καθώς και σε δίκτυα μεταφοράς και διανομής Εφαρμογή συστημάτων επεξεργασίας νερού (π.χ. αφαλατώσεις) για την ικανοποίηση αναγκών σε νησιωτικές ή δύσκολα προσβάσιμες παράκτιες περιοχές της Αττικής με ειδικές τοπικές και κλιματικές συνθήκες</p>

III. ΠΕΠ Αττικής

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<p>Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένου νερού από ΚΕΛ Ψυττάλεια</p> <hr/> <p>Διατήρηση, προστασία, προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς:</p> <p>Ανάδειξη-αξιοποίηση αστικών «τοπόσημων» που συμβάλλουν στην αστική αναζωογόνηση και στην ελκυστικότητα των αστικών κέντρων</p> <p>Υποδομές μνημείων-μουσείων που έχουν ξεκινήσει την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο της ris3</p> <p>Ανάδειξη μεμονωμένων τοπόσημων της Περιφέρειας Αττικής, εκτός αστικού ιστού, που έχουν ιστορική σχέση με αντίστοιχα των υπό παρέμβαση περιοχών</p> <p>Προστασία, ανάδειξη, βελτίωση επισκεψιμότητας δασικών και φυσικών περιοχών της Περιφέρειας, που σχετίζονται πολιτισμικά ή ιστορικά με τις περιοχές παρέμβασης, προστατευόμενων ή όχι, στα πλαίσια κοινωνικών πρωτοβουλιών αειφόρου επιχειρηματικής δράσης</p> <hr/> <p>Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις περιοχές εφαρμογής ΟΧΕ:</p> <p>Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής αναβάθμισης και αναζωογόνησης με επίκεντρο «υποβαθμισμένες» ή «ειδικές δυναμικού χαρακτήρα» περιοχές ή συνδυασμού αυτών</p> <p>Βιώσιμη αστική κινητικότητα και ενιαίος πολεοδομικός και κυκλοφοριακός σχεδιασμός με έμφαση σε «πράσινες» διαδρομές, ιδίως σε υποβαθμισμένες περιοχές</p>
7	167.591.513,00	
8	21.797.054	

III. ΠΕΠ Αττικής

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
9	264.901.675	Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί/βρεφικοί/βρεφονηπιακοί σταθμοί, κ.λπ.)
		Ανοιχτά Κέντρα Ημέρας για Άστεγους (ΑΚΗΑ) (παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής στήριξης, πρωτοβάθμιας υγειονομικής φροντίδας, κυρίως για κάλυψη χρόνιων αστέγων)
		Παρέμβαση στο δρόμο (street work)
		Δημιουργία απασχόλησης από τις ίδιες τις ομάδες στόχου στις αντίστοιχες δομές
		Ολοκληρωμένο σχέδιο παρέμβασης εστιασμένο στις περιοχές που διαμένουν Ρομά
		Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες
		Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας
		Κέντρα Δημέρευσης ατόμων με αναπηρία, ΣΥΔ ΑΜΕΑ, Θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων
		Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών
		Ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας και φορέων
		Ανάπτυξη Περιφερειακού Δικτύου Κοινωνικών Δομών Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας (κέντρα διαμεσολάβησης, κοινωνικά παντοπωλεία, υπνωτήρια, κοινωνικά φαρμακεία και ιατρεία, τράπεζες χρόνου, κ.λπ.) και παροχής συνοδευτικών υπηρεσιών ενδυνάμωσης (για το σύνολο των ευπαθών, ομάδων του Πληθυσμού της Περιφέρειας)
		Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων Δράσεις επιμόρφωσης και κατάρτισης προσωπικού που απασχολούνται σε δομές/υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας
		Ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας αιτούντων άσυλο, δικαιούχων διεθνούς προστασίας και ασυνόδευτων ανηλίκων
Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης Ενίσχυση ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων		
10	66.544.108,00	Δράσεις συμπλήρωσης και βελτίωσης των κοινωνικών υποδομών της Περιφέρειας στους τομείς της υγείας, της πρόνοιας και της κοινωνικής φροντίδας (υποδομές α' βαθμίδας υγείας, της ψυχικής υγείας και της πρόνοιας, παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί, κ.λπ.)

III. ΠΕΠ Αττικής

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
11	Ανάπτυξη - Αναβάθμιση Στοχευμένων Υποδομών Εκπαίδευσης (ΕΤΠΑ)	66.544.108,00	Δράσεις συμπλήρωσης, βελτίωσης και εκσυγχρονισμού των υποδομών και του αναγκαίου εξοπλισμού της Εκπαίδευσης και της Δια Βίου Μάθησης στην Αττική
12	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής (με χρηματοδότηση του ΕΤΠΑ)	15.605.387	
13	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής (με χρηματοδότηση του ΕΚΤ)	5.375.600	
		1.139.966.974	

IV. ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	40.000.000	Ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών και οργανισμών της Περιφέρειας για δημιουργία και λειτουργία υποδομής παροχής υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις στους βασικούς κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς
		Ενίσχυση των φορέων του τομέα της υγείας στη Περιφέρεια για ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας, κυρίως στις απομακρυσμένες εσωτερικές ζώνες των μεγάλων νησιών και στο σύνολο των μικρών νησιών της Περιφέρειας
		Ενίσχυση των φορέων πολιτισμού της Περιφέρειας, για ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής προβολής των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας
2α	32.952.500	Ενίσχυση της παροχής φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί/βρεφικοί/βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ κ.λπ.)
		Λειτουργία κέντρων υποδοχής ή/και λειτουργία κινητών μονάδων υποστήριξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων
		Λειτουργία one stop shop/κέντρων κοινότητας ευπαθών ομάδων, με διευρυμένες υπηρεσίες
		Υποστήριξη δομών φιλοξενίας και φροντίδας ΑμεΑ
		Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
		Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις καταπολέμησης των διακρίσεων (Ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας και φορέων, συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών)
		Λειτουργία δικτύου δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (λειτουργία κοινωνικών παντοπωλείων/φαρμακείων, φροντιστηρίων, δημοτικών λαχανόκηπων, τραπεζών χρόνου κ.λπ.)
		Υποστήριξη λειτουργίας Δομών Φιλοξενίας για μετανάστες-αιτούντες άσυλο
		Υποστήριξη της λειτουργίας Κέντρων ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων
		Ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και κατάρτιση σε θέματα κοινωνικής οικονομίας
		Δράσεις δικτύωσης επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας
		Δράσεις κοινωνικής καινοτομίας

IV. ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
2β	Υποδομές υποστήριξης ανθρώπινου δυναμικού	<p>Επέκταση, Αναβάθμιση των υποδομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Υγείας</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία, επέκταση/αναβάθμιση των υποδομών πρόνοιας, κοινωνικής φροντίδας και χώρων/δομών υγιεινής (Δημιουργία -αναβάθμιση υποδομών για ευάλωτες- ειδικές ομάδες πληθυσμού, όπως εξαρτημένα άτομα, ΑΜΕΑ κ.λπ . - Δημιουργία κοινωνικών υποδομών για την κάλυψη βασικών αναγκών όπως στέγαση ομάδων πληθυσμού που πλήττονται από φτώχεια - Εξοπλισμοί κοινωνικών υποδομών για βελτίωση της λειτουργίας τους - Κοινωνικές υποδομές εκπαιδευτικού, πολιτιστικού, ψυχαγωγικού ή άλλου χαρακτήρα για τους πολίτες) <p>Ενίσχυση επενδύσεων σε υποδομές για ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων</p> <p>Αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων (ιδιαίτερη έμφαση στην πρωτοβάθμια -δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με στόχο τη βελτίωση των κτιριακών υποδομών και του εξοπλισμού)</p> <p>Αναβάθμιση των υποδομών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης</p> <p>Ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης των δημόσιων κτηρίων και για εγκατάσταση αποδοτικών συστημάτων ενέργειας, με προτεραιότητα την αξιοποίηση της γεωθερμίας</p>
3	Προστασία του περιβάλλοντος και των πόρων και μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον, με επάρκεια πόρων για ανάπτυξη, απασχόληση και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής	<p>Ορθολογικός και αποτελεσματικός σχεδιασμός και δράσεις προστασίας των ακτών της Περιφέρειας από διάβρωση</p> <p>Εξειδίκευση του εθνικού σχεδιασμού για την αντιμετώπιση των κινδύνων από πλημμύρες και άμεσες παρεμβάσεις αντιπλημμυρικών έργων</p> <p>Εφαρμογή συστημάτων ηλεκτρονικής παρακολούθησης και έγκαιρης ειδοποίησης για πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές</p> <p>Δράσεις ευαισθητοποίησης του πληθυσμού για την αντιμετώπιση καταστροφών</p> <p>Έργα /δράσεις διαχείρισης στερεών αποβλήτων με διαλογή στην πηγή</p> <p>Έργα ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου ύδατος</p> <p>Συμπληρωματικά έργα ολοκλήρωσης των υποδομών για τη βελτίωση επεξεργασίας λυμάτων, σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, καθώς και σε τουριστικές περιοχές</p>

IV. ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
			Έργα αξιοποίησης επιφανειακών και θαλάσσιων υδάτων για χρήση ή/και για εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα Ενίσχυση των επενδύσεων για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς
			Προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς (επίγειας και θαλάσσιας) και τουριστική αξιοποίηση υπόγειων φυσικών πόρων (ιαματικά νερά)
			Δράσεις αποκατάστασης και φύλαξης των οικοσυστημάτων Δράσεις/έργα ανάδειξης των οικοσυστημάτων
			Πρώθηση δράσεων αναβάθμισης αστικού φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος
			Ενίσχυση/πρώθηση βιοκλιματικών αναπλάσεων στα αστικά κέντρα
			Πρώθηση δράσεων αστικής κινητικότητας
4	Συμπλήρωση-ολοκλήρωση διατηρήσιμων υποδομών για την ανάπτυξη και την απασχόληση	60.000.000	Ολοκλήρωση, βελτίωση ή/και αναβάθμιση δια νησιωτικών λιμενικών/θαλασσίων συνδέσεων της Περιφέρειας Αναβάθμιση και βελτίωση των σημαντικότερων δικτύων υποδομών (τουριστικοί προορισμοί και παραγωγικά κέντρα), που συνδέουν την ενδοχώρα των νησιών με πύλες εισόδου-εξόδου κάθε νησιού Βελτίωση κυκλοφοριακών συνθηκών, για την εξασφάλιση της οδικής ασφάλειας
5	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	4.826.548	
6	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	602.952	
		301.669.500	

V. ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	70.390.886	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ενημέρωσης, ψυχαγωγίας των πολιτών, επισκεπτών και τουριστών της Περιφέρειας
		Ανάπτυξη εφαρμογών και διαδραστικών υπηρεσιών εξυπηρέτησης πολιτών σε αστικά κέντρα (π.χ. θέσεις parking, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις κ.λπ.)
		Σχεδιασμός και ανάπτυξη συστήματος μέτρησης και παρακολούθησης της ποιότητας ζωής σε μεγάλα αστικά κέντρα και ενημέρωση πολιτών σε πραγματικό χρόνο κ.λπ.
2	157.585.730	Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συλλεκτών για εξοικονόμηση ενέργειας σε δημοτικά κτίρια, σχολεία, μουσεία, νοσοκομεία κ.α.
		Δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης δημοτικών υποδομών που μεταξύ άλλων περιλαμβάνει την αντικατάσταση συμβατικών λαμπτήρων φωτισμού κτηρίων και δημοτικού φωτισμού με λαμπτήρες χαμηλής κατανάλωσης, την αντικατάσταση κουφωμάτων και κατασκευή μονώσεων
		Τοποθέτηση συστημάτων ελέγχου ενεργειακής κατανάλωσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του ενεργειακού εφοδιασμού των δημόσιων υποδομών
		Αναβάθμιση κτιρίων και βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων
		Πρωώθηση εναλλακτικών αστικών μεταφορών
		Επενδύσεις σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών
		Επενδύσεις σε μέσα και συστήματα πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών
		Επενδύσεις στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων - Παρεμβάσεις σε Χώρους Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ) καθώς και σε Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) της Περιφέρειας - Παρεμβάσεις στον τομέα διαλογής στην πηγή, της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης και εναλλακτικής διάθεσης των Αστικών Στερεών Αποβλήτων
		Επενδύσεις στην διαχείριση ύδατος - Δράσεις για την παρακολούθηση των υδάτων κολύμβησης με στόχο την διασφάλιση καλής ποιότητας υδάτων κολύμβησης σε συνδυασμό με την διαχείριση των υγρών αποβλήτων εντός περιοχών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης

V. ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<p>- Δράσεις παρακολούθησης και καταγραφής της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων της Περιφέρειας για την αποτελεσματική διαχείριση του παρεχόμενου ύδατος και την βελτίωση της ποιότητας όπως: Εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των δικτύων ύδρευσης Αντικατάστασης υφιστάμενων παλαιών υποδομών ύδρευσης Ανάπτυξης συστημάτων ελέγχου διαρροών στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής ύδατος, καθώς και προμήθεια εξοπλισμού διαχείρισης ύδατος</p>
		<p>Επενδύσεις στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων εντός περιοχών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης</p>
		<p>Επενδύσεις για τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών με την προστασία και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών τοπίων</p>
		<p>Επενδύσεις για την προστασία εθνικά προστατευόμενων περιοχών</p> <ul style="list-style-type: none"> - Διαχείριση φερτών υλών σε παράκτιες λιμνοθάλασσες - Δράσεις περιορισμού / εξάλειψης αμμοληψιών σε προστατευόμενες περιοχές - Παρακολούθηση και έλεγχος διάβρωσης καθώς και εξειδικευμένων δομών παράκτιων τύπων οικοτόπων σε αμμοθίνες - Καθορισμός προτεραιοτήτων δράσης για τη διατήρηση και αποκατάσταση οικοτόπων που κινδυνεύουν από την κλιματική αλλαγή - Ανάσχεση διάβρωσης και ερημοποίησης εδαφών - Παρακολούθηση και εφαρμογή μέτρων αντιρρύπανσης και αποκατάστασης ρυπασμένων-υποβαθμισμένων περιοχών οικοτόπων - Εκπόνηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης οικότουρισμού σε Περιφερειακά Πάρκα (Διαχείριση επισκεπτών, προβολή και ανάδειξη) - Δράσεις/έργα υποστήριξης του πράσινου τουρισμού και του οικότουρισμού - Σχεδιασμός πράσινων υποδομών και οριοθέτηση οικολογικών διαδρόμων σε επίπεδο Περιφέρειας κ.λπ.
		<p>Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης σε μεγάλες πόλεις της Περιφέρειας, αστικές αναπλάσεις ιστορικών και εμπορικών κέντρων, πεζοδρομήσεις, αστικές αναπλάσεις για τη μείωση του φαινομένου της θερμικής αστικής νησίδας (για την βελτίωση του βιοκλίματος σε αστικές περιοχές), ποδηλατόδρομοι, αστικός εξοπλισμός κ.λπ.</p>
		<p>Επενδύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας εντός ή πλησίον πολεοδομικών συγκροτημάτων</p>

V. ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
3	131.460.848	Αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών οδικών αξόνων που συνδέουν και υποστηρίζουν τα ΔΕΔ-Μ
		Αναβάθμιση λιμενικών υποδομών του δικτύου ΔΕΔ-Μ
		Αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών οδικών αξόνων που συνδέουν και υποστηρίζουν τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών
		Εφαρμογή ευφυών συστημάτων ελέγχου μεταφορών
		Παιδικοί σταθμοί ΚΔΑΠ
		Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών για άτομα που έχουν την ευθύνη φροντίδας παιδιών παιδικοί/βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ) σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό
4	81.618.629	Λειτουργία δομών κοινωνικής φροντίδας ΑΜΕΑ (ΚΔΑΠ ΜΕΑ, Βρεφονηπιακοί ολοκληρωμένης Φροντίδας κ.λπ.)
		<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις υποστήριξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων για την κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωσή τους - Λειτουργία Stop shops - Κέντρα Κοινότητας ευπαθών ομάδων που προσφέρουν μία ευρεία γκάμα υπηρεσιών για την πρόωθηση στην απασχόληση και την κοινωνική ένταξη - Λειτουργία κέντρων υποδοχής αστέγων με πρόβλεψη κινητών μονάδων
		<ul style="list-style-type: none"> - Υποστήριξη ατόμων που υφίστανται διακρίσεις, παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας σε ευπαθείς ομάδες - Λειτουργία Δομών κοινωνικής φροντίδας ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) - Λειτουργία Δικτύου δομών για την καταπολέμηση της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία κ.α.) - Λειτουργία Δομών αποϊδρυματοποίησης παιδιών (η λειτουργία των οποίων στηρίζεται στην κοινότητα) - Αναβάθμιση και «επαγγελματοποίηση» των κοινωνικών υπηρεσιών - Υποστήριξη οικογενειών με στόχο την παροχή φροντίδας σε οικογενειακό, ή τύπου οικογενειακό πλαίσιο (family like) σε παιδιά που έχουν ανάγκη - Ανάπτυξη ολοκληρωμένου δικτύου κοινωνικών υπηρεσιών, όπως ατομικής φροντίδας, συμβουλευτικής οικογένειας, ημερήσιας φροντίδας, υποστήριξης αναζήτησης εργασίας, νοσηλείας, φροντίδας ορφανών παιδιών, κ.λπ. - Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας ΑμεΑ - Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠ ΜΕΑ) - Βρεφονηπιακοί σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας για παιδιά με αναπηρία - Δράσεις επιμόρφωσης και κατάρτισης του προσωπικού που απασχολούνται σε Δομές-Υπηρεσίες Κοινωνικής Φροντίδας

V. ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<ul style="list-style-type: none"> - Ενέργειες προώθησης της ισότητας των ευκαιριών - Δράσεις ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης της τοπικής κοινωνίας και φορέων - Ανάπτυξη μεικτών ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (ομάδες στόχοι που υφίστανται διακρίσεις με ομάδες τυπικού πληθυσμού) - Συμβουλευτικά Κέντρα για άτομα που υφίστανται διακρίσεις π.χ. κακοποιημένες γυναίκες κ.α. - Κέντρα διημέρευσης ατόμων με αναπηρία Κέντρα δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά και έφηβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες - Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑμεΑ
		<ul style="list-style-type: none"> - Επενδύσεις στην κοινωνική οικονομία και τις κοινωνικές επιχειρήσεις σε τοπικό επίπεδο Η ανάπτυξη θερμοκοιτίδων για την κοινωνική οικονομία - Η στήριξη για ανάπτυξη καινοτομίας - συστάδες επιχειρήσεων (clusters) - Δράσεις δικτύωσης επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομία
		Ανάπτυξη και Εφαρμογή του Δικτύου Προστασίας Υγείας του Πληθυσμού (Health Safety Net) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
		Τοπικά σχέδια δράσης για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας
5	48.893.093	<p>Ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοικτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας νοσηλείας και μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης για ευπαθείς ομάδες Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Παιδιών και Ηλικιωμένων, Ξενώνες/Δομές προστασίας ευπαθών κοινωνικά ομάδων, λειτουργία χώρων υγιεινής</p>
		Υποδομές για περιθωριοποιημένες κοινότητες (μικρής κλίμακας υποδομές για κοινότητες ρομά)
		Αναβάθμιση υποδομών για Α' βήθμια και Β' βήθμια εκπαίδευση
6	1.530.349	
7	7.506.197	
	498.985.732	

VI. ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας	10.360.312	Υπηρεσίες και εφαρμογές Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
	Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών		Δράσεις ανάδειξης του πολιτισμού και βελτίωσης της τουριστικής κίνησης
2	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων	31.080.937	Υπηρεσίες και εφαρμογές υγείας- πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης
4	Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς	27.307.908	Ανάπτυξη- αναβάθμιση δικτύων τηλεθέρμανσης
			Δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των δημοσίων κτιρίων
			Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πολιτών για την εξοικονόμηση ενέργειας και τις ΑΠΕ, καθώς επίσης και δράσεις δημιουργίας πληροφοριακών εργαλείων για την ανακαίνιση των κτιρίων
5	Πρώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	24.354.612	Δράσεις πρόληψης, αντιμετώπισης και διαχείρισης πλημμυρικών φαινομένων (αντιμετώπισης πλημμυρικών συμβάντων, διευθετήσεις ρεμάτων, αποκαταστάσεις στραγγιστικών δικτύων κ.λπ.)
			Δράσεις πρόληψης, αντιμετώπισης και διαχείρισης πυρκαγιών και λοιπών κινδύνων
			Δράσεις ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και διασφάλισης της προστασίας των πολιτών από φαινόμενα φυσικών κινδύνων
6	Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και πρώθηση της αποδοτικότητας των πόρων	61.110.889	Έργα επέκτασης και αναβάθμισης υποδομών ύδρευσης για την εξασφάλιση της επάρκειας του νερού (Δομικά έργα ενίσχυσης ύδρευσης και έργα αποκατάστασης υφιστάμενων υποδομών για την εξασφάλιση της επάρκειας του πόσιμου)
			<ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση διαχείρισης υδατικών πόρων σύμφωνα με το σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής της περιφέρειας - Δράσεις αποτελεσματικής οργάνωσης υπηρεσιών διαχείρισης υδάτων - Δράσεις Διασφάλισης ποιότητας πόσιμου νερού

VI. ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις για την προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού (εξοικονόμηση νερού και ανάκτηση κόστους ύδατος) - Δράσεις προστασίας και διαχείρισης υδατικών πόρων - Δράσεις για τις σημειακές πηγές απορρίψεων που ενδέχεται να προκαλέσουν ρύπανση - Βελτίωση της διαχείρισης των υδατικών πόρων σύμφωνα με το σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής της περιφέρειας
		<ul style="list-style-type: none"> - Έργα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών προορισμών αναδεικνύοντας τοπικά πλεονεκτήματα (Στοχευόμενες παρεμβάσεις σε τουριστικούς προορισμούς για την αξιοποίηση τοπικών αναξιοποίητων πλεονεκτημάτων) - Δράσεις σχεδίου ολοκληρωμένης τουριστικής προβολής Περιφέρειας - Έργα ανάδειξης πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και λειτουργικής τους δικτύωσης (Δράσεις προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς και προώθηση της ανακάλυψης της φυσικής κληρονομιάς της Περιφέρειας) - Ανάπτυξη δικτύων θεματικών πολιτιστικών διαδρομών, εκδηλώσεων, πολιτιστικών φεστιβάλ και δημιουργίας και προβολής δικτύων προσβάσιμων προορισμών (διαδρομών, υποδομών και μέσων) τουριστικού ενδιαφέροντος για ΑμεΑ)
		Δράσεις για την αποκατάσταση, διατήρηση και αξιοποίηση της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων των τόπων NATURA 2000
		<ul style="list-style-type: none"> Δράσεις βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος (βελτίωσης της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα - καταγραφής, παρακολούθησης και μείωσης του θορύβου) - Δράσεις περιβαλλοντικής αναβάθμισης-ανάκτησης του οικιστικού ιστού, προστασίας των ελεύθερων χώρων στα αστικά κέντρα με έμφαση στις υποβαθμισμένες περιοχές - Δημιουργία δικτύων ποδηλατοδρόμων και διαδρομών περιπάτου - Δράσεις Χωροταξικής και Πολεοδομικής Οργάνωσης)
7	54.032.942	<p>Βελτίωση των μεταφορικών υποδομών που συνδέουν την Περιφέρεια με το ΔΕΔ-Μ</p> <ul style="list-style-type: none"> Έργα λειτουργικής αναβάθμισης και οδικής ασφάλειας του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και διασύνδεσης με τους κάθετους άξονες και την Εγνατία οδό

VI. ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
8	1.753.367	<p>Πρώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις ενίσχυσης της καινοτομικής και επιχειρηματικής κουλτούρας - Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης
9	23.240.115	<p>Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (ΕΤΠΑ)</p> <p>Ανάπτυξη και αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών (Δημιουργία, βελτίωση, αναβάθμιση, επέκταση κοινωνικών υποδομών όπως δομές αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης ΑμεΑ, κέντρα διημέρευσης, παιδικοί, βρεφονηπιακοί σταθμοί ΚΔΑΠ-ΜΕΑ, υποδομές φροντίδας αστέγων κ.λπ.)</p> <p>Βελτίωση προσβασιμότητας ΑΜΕΑ</p>
10	21.308.834	<p>Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (ΕΚΤ)</p> <p>Παροχή υπηρεσιών φροντίδας φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί, ΚΔΑΠ, κ.λπ.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Υποστήριξη ατόμων με αναπηρία που δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν και αποφυγή ιδρυματισμού / Μείωση της ακούσιας νοσηλείας - Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες - Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας - Κέντρα Διημέρευσης ατόμων με αναπηρία - Δικτύωση και κοινωνική εκπροσώπηση των ΑμεΑ - Συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη <p>Εξατομικευμένη επαγγελματική συμβουλευτική και κατάρτιση για την πρόωση στην αγορά εργασίας</p> <p>Ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση της κοινωνίας και των επιχειρήσεων για θέματα διακρίσεων και πρόσβασης στην αγορά εργασίας</p> <p>Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες</p> <p>Ανάπτυξη προγραμμάτων υποστήριξης των ατόμων με ψυχική αναπηρία (λειτουργία ξενώνων, προστατευμένα διαμερίσματα)</p> <p>Αντιμετώπιση επιπτώσεων κοινωνικοοικονομικής κρίσης για Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες - Health Safety Net (κοινωνικά ιατρεία, health voucher κ.α.)</p> <p>Δημιουργία Ολοκληρωμένου Δικτύου Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας για άτομα που διαβιώνουν σε συνθήκες φτώχειας ή ανήκουν σε Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (Ε.Κ.Ο)</p>

VI. ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<ul style="list-style-type: none"> - Κοινωνικές Δομές Άμεσης Αντιμετώπισης Φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία κ.α.) - Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων - Κέντρα διημέρευσης
		Παρεμβάσεις αντιμετώπισης της παιδικής φτώχειας
		Ενθάρρυνση του εθελοντισμού σε θέματα κοινωνικής προστασίας (τοπικά δίκτυα, ομάδες ΜΚΟ)
		Δράσεις προώθησης κοινωνικής επιχειρηματικότητας (ευαισθητοποίηση ενημέρωση σε θέματα κοινωνικής οικονομίας - δράσεις δικτύωσης επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας)
11	59.740.115	<p>Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών σχολικής εκπαίδευσης (Κατασκευή εγκαταστάσεων για τη στέγαση και λειτουργία δομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης</p>
12	5.654.781	
13	432.417	
	330.737.541	

VII. ΠΕΠ Ηπείρου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	43.763.967	<p>Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη και χρήση ψηφιακών συστημάτων, προϊόντων και υπηρεσιών από τους Ο.Τ.Α. (π.χ. έλεγχος και διαχείριση εγκαταστάσεων επεξεργασίας και δικτύων διανομής πόσιμου ύδατος, εγκαταστάσεων επεξεργασίας και δικτύων συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων, μηχανισμού αποκομιδής απορριμμάτων, στόλου μηχανημάτων εργοταξίου και πολιτικής προστασίας κοινωφελών δικτύων ηλεκτροδότησης και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας - Ανάλυση κοστολόγησης και τιμολόγησης πόσιμου νερού - Οργάνωση και διάθεση δεδομένων περιοχών Natura 2000 - Ανάπτυξη προϊόντων ΤΠΕ για την παροχή πληροφοριών, δεδομένων και λειτουργική διασύνδεση με τοπικές επιχειρήσεις κ.λπ.)
2	130.849.654	<p>Προστασία περιβάλλοντος και αειφόρος ανάπτυξη</p> <ul style="list-style-type: none"> Αναβάθμιση κτιρίων και βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων Επενδύσεις για την βελτίωση της ενεργητικής αποδοτικότητας των μεταφορών ιδίως σε αστικές περιοχές (Β.Α.Α.) Δράσεις βελτίωσης ενεργειακής αποδοτικότητας σε αστικά κέντρα (δημοτικός φωτισμός) Επενδύσεις σε έργα πρόληψης φυσικών καταστροφών Δράσεις μείωσης απώλειας νερών από συστήματα υδροληψίας και διανομής ύδατος Δράσεις για την επάρκεια και εξοικονόμηση πόσιμου νερού (υποδομές συλλογής, μεταφοράς αποθήκευσης επεξεργασίας και διανομής) Σχέδια ασφάλειας νερού στις μεγάλες ΔΕΥΑ Υποδομές συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων (Οικισμοί Γ΄ προτεραιότητας) Υποδομές συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων σε μικρούς οικισμούς που γειτνιάζουν σε υδάτινα συστήματα ή σε ακτές κολύμβησης Επενδύσεις για την ανάδειξη της τοπικής οικονομίας με την αξιοποίηση του πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών natura Εκπόνηση χωροταξικών μελετών (ΤΧΣ, ΕΧΣ ΡΣΕ, ΠΕΧΠ) - Επενδύσεις σε έργα αστικής αναζωογόνησης Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης με ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ παρεμβάσεων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα - Παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικότητας του αστικού χώρου

VII. ΠΕΠ Ηπείρου		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<ul style="list-style-type: none"> - Παρακολούθηση και περιορισμός της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ηχορύπανσης και της ακτινοβολίας - Χρήση καινοτόμων τεχνολογιών - Παρεμβάσεις για την ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου - Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου (μητροπολιτικά πάρκα) στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα - Προστασία και ανάδειξη των ιστορικών κέντρων - Δημιουργία μόνιμων δομών περιβαλλοντικής ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, στα αστικά κέντρα κ.λπ.)
3	74.360.780	Υλοποίηση υποδομών μεταφορών στο πλαίσιο ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων
4	28.940.680	Μικρές παρεμβάσεις υποδομών και εξοπλισμός μονάδων υγείας - πρόσβαση σε ευπαθείς ομάδες
		Κοινωνικές υποδομές (υποδομές πρόνοιας, ΑΜΕΑ, εξειδικευμένα κέντρα ξενώνες, κέντρα σίτισης κ.λπ.)
		Υποδομές για περιθωριοποιημένες κοινότητες (μικρής κλίμακας υποδομές για κοινότητες ρομά)
		Υποδομές για προσχολική αγωγή καθώς και για Α βάρθμια και Β βάρθμια εκπαίδευση
		Υποδομές για την Δια Βίου Μάθηση
5	41.934.630	Λειτουργία δομών κοινωνικής φροντίδας ΑΜΕΑ (ΚΔΑΠ ΜΕΑ, Βρεφονηπιακοί ολοκληρωμένες φροντίδας)
		Υποστήριξη ατόμων που υφίστανται διακρίσεις όπως γυναίκες θύματα κακοποίησης, κακοποιημένα παιδιά κ.λπ.
		Δράσεις για ρομά - Κέντρα κοινότητας / one stop shop για προώθηση στην απασχόληση και την κοινωνική ένταξη
		Παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας σε ευπαθείς ομάδες (ΚΗΦΗ, κοινωνικά παντοπωλεία, μαγειρεία, ξενώνες αστέγων, δομές πρόληψης κ.λπ.)
		Παροχή στήριξης για επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας
6	786.274	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ
7	5.210.908	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ
	325.846.893	

VIII. ΠΕΠ Θεσσαλίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΙΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	61.875.000	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της Περιφερειακής Προστιθέμενης Αξίας
		<p>Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ στον τομέα ψηφιακών υποδομών</p> <p>Ενίσχυση των φορέων πολιτισμού για την ανάπτυξη υποδομών ηλεκτρονικής προβολής των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας (καινοτόμα εργαλεία και μέσα)</p>
2α	70.000.000	Δράσεις ευαισθητοποίησης, συμβουλευτικής, επαγγελματικού προσανατολισμού, προώθησης στην απασχόληση και δημοσιότητας
		Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί/βρεφικοί/βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, κ.λπ.) για άτομα που έχουν την ευθύνη φροντίδας παιδιών σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό
		<ul style="list-style-type: none"> - Λειτουργία κέντρων υποδοχής αστέγων με πρόβλεψη κινητών μονάδων υποστήριξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (π.χ. ρομά) - Λειτουργία one stop shop / κέντρων κοινότητας ευπαθών ομάδων, με διευρυμένες υπηρεσίες (φτωχές οικογένειες - ρομά)
		Λειτουργία Ανοιχτών Κέντρων Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)
		Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες
		Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας
		Δομές και υπηρεσίες προνοιακής φροντίδας, (όπως στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑΜΕΑ, κέντρα διημέρευσης ΑΜΕΑ, ξενώνες και οικοτροφεία παιδιών ή εφήβων ΑΜΕΑ, κατασκηνώσεις, εκπαιδευτικός και ψυχαγωγικός τουρισμός κ.λπ.)
		Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
		Κέντρα Ημερησίας Φροντίδας Ηλικιωμένων
		Ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών (καλύπτει υπηρεσίες που προωθούν την απασχολησιμότητα και κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων στα κέντρα φιλοξενίας και αιτούντων άσυλο μεταναστών/ανηλίκων)

VIII. ΠΕΠ Θεσσαλίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		Δίκτυο Προστασίας Υγείας του Πληθυσμού (health safety net)
		Δράσεις αποϊδρυματοποίησης παιδιών
		Ίδρυση λειτουργία δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά φαρμακεία, κοινωνικά ιατρεία, δημοτικοί λαχανόκηποι, τράπεζες χρόνου, κοινωνικά φροντιστήρια, θερινές δραστηριότητες κ.λπ.)
		Δράσεις τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων σε επιλεγμένες μικροπεριοχές της Περιφέρειας με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας και την κοινωνική ένταξη των ευπαθών ομάδων (δικτύωση, συμβουλευτική, start-ups κ.λπ.)
		Παροχή στήριξης για επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας
2β	31.250.000	Επέκταση, αναβάθμιση των υποδομών όλων των βαθμίδων υγείας
		<ul style="list-style-type: none"> - Επέκταση αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών - Δημιουργία -αναβάθμιση υποδομών για ευάλωτες -ειδικές ομάδες πληθυσμού όπως τα εξαρτημένα άτομα, τα ΑμεΑ, κ.α. - Δημιουργία κοινωνικών υποδομών για την κάλυψη βασικών αναγκών όπως η στέγαση και η σίτιση ομάδων πληθυσμού που πλήττονται από την φτώχεια ή/και κοινωνικό αποκλεισμό - Εξοπλισμοί κοινωνικών υποδομών για βελτίωση της λειτουργίας τους - Κοινωνικές υποδομές εκπαιδευτικού, πολιτιστικού, ψυχαγωγικού ή άλλου χαρακτήρα
		Βελτίωση πρόσβασης ΑΜΕΑ σε υποδομές υγείας και κοινωνικές υποδομές
		Υποδομές που συμβάλουν στην τοπική ανάπτυξη (στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης)
		Επενδύσεις από δράσεις τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία κοινοτήτων σε οικιστικές και αγροτικές περιοχές (CLLD)
		Αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης
3	100.375.000	Ενίσχυση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων
		Βιοκλιματικές αναπλάσεις αστικών περιοχών Πρωώθηση βιώσιμης κινητικότητας (αστικές περιοχές)
		Δράσεις σχεδιασμού, πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών
		Συμπληρωματικά έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων με διαλογή στην πηγή - κομποστοποίηση

VIII. ΠΕΠ Θεσσαλίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
			Έργα εξασφάλισης επαρκούς και ποιοτικού πόσιμου ύδατος (υδρομαστεύσεις, γεωτρήσεις, δεξαμενές αγωγοί αντλιοστάσια, αφαλάτωση σε νησιά, εξοικονόμηση ύδατος στα δίκτυα διανομής)
			Δράσεις ορθολογικής διαχείρισης που προκύπτουν από τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής
			Έργα για τη βελτίωση επεξεργασίας λυμάτων σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, τουριστικές περιοχές και ζώνες πόσιμου νερού με ισοδύναμο πληθυσμό κάτω από 2.000 κατοίκους
			Δράσεις για την ενίσχυση της ελκυστικότητας των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
			Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών NATURA
			Δράσεις αναβάθμισης αστικού φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (ποδηλατοδρόμοι, μονοπάτια, κινητικότητα σε αστικά κέντρα της Περιφέρειας)
4	Ανάπτυξη Εκσυγχρονισμός Συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη	130.250.000	Λειτουργική αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών οδικών συνδέσεων και σύνδεση με το διαπεριφερειακό δίκτυο
			Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός λιμένων περιφέρειας
5	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	6.012.350	
6	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	1.368.324	
		401.130.674	

ΙΧ. ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	22.382.206	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στον τομέα του πολιτισμού για τον εμπλουτισμό του τουρισμού εμπειρίας
		Ανάπτυξη υποδομής για υπηρεσίες τηλε-εκπαίδευσης στον τομέα του τουρισμού
2	33.529.790	Ενίσχυση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων
		Αντιμετώπιση κινδύνων και καταστροφών
		Προστασία των ακτών από την διάβρωση
		Δράσεις ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου ύδατος (μείωσης απώλειας ύδατος, κατασκευή μονάδων ασφαλάτωσης διύλισης, συστήματα παρακολούθησης ποιότητας ύδατος)
		Δράσεις για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς
		Δράσεις για την προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς
		Δράσεις προστασίας και ανάδειξης των οικοσυστημάτων της περιφέρειας
		Δράσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης
3	41.143.624	Δράσεις αναβάθμισης λιμενικών υποδομών
		Δημιουργία και βελτίωση υποδομών σύνδεσης με τις πύλες εισόδου-εξόδου
		Ολοκλήρωση, βελτίωση ή/και αναβάθμιση διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών λιμενικών συνδέσεων
		Δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών πρόνοιας (Παιδικοί σταθμοί, υποδομές φροντίδας παιδιών, ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κ.λπ.)
		Βελτίωση υποδομών για προσχολική αγωγή καθώς και για Α βάρθμια και Β βάρθμια εκπαίδευση
4	43.019.780	Δράσεις για την βελτίωση της απασχολησιμότητας ατόμων που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό
		Δράσεις ενσωμάτωσης περιθωριοποιημένων ομάδων (για ρομά - Κέντρα κοινότητας/one stop shop για προώθηση στην απασχόληση και την κοινωνική ένταξη)
		Δράσεις για την βελτίωση της θέσης ατόμων που κινδυνεύουν από διακρίσεις (ΚΔΑΠ ΜΕΑ, Βρεφονηπιακοί ολοκληρωμένης Φροντίδας, κέντρα διημέρευσης, συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες κ.λπ.)
		Δράσεις βελτίωσης των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών (ΚΗΦΗ, κέντρα φιλοξενίας μεταναστών/αιτούντων άσυλο, κοινωνικά παντοπωλεία κ.λπ.)
		Ενίσχυση κοινωνικής επιχειρηματικότητας

ΙΧ. ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
5	Ενίσχυση περιφερειακής συνοχής (Θ.Σ. 6,79) (αφορά μικρά νησιά)	25.000.000	Δράσεις για βελτίωση των υποδομών συλλογής επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων σε μικρά νησιά
			Δράσεις ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου ύδατος σε μικρά νησιά
			Δράσεις για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μικρών νησιών
			Ολοκλήρωση, βελτίωση ή/και αναβάθμιση διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών λιμενικών συνδέσεων των μικρών νησιών
			Βελτίωση οδικής ασφάλειας του οδικού δικτύου μικρών νησιών
			Δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών πρόνοιας (Παιδικοί σταθμοί, υποδομές φροντίδας παιδιών, ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κ.λπ.)
			Αναβάθμιση υποδομών εκπαίδευσης
			Ενίσχυση κοινωνικής επιχειρηματικότητας
6	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	2.288.542	
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	806.620	
		168.170.562	

Χ. ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	22.995.670	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
2	11.280.344	<p>Δράσεις για την προώθηση της περιφερειακής και τοπικής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης</p> <p>Συμπλήρωση της λειτουργικότητας υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων της δημόσιας διοίκησης και της αυτοδιοίκησης ώστε να προστεθούν νέες λειτουργίες (ψηφιακές υπογραφές, ηλεκτρονική τιμολόγηση, ηλεκτρονικές προμήθειες, κ.ο.κ.) ή να βελτιωθεί ο βαθμός πληροφοριακής τους ωριμότητας στο επίπεδο των πλήρων ψηφιακών συναλλαγών με τους πολίτες</p> <p>- Ψηφιοποίηση πολιτιστικού περιεχομένου με σκοπό να αξιοποιηθεί στη συνέχεια σε δράσεις ολοκληρωμένης τουριστικής προβολής</p> <p>- Ψηφιοποίηση και διάθεση με όρους ανοικτής πρόσβασης δημόσιων δεδομένων</p> <p>Ανάπτυξη συστημάτων αλληλεπίδρασης των Δήμων με τους δημότες τους στη λογική των «έξυπνων πόλεων»</p>
3	104.132.987	<p>Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων</p> <p>- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση των δημοσίων κτιρίων, εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού σε νέα και υφιστάμενα κτίρια, επεμβάσεις στο κέλυφος, και στα λειτουργικά χαρακτηριστικά του κτιρίου, με προτεραιότητα σε μεγάλα ενεργοβόρα κτίρια όπως: κτίρια σχολείων, γυμναστήρια, κολυμβητήρια κ.α.</p> <p>- Προώθηση έργων επίδειξης</p> <p>- Προώθηση κεντρικών θερμικών ηλιακών συστημάτων σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές</p> <p>- Προώθηση χρήσης άλλων ΑΠΕ, όπως αβαθούς γεωθερμίας χαμηλής ενθαλπίας σε δημόσια κτίρια κ.ά.</p>
4	32.878.754	<p>Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς</p> <p>- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση των δημοσίων κτιρίων, εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού σε νέα και υφιστάμενα κτίρια, επεμβάσεις στο κέλυφος, και στα λειτουργικά χαρακτηριστικά του κτιρίου, με προτεραιότητα σε μεγάλα ενεργοβόρα κτίρια όπως: κτίρια σχολείων, γυμναστήρια, κολυμβητήρια κ.α.</p> <p>- Προώθηση έργων επίδειξης</p> <p>- Προώθηση κεντρικών θερμικών ηλιακών συστημάτων σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές</p> <p>Προώθηση χρήσης άλλων ΑΠΕ, όπως αβαθούς γεωθερμίας χαμηλής ενθαλπίας σε δημόσια κτίρια κ.ά.</p>

Χ. ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<p>Πρώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (στα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας π.χ. Θεσσαλονίκη, Σέρρες κ.λπ.)</p>
5	73.939.005	<p>Πρώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων</p> <ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους, συγκράτησης του επιφανειακού νερού και προστασίας του περιβάλλοντος - Εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων από πλημμύρες ανά λεκάνη απορροής ποταμού - Επενδύσεις για παράδειγμα για τη διαμόρφωση-διευθέτηση κοιτών ποταμών/χειμάρρων/λιμνών, για την ενίσχυση αναχωμάτων προστασίας ποταμών, χειμάρρων και λιμνών κ.α. <p>Κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων σε αστικές και περιαστικές περιοχές</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επενδύσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών - Ενίσχυση δομών και υποδομών φορέων πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή <p>Ενίσχυση συστημάτων και εξοπλισμού φορέων πολιτικής προστασίας για την πρόληψη και αντιμετώπιση των επιπτώσεων των σεισμών</p>
6	120.800.309	<p>Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και πρώθηση της αποδοτικότητας των πόρων</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ενέργειες εφαρμογής των Διαχειριστικών Σχεδίων των οικείων Υδατικών Διαμερισμάτων, παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων, προστασία υδατικών συστημάτων, δράσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση του νερού, κ.λπ. - Εξοικονόμηση και βελτίωση ποιότητας ύδατος <p>Δράσεις για τη μείωση απωλειών από συστήματα αποθήκευσης, υδροληψίας και διανομής ύδατος (έλεγχος διαρροών και απολήψεων νερού, αποκατάσταση, επέκταση, εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων και δικτύων ύδρευσης με στόχο τον περιορισμό απωλειών)</p> <p>Γενικότερα μέτρα για την ορθολογική διαχείριση επιφανειακών και υπόγειων υδάτων</p> <p>Ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών εξαγωγής, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διανομής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επεμβάσεις σε αναδυόμενους νέους πόλους τουριστικού ενδιαφέροντος (π.χ. Όλυμπος, Βέροια, Έδεσσα, Πέλλα κ.α.) - Επεμβάσεις σε προορισμούς που συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον επισκεπτών προερχόμενων από τις νέες τουριστικές αγορές (βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία, μνημεία της οθωμανικής περιόδου, δίκτυα μνημείων) - Ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων κατά μήκος των οδικών και θαλάσσιων με την προοπτική της λειτουργικής τους δικτύωσης

Χ. ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<p>Ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων στους ορεινούς όγκους, προκειμένου να εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμα η άρση της απομόνωσης των περιοχών αυτών και η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων</p>
		<p>Βελτίωση και επέκταση μουσειακών υποδομών</p>
		<p>Δημιουργία οικοπολιτιστικών διαδρομών και δικτύων</p>
		<ul style="list-style-type: none"> - Σχέδια Διαχείρισης για την προστασία της βιοποικιλότητας (Μέτρα ελέγχου και αποκατάστασης ρυπασμένων-υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων) - Μέτρα/έργα πράσινων υποδομών που στοχεύουν στην αναβάθμιση του οικοσυστήματος και την βιώσιμη διαχείριση των πόρων - Ενίσχυση των πράσινων υποδομών για την αναβάθμιση των οικολογικών διαδρόμων και την βελτίωση της συνδεσιμότητας-συνεκτικότητας του δικτύου των περιοχών Natura 2000 - Ενέργειες παρακολούθησης και εξέτασης της επικινδυνότητας φαινομένων που απειλούν φυσικούς οικοτόπους (π.χ. διάβρωση σε παράκτιους οικοτόπους προτεραιότητας) - Επεμβάσεις για την αναμόρφωση-αναβάθμιση του τοπίου (καθαρισμός-εμπλουτισμός) - Μέτρα για τον έλεγχο στην πρόσβαση και την διαχείριση των επισκεπτών
		<ul style="list-style-type: none"> - Προώθηση σχεδίων αναπλάσεων, ανάκτησης και αξιοποίησης ελευθέρων χώρων σε ειδικές αστικές περιοχές - Ενίσχυση σχεδίων για αποκατάσταση ή αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών εντός των αστικών κέντρων - Εγκατάσταση συστημάτων μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, εκπόνηση Σχεδίων δράσης για την ποιότητα της ατμόσφαιρας, την χαρτογράφηση και την κατάρτιση σχεδίων δράσης για την αντιμετώπιση του θορύβου - Υλοποίηση έργων προτεραιότητας/ παρεμβάσεις εντός αστικού ιστού για την εφαρμογή μέτρων των εγκεκριμένων Σχεδίων Δράσης για την Ποιότητα της Ατμόσφαιρας και την Καταπολέμηση του Θορύβου
		<p>Σύνταξη ΓΧΣ για την κάλυψη ευρύτερων ενοτήτων ως απόρροια της μετάβασης από το Σχέδιο «Καποδίστριας» στο Σχέδιο «Καλλικράτης» και σύνταξη Πλαισίων Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) όπως θα προκύψουν από το Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο για την Κεντρική Μακεδονία</p>

Χ. ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		Προώθηση καινοτομικών λύσεων στην προστασία του περιβάλλοντος, όπως για παράδειγμα η εφαρμογή ηλεκτρολυτικής τεχνολογίας για την επεξεργασία των στραγγιδίων ΧΥΤΑ, με στόχο την αποφυγή δημιουργίας λυματολάσπης και τη μείωση των επιπέδων COD και BOD στην έξοδο κάτω από τα όρια που επιβάλλει η ισχύουσα νομοθεσία
7	358.914.022	Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων
8	12.243.175	Προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
9α	30.564.604	- Επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων δομών και υποδομών υγείας - Ανάπτυξη Κέντρων Ψυχικής Υγείας και μετανοσοκομειακών ξενώνων για τους ψυχικά ασθενείς
		Υποδομές στέγασης και εκπαίδευσης, χώροι υγιεινής, one stop shops / Κέντρα Κοινότητας με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες για ευπαθείς ομάδες (ρομά, κ.λπ.)
		- Κέντρα φιλοξενίας (π.χ. για αστέγους, ασυνόδευτους ανηλίκους, γυναίκες θύματα βίας κ.α.) - Ανοικτές Δομές Φιλοξενίας για μετανάστες και αιτούντες - Άσυλο Διαμόρφωση κτιρίων για τη στέγαση των Κέντρων Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)
		Επέκταση και αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών (Οικοτροφεία, Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης ΑΜΕΑ, Ξενώνες και οικοτροφεία παιδιών ή εφήβων ΑΜΕΑ)
		Προώθηση επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας
9β	148.792.475	Ολοκληρωμένες δράσεις/ παρεμβάσεις για ευπαθείς ομάδες οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν πλέγμα δράσεων (συμβουλευτική, mentoring, επαγγελματικός προσανατολισμός, απασχόληση, κατάρτιση, ευαισθητοποίηση, δημοσιότητα κ.λπ.) Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί/βρεφικοί/βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, κ.λπ.)

Χ. ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<ul style="list-style-type: none"> - Λειτουργία κέντρων υποδοχής αστέγων με πρόβλεψη κινητών μονάδων - Λειτουργία one stop shops/Κέντρων Κοινότητας περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (ρομά, μετανάστες) με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες παροχής υπηρεσιών
		Λειτουργία χώρων Υγιεινής (Δημόσια λουτρά, κοινόχρηστοι χώροι πλυντηρίων)
		<ul style="list-style-type: none"> - Προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και σε ενήλικες μετανάστες και ρομά εκτός δομών εκπαίδευσης - Προγράμματα κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων για την ενίσχυση της πρόσβασης στην απασχόληση
		Παροχή συμβουλών και υποστήριξης για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εύρεση εργασίας, την αυτοαπασχόληση ή την ίδρυση επιχειρήσεων
		Δημιουργία και Ανάπτυξη Δικτύων και Κοινωνικών Συμμαχιών για την Ευαισθητοποίηση και Ενημέρωση σε θέματα κοινωνικής ένταξης των περιθωριοποιημένων ομάδων
		Προγράμματα για την κινητοποίηση και ενεργό συμμετοχή των ρομά και των μεταναστών στις διαδικασίες Τοπικής Διακυβέρνησης
		<ul style="list-style-type: none"> - Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες - Βρεφονηπιακούς Σταθμούς Ολοκληρωμένης φροντίδας
		Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
		Κέντρα Δημέρευσης ατόμων με αναπηρία
		<ul style="list-style-type: none"> - Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών - Ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας και φορέων
		Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)
		<ul style="list-style-type: none"> - Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑΜΕΑ - Ξενώνες και οικοτροφεία παιδιών ή εφήβων ΑΜΕΑ
		Υποστήριξη λειτουργίας Ανοικτών Δομών Φιλοξενίας για μετανάστες - αιτούντες άσυλο - αιτούντες διεθνούς προστασίας
		Λειτουργία Δικτύου Δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία, φαρμακεία, ιατρεία κ.λπ.)
		Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

Χ. ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις επιμόρφωσης και κατάρτισης προσωπικού που απασχολούνται σε δομές/υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας - Προγράμματα Επανακατάρτισης Στελεχών και επαγγελματιών Κοινωνικής Φροντίδας
		Δράσεις αποϊδρυματοποίησης παιδιών
		Προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού σε τοπικό επίπεδο
		Καθιέρωση Ολοκληρωμένου Συστήματος Κοινωνικής Προστασίας
10	30.564.604	<p>Δημιουργία, βελτίωση ή επέκταση υφιστάμενων κτιριακών υποδομών σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης</p> <p>Δημιουργία ή περαιτέρω ανάπτυξη ειδικών εργαστηριακών υποδομών και απόκτηση εξοπλισμών για βελτίωση δεξιοτήτων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, με έμφαση στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στις υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης</p> <p>Προαγωγή των ψηφιακών υποδομών στην εκπαίδευση</p>
11	14.738.818	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ
12	3.019.418	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ
	964.864.185	

ΧΙ. ΠΕΠ Κρήτης

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	51.622.092	Ενίσχυση φορέων και οργανισμών για την αξιοποίηση των ψηφιακών υπηρεσιών στην εξυπηρέτηση του πολίτη
		Ενίσχυση φορέων και οργανισμών για την εφαρμογή έξυπνων εφαρμογών και υπηρεσιών/προϊόντων που υποστηρίζουν τους τομείς προτεραιότητας της RISC όπως ο πολιτισμός-τουρισμός
		Ανάπτυξη ολοκληρωμένων ψηφιακών υπηρεσιών/προϊόντων για τους τομείς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, του πολιτισμού και του τουρισμού
2	258.392.977	Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων με προτεραιότητα τα πλέον ενεργοβόρα κτίρια όπως νοσοκομεία, σχολεία, κτίρια διοίκησης κ.λπ. (αντικατάσταση κουφωμάτων, αντικατάσταση συστημάτων θέρμανσης, εξερισμού-δροσισμού, κατασκευή μονώσεων-θερμοπροσώψεων κ.λπ.)
		<ul style="list-style-type: none"> - Σχέδια ολοκληρωμένης διαχείρισης καταστροφών - Δράσεις ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης - Εξοπλισμός φορέων για την αντιμετώπιση κινδύνων
		<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις ανακύκλωσης απορριμμάτων τοπικής εμβέλειας (διαλογή στην πηγή, κομποστοποίηση κ.λπ.) - Πιλοτικές καινοτόμες εφαρμογές διαχείρισης απορριμμάτων στο πλαίσιο του ΠΕΣΔΑΚ - Πράσινα σημεία τοπικής εμβέλειας - Δράσεις ευαισθητοποίησης-πληροφόρησης
		<ul style="list-style-type: none"> - Υποδομές συλλογής και επεξεργασίας των αστικών λυμάτων οικισμών Γ' Κατηγορίας - Υποδομές συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων προστατευόμενων και παράκτιων τουριστικών περιοχών - Ειδικά προγράμματα παρακολούθησης ορθής λειτουργίας των ΕΕΛ
		<ul style="list-style-type: none"> - Αναβάθμιση-συμπλήρωση δικτύων και συστημάτων ύδρευσης - Περιορισμός διαρροών συστημάτων ύδρευσης - Δράσεις/έργα που θέτουν σε εφαρμογή το Σχέδιο - Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής της Κρήτης σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ
		<ul style="list-style-type: none"> - Συμπλήρωση/αναβάθμιση μουσείων - Ανάδειξη μνημείων - Αναβάθμιση χώρων πολιτιστικού/ιστορικού ενδιαφέροντος - Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων
2	258.392.977	Βιώσιμη Ανάπτυξη με αναβάθμιση του περιβάλλοντος και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην Κρήτη

ΧΙ. ΠΕΠ Κρήτης

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις που θέτουν σε εφαρμογή σχεδία Διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000 - Δράσεις που προστατεύουν και αναδεικνύουν τους οικοτόπους και τη βιοποικιλότητα της Κρήτης - Δράσεις αποκατάστασης υποβαθμισμένων φυσικών οικοτόπων - Δράσεις ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης
		<p>Δράσεις βελτίωσης αστικού περιβάλλοντος:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων και οδικών αρτηριών πόλεων - Δράσεις διευκόλυνσης της κυκλοφορίας των πολιτών και επισκεπτών (συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ) στα αστικά κέντρα - Ανάδειξη και επαναχρησιμοποίηση του αξιόλογου κτιριακού αποθέματος των αστικών κέντρων και της υπαίθρου - Δράσεις περιορισμού του θορύβου σε κατοικημένες περιοχές
		<p>Αναβάθμιση τοπικού οδικού δικτύου μόνο εφόσον αποτελεί μέρος μιας χωρικής παρέμβασης με συγκεκριμένο αναμενόμενο αποτέλεσμα</p>
3	47.671.028	<ul style="list-style-type: none"> - Αναβάθμιση-συμπλήρωση των υποδομών υποχρεωτικής εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένων δράσεων του ψηφιακού σχολείου - Ενίσχυση της ασφάλειας των υποδομών προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
		<p>Συμπλήρωση αναβάθμιση υποδομών κοινωνικής πρόνοιας (ΚΔΑΠ/ΜΕΑ, Γηροκομεία, ΚΗΦΗ, Κέντρα Δημέρευσης, Στέγες ΑΜΕΑ, Ξενώνες παιδιών - εφήβων, Κέντρα Υποστήριξης κ.λπ.)</p>
		<p>Δημιουργία Δομών Στήριξης Ρομά</p>
		<p>Ενίσχυση υποδομών παροχής φροντίδας αστέγων (Ξενώνες Αστέγων κ.λπ.)</p>
4	5.434.595	<p>Πρώθηση της απασχόλησης και προσαρμογή των εργαζομένων στις αλλαγές</p>
5	66.047.150	<p>Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί - βρεφονηπιακοί σταθμοί κ.λπ.)</p>
		<p>Ενίσχυση λειτουργίας δομών ενσωμάτωσης περιθωριοποιημένων ατόμων:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Λειτουργία one stop shops/κέντρων κοινότητας ευπαθών ομάδων με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες

ΧΙ. ΠΕΠ Κρήτης

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<ul style="list-style-type: none"> - Λειτουργία δομών υποδοχής Αστέγων - Λειτουργία χώρων υγιεινής για αστέγους (δημόσια λουτρά, κοινόχρηστοι χώροι πλυντηρίων) στο πλαίσιο λειτουργίας των κέντρων κοινότητας
		Δομές Ατόμων με Αναπηρία (Κέντρα Δημέρευσης ατόμων με αναπηρία, ΚΔΑΠ για παιδιά και εφήβους με νοητική στέρωση και αναπηρίες, Βρεφονηπιακοί Σταθμοί ολοκληρωμένης Φροντίδας κ.λπ.)
		Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας παιδιών (κακοποιημένα, άτομα με αναπηρία κ.λπ.)
		Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)
		Δομές της Υπηρεσίας πρώτης υποδοχής (Μετανάστες συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνούς προστασίας κ.λπ.)
		Δράσεις ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης της τοπικής κοινωνίας
		Ενίσχυση λειτουργίας Εθνικού Δικτύου δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (ολοκληρωμένες δράσεις με δομές παροχών, τράπεζα χρόνου, γραφείο διαμεσολάβησης κ.λπ.)
		Δομές Παροχής Υπηρεσιών Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ, Κέντρα Δημέρευσης κ.λπ.)
		<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (start up) - Δράσεις εκκόλαψης πρωτοβουλιών Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας - Δικτύωση επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (social clustering) - Ανάπτυξη θερμοκοιτίδων κοινωνικών επιχειρήσεων - Κατάρτιση στελεχών κοινωνικών επιχειρήσεων
		Ολοκληρωμένα Προγράμματα για την στήριξη ευπαθών ομάδων με προτεραιότητα σε αστικές περιοχές
6	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	4.375.000
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	1.340.283
		434.883.125

ΧΙΙ. ΠΕΠ Ιονίων Νήσων

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	22.995.670	Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και των ΤΠΕ Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ανάδειξης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ΠΙΝ στους τομείς Τουρισμός Πολιτισμός - Περιβάλλον
2	11.280.344	Προστασία του Περιβάλλοντος και Αειφόρος Ανάπτυξη Αξιοποίηση συστημάτων ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας σε κτίρια δημόσιας χρήσης και γενικά δημόσιες υποδομές και δίκτυα Βιοκλιματικές αναβαθμίσεις κοινόχρηστων, δημόσιων χώρων σε αστικές περιοχές Πρωώθηση ενεργειακής αειφορίας σε απομονωμένες περιοχές (Μικρά Νησιά) Παρεμβάσεις αντιμετώπισης και πρόληψης πλημμυρικών φαινομένων, πυρκαγιών και φαινομένων διάβρωσης εδάφους Εκτίμηση επικινδυνότητας και δράσεις πρόληψης κινδύνων από φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές Ανάπτυξη υποδομών διαχείρισης στερεών αποβλήτων Μικρών Νησιών Αναβάθμιση των υποδομών διαχείρισης πόσιμου ύδατος Εφαρμογή μέτρων βέλτιστης διαχείρισης υδάτων και παρακολούθησης ποιότητας τους, σύμφωνα με τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Δράσεις προστασίας, ανάδειξης και προβολής στοιχείων της φυσικής, ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς Δράσεις ενίσχυσης της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας Ολοκλήρωση και δικτύωση τουριστικών λιμενικών υποδομών (κρουαζιέρας, ιστιοπλοΐας) Δράσεις προστασίας, διαχείρισης και ήπιας αξιοποίησης οικοσυστημάτων και περιοχών φυσικού κάλλους (περιοχές natura) Δράσεις βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος
3	35.294.230	Ενίσχυση υποδομών μεταφορών Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών οδικής διασύνδεσης με κόμβους ΔΕΔ-Μ Βελτίωση και συμπλήρωση λιμενικών υποδομών και υπηρεσιών για τη διασύνδεση με τα ΔΕΔ-Μ
4	42.618.349	Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας Βελτίωση των υποδομών υγείας και πρόνοιας Ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών Α βάρθμιας και Β βάρθμιας εκπαίδευσης

ΧΙΙ. ΠΕΠ Ιονίων Νήσων

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
5	Κοινωνική ένταξη, ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων	31.908.613	Ενεργητικές πολιτικές προώθησης των ανέργων στην απασχόληση στους τομείς Περιφερειακής εξειδίκευσης
			Στοχευμένα Προγράμματα κατάρτισης ανέργων στους τομείς της Περιφερειακής εξειδίκευσης
			Ολοκληρωμένο πλέγμα δράσεων υποστήριξης της κοινωνικής ένταξης και της απασχολησιμότητας των Ευπαθών Ομάδων Πληθυσμού
			Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας τέκνων
			Δράσεις υποστήριξης κοινοτήτων ρομά για την κοινωνική και οικονομική ένταξή τους
			Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και καταπολέμησης των διακρίσεων λόγω αναπηρίας
			Ολοκληρωμένες δράσεις προς όφελος των γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας
6	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	3.578.242	
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	598.287	
		226.924.700	

XIII. ΠΕΠ Πελλοποννήσου

ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	41.000.000	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της περιφερειακής προστιθέμενης αξίας
2α	68.090.000	<p>Ενίσχυση της παροχής φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικό/βρεφικό/βρεφονηπιακό σταθμό, ΚΔΑΠ κ.λπ.)</p> <p>Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε Κέντρα Κοινότητας/ One Stop Shops καταπολέμησης των διακρίσεων, υποστήριξης ατόμων ομάδας στόχου συμβουλευτική, ψυχολογική υποστήριξη, επαγγελματική υποστήριξη, ευαισθητοποίηση, δημοσιότητα κοινότητας δράσεις κατάρτισης, προώθησης στην απασχόληση και επιχειρηματικότητα</p> <p>Λειτουργία One Stop Shop/Κέντρων Κοινότητας ευπαθών ομάδων, με διευρυμένες υπηρεσίες (ρομά, άλλα περιθωριοποιημένα άτομα)</p> <p>Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες</p> <p>Δομές και υπηρεσίες προνοιακής φροντίδας, όπως: οικοτροφεία, στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑΜΕΑ, κέντρα διημέρευσης ΑΜΕΑ, ξενώνες και οικοτροφεία παιδιών ή εφήβων ΑΜΕΑ)</p> <p>Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες</p> <p>Κέντρα Ημερησίας Φροντίδας Ηλικιωμένων</p> <p>Δράσεις αποϊδρυματοποίησης παιδιών</p> <p>Ίδρυση και λειτουργία δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (λειτουργία Κοινωνικού Παντοπωλείου και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων)</p> <p>Δίκτυο Προστασίας Υγείας του Πληθυσμού (health safety net)</p>

XIII. ΠΕΠ Πελλοποννήσου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
2β	Υποδομές Υποστήριξης Ανθρώπινου Δυναμικού	25.000.000	Επέκταση, αναβάθμιση των υποδομών Α βάρθμιας και Β βάρθμιας υγείας
			Επέκταση, αναβάθμιση των υποδομών πρόνοιας και χώρων/δομών υγιεινής (υποδομές πρόνοιας για ηλικιωμένους, παιδιά ΑΜΕΑ κ.α.)
			Δράσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, οι οποίες περιλαμβάνουν υποδομές που θα συμβάλλουν στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη
			Δράσεις τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία κοινοτήτων σε αστικές και αγροτικές περιοχές
3	Προστασία του περιβάλλοντος μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον	58.125.000	Ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης των δημόσιων κτηρίων
			Ορθολογικός και αποτελεσματικός σχεδιασμός και δράσεις προστασίας από τη διάβρωση των κυριότερων ακτών της Περιφέρειας, καθώς και των εδαφών που πλήττονται από διάβρωση/κατολισθήσεις
			Συμπληρωματικά έργα/δράσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης αστικών και ειδικών απόβλητων (απορριμμάτων), ιδιαίτερα δράσεις διαλογής στην πηγή
			Έργα ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου νερού (αξιοποίηση/συγκέντρωση επιφανειακών ή υπογείων υδάτων (π.χ. υδρομαστεύσεις, γεωτρήσεις, φράγματα κ.α.), έργα εξωτερικού υδραγωγείου (δεξαμενές, αγωγοί μεταφοράς, αντλιοστάσια κ.α.) συμπεριλαμβανομένων και αυτών της επεξεργασίας του ύδατος (π.χ. ταχυδιυλιστήρια)
			Συμπληρωματικά έργα ολοκλήρωσης των υποδομών για τη βελτίωση επεξεργασίας λυμάτων, σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, καθώς και σε τουριστικές περιοχές
			Ενίσχυση της ελκυστικότητας των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς (παρεμβάσεις αναβάθμισης και αποκατάστασης των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, ενίσχυση της λειτουργικότητάς τους (χώροι στάθμευσης, δημιουργία/επέκταση επισκέψιμων χώρων), χώροι προβολής πολιτιστικού/φυσικού αποθέματος, δράσεις δικτύωσης και σύνδεσής τους με τον τουρισμό, δράσεις προβολής των πόρων συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης ΤΠΕ, για δράσεις σύγχρονου πολιτισμού, παρατηρητήρια, πράσινες υποδομές, δράσεις δικτύωσης πολιτιστικών φορέων στο πλαίσιο ενιαίας προβολής του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, τουριστική προβολή, καταφύγια και αγκυροβόλια τουριστικών σκαφών κ.α.)
Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών NATURA			

XIII. ΠΕΠ Πελλοποννήσου

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		<p>Σχεδιασμός και εκπόνηση μελετών αστικής ανάπτυξης (αναπλάσεις αστικών περιοχών, ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιας υποδομής, ποδηλατόδρομοι σε πόλεις ή πέριξ αυτών, μονοπάτια σε περιαστικό φυσικό περιβάλλον, διαμόρφωση χώρων πράσινου σε οικισμούς, εκπόνηση /επικαιροποίηση επιχειρησιακών σχεδίων καθώς και δράσεις υλοποίησής τους για την ποιότητα της ατμόσφαιρας σε αστικά κέντρα, έργα βελτίωσης της κινητικότητας σε αστικά κέντρα με κατάλληλες παρεμβάσεις κυκλοφοριακές, αποκαταστάσεις δημοσίων κτιρίων για αναζωογόνηση περιοχών σε αστικά κέντρα, δημιουργία πολυχώρων τοπικής εμβέλειας για αναζωογόνηση περιοχών, μελέτες και δράσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού κ.α.)</p> <p>Δράσεις αναβάθμισης αστικού φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος</p>
4	73.261.250	Ανάπτυξη εκσυγχρονισμός συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη
5	3.617.840	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ
6	1.248.249	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ
	270.342.339	Περιβαλλοντική βελτίωση των λιμενικών υποδομών της Περιφέρειας

XIV. ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας	5.541.032	
2	Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών	5.541.032	Πρωώθηση της υπολογιστικής υποδομής ανοικτών δεδομένων, που περιλαμβάνει αποθετήριο δεδομένων Ενισχύσεις για εφαρμογές ΤΠΕ ανάπτυξης και προβολής επωνυμίας ταυτότητας
3	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων	16.623.094	
4	Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς	14.599.326	Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης
			Πρωώθηση καθαρών αστικών μεταφορών στα μεγάλα αστικά κέντρα (Λαμία, Χαλκίδα)
			Πρωώθηση ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων για την υποστήριξη της αστικής κινητικότητας
			Διασύνδεση των μέσων μαζικής μεταφοράς με ήπιους τρόπους μεταφοράς (π.χ. πεζή, ποδήλατο)
			Διαχείριση της κυκλοφορίας με ολοκληρωμένα έξυπνα συστήματα μεταφορών (π.χ. Κέντρο Διαχείρισης Κυκλοφορίας)
5	Πρωώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων	13.022.796	Κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων σε αστικές, περιαστικές, παραποτάμιες και παρόχθιες περιοχές
			Έργα προστασίας των ακτών (π.χ. θωρακίσεις, πρόβολοι, ύφαλοι, κυματοθραύστες), και έργα επανάμωσης και σταθεροποίησης της ακτής στις περιοχές με φαινόμενα διάβρωσης ή σε περιοχές που απειλούνται από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας (π.χ. παράκτια ζώνη Μαλιακού, παράκτια ζώνη ανατολικής και βόρειας Εύβοιας, παράκτιες περιοχές Φωκίδας όπως είναι τα δελταϊκά πεδία Τρανορέματος, Σεργούλας και Γλυφάδας)
			Επενδύσεις για τη διαχείριση των επιπτώσεων των σεισμών
			Ενίσχυση των υποδομών και εξοπλισμών φορέων πολιτικής προστασίας

XIV. ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
6	13.022.796	Έργα και δράσεις για την προστασία και παρακολούθηση της ποιότητας των υδάτων και με αξιοποίηση των ΤΠΕ
		Έργα για την εξοικονόμηση και βελτίωση ποιότητας ύδατος (π.χ. εφαρμογή της πολιτικής τιμολόγησης του νερού, δράσεις και υποδομές για την εξασφάλιση της επάρκειας ύδατος, προώθηση επαναχρησιμοποίησης, κ.α.)
		Έργα για τη μείωση απωλειών από συστήματα αποθήκευσης, υδροληψία και διανομής ύδατος
		Επενδύσεις για την ανάπτυξη και βελτίωση των υποδομών εξαγωγής, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διανομής πόσιμου νερού Υποστήριξη και ενίσχυση τεχνογνωσίας των αρμόδιων φορέων για την υλοποίηση σχετικών δράσεων
		Έργα προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης μνημείων και αρχαιολογικών χώρων (π.χ. Δελφών, Τολοφώνος, Κίρρας, Ορχομενού)
		Παρεμβάσεις προστασίας φυσικών πόρων, οικοτόπων και αισθητικών δασών, τοπίων κ.α.
		Ενίσχυση μουσειακών υποδομών και πιστοποιήσεις αυτών
		Προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και βιομηχανικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της ιστορίας των πόλεων
		Δημιουργία διαδρομής ως επώνυμο τουριστικό προϊόν που θα συνδέει τα αρχαιολογικά μνημεία και αξιοθέατα σε ένα ενιαίο δίκτυο πολιτιστικού τουρισμού
		Εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης για κάθε ειδική/προστατευόμενη περιοχή
		Δράσεις για προστασία, αποκατάσταση και διατήρηση της βιοποικιλότητας, των οικοτόπων NATURA 2000
		Ειδικές Χωροταξικές Μελέτες Περιοχής Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) και μελέτες χωρικού σχεδιασμού σύμφωνα με το σχέδιο
		Προώθηση ειδικών σχεδίων αναπλάσεων, ανάκτησης και αξιοποίησης ελευθέρων χώρων
		Ενίσχυση σχεδίων για αποκατάσταση ή αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών και κτιρίων
Επέκταση και αναβάθμιση του ΕΔΠΑΡ μέσω δημιουργίας ενός σταθμού ανά πρωτεύουσα νομού (όπου δεν υπάρχουν) και επέκταση των υφιστάμενων σταθμών μετρήσεων νέων ρύπων		

XIV. ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
		Καταγραφή, μελέτη και εφαρμογή συστημάτων αντιμετώπισης του θορύβου (π.χ. εγκατάσταση εξοπλισμού μετρήσεων πηγών θορύβου), σύμφωνα με την Οδηγία 2002/49/ΕΚ
		Πρώθηση οικο-καινοτομικών μεθόδων για τη μείωση των αστικών ρύπων (π.χ. εφαρμογή τεχνολογιών μείωσης εκπομπών, αλλαγές καυσίμου για θέρμανση κ.α.)
7	52.754.218	Προαγωγή των βιώσιμων μεταφορών και εξάλειψη των σημείων συμφόρησης σε υποδομές βασικών δικτύων
8	3.096.664	Πρώθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
9	12.359.754	<p>Επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων δομών και υποδομών υγείας, κυρίως των ορεινών, νησιώτικων και απομακρυσμένων περιοχών</p> <p>Δημιουργία νέων δομών υγείας, π.χ. για τη διαχείριση του πόνου, κέντρα αποκατάστασης και αποθεραπείας Μονάδες Ημερήσιας Νοσηλείας στις περιοχές που δεν υπάρχουν</p> <p>Αναβάθμιση υποδομών υγείας στον αγροτικό χώρο και στις ορεινές περιοχές, όπως των περιφερειακών ιατρείων της Περιφέρειας</p> <p>Υποδομές στέγασης, χώροι υγιεινής, one stop shops/ Κέντρα Κοινότητας με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες για ευπαθείς ομάδες, ρομά, κ.λπ.</p> <p>Κέντρα φιλοξενίας ευάλωτων ατόμων (π.χ. μεταναστών, ασυνόδευτων ανηλίκων, γυναικών θυμάτων βίας, ηλικιωμένων, αστέγων κ.α.)</p> <p>Δημιουργία Τράπεζας Τροφίμων στην Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας</p>

XIV. ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
10	37.634.058	Ολοκληρωμένες δράσεις/παρεμβάσεις για ευπαθείς ομάδες οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν πλέγμα δράσεων (συμβουλευτική, mentoring, επαγγελματικός προσανατολισμός, απασχόληση, κατάρτιση, ευαισθητοποίηση, δημοσιότητα κ.λπ.)
		Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί/βρεφικοί/βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, κ.λπ.) για άτομα που έχουν την ευθύνη φροντίδας παιδιών σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό
		Λειτουργία κέντρων υποδοχής αστέγων με πρόβλεψη κινητών μονάδων
		Λειτουργία one stop shops/Κέντρων Κοινότητας ευπαθών ομάδων με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες
		Λειτουργία χώρων Υγιεινής (Δημόσια λουτρά, κοινόχρηστοι χώροι πλυντηρίων)
		Προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και σε ενήλικες μετανάστες, ρομά, κ.α. εκτός δομών εκπαίδευσης
		Προγράμματα κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων
		Δημιουργία και Ανάπτυξη Δικτύων και Κοινωνικών Συμμαχιών για την Ευαισθητοποίηση και Ενημέρωση σε θέματα κοινωνικής ένταξης και ενεργού συμμετοχής στις διαδικασίες τοπικής διακυβέρνησης των περιθωριοποιημένων ομάδων
		Λειτουργία Εθνικού Δικτύου Δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά ιατρεία, κοινωνικά φαρμακεία κ.λπ.)
		Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
11	12.359.754	Βελτίωση ή επέκταση υποδομών, με έμφαση στην προσχολική και στην επαγγελματική τεχνική εκπαίδευση
12	2.734.196	
13	763.702	
	190.052.422	

5. Δράσεις της Αυτοδιοίκησης ανά Τομέα Αρμοδιοτήτων και Δυνατότητες Χρηματοδότησης από τα Ε.Π.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανά τομέα αρμοδιότητας και σημειώνεται η δυνατότητα χρηματοδότησης της κάθε δράσης από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡΑΑ	ΕΠΑΝΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΟ- ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΑΛΙΕΙΑ	ΠΕΠ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ								
1	Πρόωθηση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης		■	■				■
2	Οργάνωση και λειτουργικός εκσυγχρονισμός Δήμων			■				
3	Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης			■				
4	Κατάρτιση Ανθρώπινου Δυναμικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης			■				
ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ								
1	Διαχείριση στερών αποβλήτων	■				■		■
2	Εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης παραγωγής αποβλήτων	■						■
3	Διαχείριση υγρών αποβλήτων	■						■
4	Επέκταση/Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης	■						■
5	Διαχείριση υδάτων Βελτίωση διαχείρισης υδατικών πόρων σύμφωνα με το σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής της περιφέρειας	■				■		■
6	Η ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής ποταμών της ΠΚΜ και η βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, των δασών και των θαλασσών							■
7	Προστασία προστατευόμενων περιοχών οικοτόπων, Natura	■				■		■
8	Προστασία βιοποικιλότητας	■						■

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡΑΑ	ΕΠΑΝΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΘ- ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΑΛΙΕΙΑ	ΠΕΠ
9	Δράσεις αναβάθμισης αστικού φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (ποδηλατοδρόμοι, μονοπάτια, κινητικότητα σε αστικά κέντρα κ.λπ.)	■						■
10	Έργα /μελέτες αντιμετώπισης του θορύβου και της ηχορύπανσης σε εφαρμογή της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ	■						
11	Στήριξη ενεργειακής απόδοσης της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές (βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων, εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού κτίρια όπως κολυμβητήρια, σχολεία, γυμναστήριο κ.α., έργα επίδειξης, προώθηση χρήσης ΑΠΕ σε δημόσια κτίρια κ.λπ.)	■				■		■
12	Επενδύσεις για την βελτίωση της ενεργητικής αποδοτικότητας των μεταφορών ιδίως σε αστικές περιοχές (Β.Α.Α.)	■						■
13	Χωροταξία Περιβάλλον (Δράσεις Χωροταξικού σχεδιασμού και αξιοποίησης των περιβαλλοντικών πόρων, για την προώθηση ενιαίας και βιώσιμης εθνικής στρατηγικής και ανάπτυξης)	■						
14	Πολεοδομικός και αστικός Σχεδιασμός για την ανάπτυξη βιώσιμων και "έξυπνων πόλεων" (smart cities)	■						■
15	Φυσική -πολιτιστική κληρονομιά					■		■
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ								
1	Επενδύσεις σε μέσα και συστήματα πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών							■
2	Επενδύσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών Ενίσχυση δομών και υποδομών φορέων πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή							
3	Επενδύσεις σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών							■

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡΑΑ	ΕΠΑΝΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΘ- ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΑΛΙΕΙΑ	ΠΕΠ
4	Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των αρχών, της οικονομίας και του πληθυσμού							
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ								
1	Επιχειρηματικότητα-Καινοτομία	■						■
2	Στήριξη Κοινωνικών Επιχειρήσεων				■			■
3	Στήριξη τοπικής Επιχειρηματικότητας και τοπικής ανάπτυξης		■			■		
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ								
1	Πρώθηση απασχόλησης				■			■
2	Κατάρτιση ανέργων				■			■
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ								
1	Παροχή υπηρεσιών φροντίδας φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί, ΚΔΑΠ, ΚΔΑΠ κ.λπ.)				■			■
2	Καταπολέμηση διακρίσεων (ΚΔΑΠ ΜΕΑ, βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας, κέντρα διημέρευσης, συμβουλευτική υποστήριξη κ.λπ.)				■			■
3	Δημιουργία Ολοκληρωμένου δικτύου Παροχής Υπηρεσιών κοινωνικής Φροντίδας για άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας ή ανήκουν σε ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (Ε.Κ.Ο.)							■
4	Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία κ.α.)							■
5	ΚΗΦΗ Κέντρα διημέρευσης							■
6	Κέντρα στήριξης γυναικών - ξενώνες							■
7	Παροχή στήριξης για επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας				■			■
8	Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης				■			
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ								
1	Επενδύσεις στον τομέα υγείας (κέντρα ψυχικής υγείας, κ.λπ.)							■
2	Δημιουργία βελτίωση αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών (παιδικοί, ΚΔΑΠ ΜΕΑ, κέντρα διημέρευσης, φροντίδας αστέγων κ.λπ.)							■

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡΑΑ	ΕΠΑΝΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΘ- ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔΒΜ	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΑΛΙΕΙΑ	ΠΕΠ
3	Βελτίωση προσβασιμότητας ΑΜΕΑ							■
4	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών σχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης							■
ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ								
1	Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών οδικής διασύνδεσης με κόμβους ΔΕΔ-Μ							■
2	Βελτίωση και συμπλήρωση λιμενικών υποδομών και υπηρεσιών για τη διασύνδεση με τα ΔΕΔ-Μ							■
3	Υποδομές εγγείων βελτιώσεων					■		
4	Έργα αναδασμού					■		
5	Αγροτικής οδοποιία					■		
6	Υποδομές σχετικές με πρόσβαση σε δασική γη					■		
7	Έργα υποδομής μικρής κλίμακας για αγροτικούς οικισμούς					■		
8	Δράσεις για την ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς των αγροτικών περιοχών					■		
9	Δημιουργία μικρών δημοσίων τουριστικών υποδομών και υποδομών αναψυχής					■		
10	Αλιευτικοί λιμένες καταφύγια						■	■

6. Τα Βήματα Προετοιμασίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την Αξιοποίηση των Πόρων του ΕΣΠΑ

1. Προετοιμασία για την ένταξη έργων στα Ε.Π. του ΕΣΠΑ

Οι ΟΤΑ προκειμένου να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρονται στο νέο ΕΣΠΑ, θα πρέπει να προετοιμαστούν κατάλληλα, ακολουθώντας τα εξής βήματα:

1. Ενημέρωση - ευαισθητοποίηση αιρετών και στελεχών σχετικά με την νέα προγραμματική περίοδο - Ορισμός αρμόδιων υπηρεσιών

Ενημέρωση - κινητοποίηση των αιρετών και των αρμόδιων στελεχών του Δήμου, σχετικά με την νέα προγραμματική περίοδο με την συμμετοχή τους σε ημερίδες ενημέρωσης και τη συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές και την Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (Π.Ε.Α.Σ.).

Ο Δήμαρχος ορίζει τις αρμόδιες υπηρεσίες που θα έχουν την ευθύνη των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κ.λπ.), οι οποίες πρέπει να συνεργάζονται με την Οικονομική Υπηρεσία του Δήμου που θα έχει την οικονομική διαχείριση όλων των έργων.

2. Παρακολούθηση της εξειδίκευσης των Τομεακών και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου είναι σκόπιμο να μελετήσουν όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, ώστε να αποκτήσουν μια σαφή εικόνα για τα έργα και τις δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 και στη συνέχεια να παρακολουθούν την εξειδίκευσή τους, ιδιαίτερα δε των Π.Ε.Π.

3. Ιεράρχηση αναγκών και προτεραιοτήτων - Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου

Ο Δήμος θα πρέπει να διαθέτει συνολική στρατηγική για την ανάπτυξη της περιοχής τους και αναλυτικό πρόγραμμα δράσεων και έργων. Προϋπόθεση για αυτά είναι η εκπόνηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου 2015-2019. Η ύπαρξη Επιχειρησιακού Προγράμματος μπορεί να συμβάλει στην σωστή τεκμηρίωση των έργων και δράσεων του Δήμου.

4. Αξιολόγηση δυνατοτήτων και ευκαιριών

Με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου και τις δυνατότητες χρηματοδότησης από τα Επιχειρησιακά προγράμματα, ο Δήμος μπορεί να αξιολογήσει τις ευκαιρίες της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

5. Επιλογή συγκεκριμένων έργων και δράσεων

Με βάση τα παραπάνω είναι σημαντικό ο Δήμος να επιλέξει συγκεκριμένα έργα και δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν στη νέα προγραμματική περίοδο.

Ο Δήμος διασφαλίζει τη διαχειριστική ικανότητά του για την κατηγορία πράξεων που θα υποβάλλει σχετικά τεχνικά δελτία (βλέπε 3.IV. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ).

6. Εκπόνηση μελετών - Ωρίμανση έργων

Μετά την επιλογή συγκεκριμένων έργων προς ένταξη διερευνάται το επίπεδο ωρίμανσης τους. Ο Δήμος θα πρέπει να προγραμματίσουν με ακρίβεια την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την εξασφάλιση των απαιτούμενων δανειοδοτήσεων και να προετοιμάσουν όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υποβολή προτάσεων.

7. Παρακολούθηση προσκλήσεων από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κ.λπ.) οφείλουν να παρακολουθούν τις προσκλήσεις των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

8. Υποβολή προτάσεων

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου, ενδεχομένως και με την κατάλληλη τεχνική υποστήριξη, συμπληρώνουν τα αναγκαία ΤΔΠ και τα υποβάλουν στην Διαχειριστή Αρχή.

9. Παρακολούθηση διαδικασιών αξιολόγησης και ένταξης των πράξεων

Ο Δήμος σε αυτή την φάση παρακολουθεί την διαδικασία αξιολόγησης και είναι σε ετοιμότητα για την παροχή κάθε διευκρίνησης ή πρόσθετου στοιχείου που πιθανόν να ζητηθεί από την αρμόδια διαχειριστική Αρχή.

10. Υλοποίηση των έργων και των δράσεων

II. Προετοιμασία για την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»

Για την υλοποίηση δράσεων BAA η Διαχειριστική Αρχή του κάθε ΠΕΠ, αφού διαμορφώσει κατάλληλα το Έγγραφο Εξειδίκευσης, δημοσιεύει την πρόσκληση για την υποβολή των προτάσεων. Η πρόσκληση απευθύνεται στις «Αστικές Αρχές».

Ως Αστικές Αρχές ορίζονται, ανάλογα με την περιοχή εφαρμογής:

■ Δημοτικές αρχές

■ Δίκτυο Δήμων σε σχήματα /συμπράξεις (ενότητες γειτονικών δήμων) που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι, θέτοντας ως επικεφαλής έναν από τους δήμους, όταν η περιοχή εφαρμογής αφορά στο σύνολο των δήμων ή σε τμήματά τους

■ Εταιρικά σχήματα με επικεφαλής Δημοτική/ές Αρχή/ές

Οι εμπλεκόμενοι τοπικοί δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς μπορούν να εκπροσωπούν, ενδεικτικά, τους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, των αναγκαίων υποστηρικτικών υποδομών, του περιβάλλοντος, των νέων τεχνολογιών, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις την τοπική κοινωνία, ενώ παράλληλα θα πρέπει να επιδιώκεται η συνεργασία των τομέων που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά και των εμπλεκόμενων που μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της ισόρροπης εταιρικής σχέσης και του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων.

Σε κάθε περίπτωση, η συνεργασία της Αστικής Αρχής με τη Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ), είναι απαραίτητη.

Τα βήματα προετοιμασίας για υποβολή πρότασης BAA είναι τα ακόλουθα:

1. Προσδιορισμός περιοχών παρέμβασης που ικανοποιούν τα κριτήρια της BAA

Οι περιοχές παρέμβασης πρέπει να καλύπτουν τα κριτήρια για την BAA όπως αυτά προβλέπονται στο ΕΣΠΑ και θα εξειδικευτούν και στην πρόσκλησης της Διαχειριστικής Αρχής.

2. Προσδιορισμός στρατηγικής και στόχων, συμβατών με τη BAA

Παρουσίαση της στρατηγικής και τεκμηρίωση των συγκεκριμένων επιλογών. Εστίαση σε συγκεκριμένα ζητήματα και προτεραιότητες και περιγραφή των στόχων και των αποτελεσμάτων.

3. Διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς

Διοργάνωση ουσιαστικής διαβούλευσης με τους τοπικούς φορείς με στόχο την τοπική αντιπροσωπευτική συμμετοχή και εταιρικότητα σε όλα τα στάδια της εφαρμογής, από την ανάπτυξη της στρατηγικής μέχρι και την υλοποίηση.

4. Οριστικοποίηση στρατηγικής και εταιρικού σχήματος

Με τη συνεργασία των τοπικών φορέων οριστικοποιούνται το όραμα και οι στρατηγικοί στόχοι καθώς και το εταιρικό σχήμα. Το σχήμα θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό αλλά και ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες παρακολούθησης και υλοποίησης των έργων.

5. Προσδιορισμός αναλυτικών έργων και δράσεων, στο πλαίσιο της ΒΑΑ

Στην φάση αυτή προσδιορίζονται συγκεκριμένα έργα και δράσεις, ο προϋπολογισμός τους καθώς και οι φορείς υλοποίησης.

6. Προσδιορισμός Σχεδίου χρηματοδότησης

Προσδιορίζονται οι πηγές χρηματοδότησης από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα καθώς και άλλες πηγές που μπορεί να προέρχονται από άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (π.χ. jessika) και προγράμματα (HORIZON 2020 κ.λπ.).

7. Προσδιορισμός διαδικασιών Διοίκησης - Διαχείρισης - Παρακολούθησης και Υλοποίησης

8. Υποβολή πρότασης

III. Προετοιμασία για την υποβολή πρότασης προς χρηματοδότηση από Τ.Α.Π.Το.Κ. (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων) - LEADER

Μέσω της προσέγγισης Τ.Α.Π.Το.Κ - LEADER εφαρμόζονται στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα, σε σαφώς προσδιορισμένες αγροτικές περιοχές μικρότερες της περιφέρειας, από Ομάδα Τοπικής Δράσης, στην οποία εκπροσωπούνται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς της περιοχής παρέμβασης.

Ο σχεδιασμός, η διαχείριση και υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων στα οποία αποτυπώνεται η στρατηγική τοπικής ανάπτυξης κάθε περιοχής, πραγματοποιούνται από τοπικά εταιρικά σχήματα του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) που δραστηριοποιούνται στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης.

Το ρόλο αυτό σε όλες τις προγραμματικές περιόδους είχαν οι πολυμετοχικές Αναπτυξιακές Ανώνυμες Εταιρείες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα βήματα προετοιμασίας είναι τα εξής:

1. Προσδιορισμός του Οράματος

Το Όραμα, ενώ θα πρέπει να είναι συμβατό με τις πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ταυτόχρονα θα πρέπει να αποτυπώνεται σε αυτό η διακριτή τοπική ταυτότητα.

2. Συγκρότηση Ομάδας Τοπικής Δράσης

3. Κινητοποίηση του συνόλου των συμμετεχόντων - Αξιοποίηση Αναπτυξιακής Εταιρείας

4. Διαμόρφωση της στρατηγικής και του κεντρικού στόχου

5. Προσδιορισμός των βασικών κατευθύνσεων στις οποίες θα πρέπει να κατευθυνθούν οι πόροι (ενσωμάτωση στοιχείων καινοτομίας - έξυπνης εξειδίκευσης)

6. Κατάρτιση Α' φάσης σχεδίου Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής για την περιοχή παρέμβασης

7. Επεξεργασία - προετοιμασία εισήγησης προϋπολογισμού των προτεινόμενων παρεμβάσεων και εξειδίκευση σε άξονες - μέτρα - πεδία παρέμβασης

8. Κατάρτιση τελικού σχεδίου δράσης και υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης

IV. Πρόγραμμα Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Προκειμένου η Τοπική Αυτοδιοίκηση να αξιοποιήσει κατάλληλα τους πόρους του ΕΣΠΑ 2014-2020, απαιτείται η υποστήριξη της με ολοκληρωμένες ενέργειες και δράσεις.

Για το σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαία η διοργάνωση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος συλλογικής υποστήριξης⁵, με στόχο την αναβάθμιση της ικανότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο σχεδιασμό, στη διαχείριση και στην υλοποίηση έργων και δράσεων στο ΕΣΠΑ 2014-2020.

Το πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει δράσεις όπως οι παρακάτω:

- Ενημέρωσης και πληροφόρησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μέσω της εκπόνησης οδηγιών, διοργάνωσης ενημερωτικών συναντήσεων κ.λπ. για το περιεχόμενο και τις διαδικασίες του νέου ΕΣΠΑ
- Συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης των Περιφερειακών Επιτροπών Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), με στόχο να ανταποκριθούν στο ρόλο τους και να συμβάλουν στην εξειδίκευση κυρίως των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων
- Παροχής εργαλείων και οδηγιών και ιδίως επικαιροποίησης οδηγιών που αφορούν στην απόκτηση διαχειριστικής ικανότητας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση ενημέρωση-κατάρτιση του στελεχιακού της δυναμικού
- Εκπόνηση και υλοποίηση ενός ειδικού προγράμματος υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη των νησιωτικών και ορεινών Δήμων, που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες τόσο στην ωρίμανση έργων και στην υποβολή τεχνικών δελτίων, όσο και στην υλοποίηση των ίδιων των έργων.

5. Ήδη στο νόμο 4315/2014 του προβλέπεται η δυνατότητα τεχνικής στήριξης των δικαιούχων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από την ΜΟΔ

Υπουργείο Εσωτερικών

